

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

ШКОЛСКИ ЛИСТ.

Брой 4. У Сомбору 28. Фебруара 1867. Год. IX.

Школски Лист излази месечно дваред: сваког 15. и последнѣг, а Приятель србске младежи излази као додатак школскога Листа. Цена е за оба Листа 4 фор. на годину.

Увод у християнску Педагогию.

ОПРЕДЪЛЕНЪ ЧОВЕЧИЕ.

Нашто смо и рада шта смо ми овде на земљи? То су питаня важна по сваког човека, а особито по онога, кој е позван, да друге люде наставља и упућуе. Сам разум човечи ние кадар одговорити својом снагом на ова питаня, али ум наш, просвећен вером у Бога и нѣгово св. откривенѣ, дае нам подпуни и найпоузданиј одговор, а то е овај:

„Човек е овде на земљи за то, да Бога познае и люби и да нѣму служи, па тим спокојан, задовољан и блажен да буде.“

По овоме дакле права цѣл, за којом ми овде на земљи тежити имамо, ест та: да познаемо и любимо Бога и да нѣму служимо. А просвета, образовањ, здрављ телесно, наше добро владанѣ, испуњаванѣ дужности нашега званія, љубав ка ближњима, и подпомаганѣ обштега блага, — есу само средства, којима ми можемо ону главну цѣл нашу постићи.

Куда и камо ми васцелог живота нашег тежити и за чиме непрестано чезнути имамо, то се најболѣ види из ових речи, божественог Спаситеља нашег.

„Будите совершени, якоже и отецъ вашъ некиимъ совершениъ естъ.“ Мат. V. 48.

У овим спасителѣвим речма садржи се задатак наш, наша срећа замальска и вечно спасение наше. Ми треба да се овде на земљи Богу, источнику свакога блага, све већма уподобљавамо, да би се тако после излазка из овога живота удостоили највећих и вечних блага, које е Бог приправио за оне, кои нѣга любе. Земальски дакле наш живот ние ништа друго,

www.негов.само едно училиште, у ком се ми одхрануемо и приправ-
 лямо за други, далеко савршени и вечни живот на небу, где
 ћемо Бога, саздателя нашег гледати лицем к лицу, где ћемо
 славити име нѣгово свето и испуњавати нѣгову вољу, па у том
 највеће блаженство уживати. —

СТАНЪ ПРВИХ ЛЮДИ И НЊИХОВО ПАДЕНИЈЕ.

За васпитателя није довољно да познае само определенъ
 и задатак човечиј овде на земљи, него је јошт необходимо
 нужно, да позна оне снаге и дарове, које је Бог човеку дао
 да чрез њи задатку свом одговорити и право опредѣленъ све
 постићи може. Да би пак ми ове снаге и дарове наше како
 ваља познали, морамо се пре свега мислима и вером узнети
 на почетак рода човечијег и на постанак нѣгов, о коме нам св.
 Писмо, на првим својим страницама, прости али и најясније до-
 каже даје. Оно вели:

„Бог је створио човека и то непосредно, саздавши му
 тело од земљ и заданувши га душом живом.“

Душа је човечија дух безсмртни и створена је „по образу
 и по подобию Божијем,“ то јест, Бог је души нашој даровао
 неке природне способности и моћи, без којих она не може бити,
 а притом јошт неке надприродне дарове, кои су још кадри уз-
 висити и прославити, али кои не сачињавају суштност нѣну,
 слѣдователно, које је она и изгубити могла.

Природни дарови, кои човека Богу уподобљавају јесу: Без-
 смртност, ум и слободна воља, те тим господарство над ства-
 рима земаљским.

Надприродни дарови, кои у вишем смислу сачињавају образ
 и подобије божје у човеку, јесу: 1. Благодат божја, која је
 подпуно је освећујући дѣјствовала на првога човека, и про-
 узроковала у нѣму светост вољ, правду и преподобије (до-
 бродѣтель). По овој надприродној правди и светости, стајо
 је човек према Богу у синовињм одношењу, и имао је подпуно
 надежду на наслѣдованъ небесних блага.

2. Разум озарен надприродном светлошћу познавања, којим
 је први праотац рода човечијскога кадар био без сваке пре-
 пове познавати Отца небесног, сматрајући нѣга умнима очима.

3. Воља, која је у првоме човеку тако снажна и света би-
 ла, да је он по милости божјој кадар био, само да је хтео,
 нѣојзи покорити све желѣ и све тежиѣ своје.

4. Телесно безсмртне, и слобода од сваке болести, туге и жалости, од сваке патњѣ и свију невоља.

Као што је Адам праотац и родоначелник целогачовечества; тако би и цели род човечески све ове природне и надприродне даре подпуно од њѣга наслѣдити имао.

Али ми већ знамо, да је цѣл, ради кое је човек овде на земљи, та, да он позна и любви Бога и да њѣму служи, па тиме да небеско блаженство заслужи; по себи се дакле разуме, да је први човек подпуно покорношћу имао засведочити своју любав к Богу. Но он се непокоран показао саздатељу своме, преступивши едину Њѣгову заповест. Тим делом првога човека, ушао је у свет грех и са греха смрт. Човек изгуби надприродне даре: благодат божию, правду и светост волѣ; природне моћи духа њѣговог ослабише, чувственост стави се у супрот духовности, заједница, у којој дотле човек с Творцем својим пребиваше, попусти, — а и само тело човечје постаде подчинјно патњама, болестима, невољама и смрти.

Послѣдице првога греха јошт се и данас виде на свима потомцима Адамовима. Умне наше снаге по себи су помрачене, и нису кадре савршено познати Бога и своје опредѣленјѣ; страсти наше силно се противе нашем разуму, и често отимају мах над њим, ми сами по себи нисмо свагда кадри увидити право добро, а много пута и познавајући шта је добро, ипак чинимо зло. У унутренњости нашој траје непрестано борба између ума и својевољства, између дужности и страсти, између добра и зла. Многе патњѣ и невољѣ, многе беде и искушенија окружавају нас све еднако, док на последку и сама смрт не снађе нас, и не учини крај нашем земаљском животу. Узалуд нам сва мука, којом се ми паштимо сами по себи и својом снагом постојану срећу основати, ако не припознаемо своју слабост, и не осећамо, да нам је потребна тога ради помоћ божија.

СПАСЕНИЈЕ РОДА ЧОВЕЧАСКОГ.

Спасеније рода човечаског јест повратак онога стања, кое је први човек грехом непослушности изгубио. За спасенијем тим чезнуло је, и на њ слутило више тисућа година потомство Адамово, по обећању, што га је Бог првима людма одма после њиховог падења дао и више пута понављао. Цео стари завет сматра се као едно велико, непрекидно пророчество на нови завет, као живи израз чезњѣ за спасенијем, за помоћ одозго.

Али чезња та није била у свију народа и у свако доба еднака. Сунце правде небјаше се јошт появило на мисленом истоку, и премда зраци нѣгови, као кроз густу маглу допираху до појединих Богом просвећених и умудрених мужава, ипак дух човечиј уопште пребиваше све једнако у тами, борби и неспокойству. Бог је попустио бије, да люди све већма страстима својима угађају, не што би се он томе злу радовао, или га одобравао, него зато, да човеку додја зло. да се патњом опамети, па да већма заједни за чашом спасения.

Кад се већ мера греха препунила и када је прispело од Бога одређено време, у коме се сила и благодат божја на спасение човечаства на земљи јавити имала; посла Бог јединородног сина свог Господа нашега Исуса Христа на овај свет, да нас он од послѣдица првога греха ослободи, и да нас приведе на право опредѣленѣ, на кое смо од Бога створени. И они, кои нѣга и нѣгову најсветију науку примише, постадоше чеда Божја, учестници милости, и спасавајуће благодати божије.

Воплоћени син божји, с највећом послушношћу примио је не себе измиренѣ люди с Богом; својим животом показао је нама највиши узор савршенства, за којим нам ваља вазда тежити; својом понизношћу до саме смрти на крсту, раздерао је рукопис греха првороднога; смрћу својом смрт је сатр'о, и повратио благодат, мир, спокойство духа и блаженство сваком оном човеку, кои науку нѣгову прима и по нѣој се влада. Нјиме поставмо ми учестници милости божије, и ступамо у заједницу с нјиме посредством светога крштения, кое се с тога новим или духовним рођенѣм назива, те тако поставмо чланови једине, свете, саборне и апостолске цркве, која нам христову науку проповеда, која нам свете тайне новог завета даје, и вољу божију открива.

По овоме дакле сваки, кои се у Христа крсти, треба да се и обуче у Христа, да скроз проникнут буде духом христовим, и да за нравним савршенством без престанка тежи, угледајући се на Спаситеља свога, кој је свима нама: пут, истина и живот, и когга постоянно држећи се, кадри смо ми једино узвести се на прво достојание, и добрим својим дѣлама, по божијој благодати овде на земљи за блажену вечност направити се. —

В А С П И Т А В А Н Ћ.

Да би човек могао свое опредѣленѣ постићи, нужно е, да га други зрели, паметни и савршени люди на то упућую и постављаю. Кад се човек роди слаб е и нејачак, много немоћни од осталих животнија. Без туђе помоћи, нити би он живити, нити ваљаним човеком постати могао. Нужно е дакле, да се сви природни дари тела и душе нѣгове постепено и цѣли сходно развијую и да се у нѣму подгрева и развија таинствени и благодатни живот добивени у светом крштеноу. За развијанѣ и однегованѣ како природног, тако и благодатног надприродног живота у нами, нужна е помоћ и подпора других разумних и савршених люди. Помоћ ту називамо ми васпитанѣм, а люде, кои нам јо даю: васпитатељима, наставницима и учитељима; а ако они на себи имаю и од цркве предани виши позив за учитељство, онда их јошт зовемо „духовним и светим отцима.“ —

Маня пословна писмена.

(За старие разреде основних и за недельне и шегртске школе.)

(Продужено из броя 3.)

2. ПРИЗНАНИЦА (КВИТА).

Признаница е писмена сведочба, да е онај, кои е имао шта примити, доиста оно примио. Издае се кад ко прими плату, интерес, кирију и др.

У свакој признаници има се изложити:

1. примљѣна сума новаца, коју сигурности ради ваља ѣписати писменима;
2. име од касе, или име презиме и шта е онај, ко исплаћуе;
3. у какво се име прима новац, и ако е плата, интерес ил кирија, то се има означити време од ког до ког дана ил за колико е месеци та плата, интерес ил кирија;
4. место, дан и година, кад е примљѣно;
5. подпис: име презиме и шта е онај, ко прима. Овај подпис мора одма испод последниѣ врсте тако уписан бити, да не остане озго празног места, да се неможе озго ништа далѣ писати те превара каква начинити.

WWW.UNILIB.RS Оздо с леве стране или озго на среди означи се иста сума са мало покрупниим цифрама.

Ако ко признаницу изгуби, па иште да му се изда друга, то валя у той означити, да є та иста већ едаред издата, па се изгубила, и ако би се нашло, да ова ништа не вреди.

На признаницу удара се жиг по величини суме примљених новаца.

Признаница.

Од двадесет и пет фор. А вр., коє подписани у име припадајуће ми четвртгодишнѣ плате за месец Аугуст Септембер и Октобер из сеоске касе примих и овим приознаєм.

У Жумберку 1. Новембра 1866.

г. е. 25 фор. а. в.

Сима Васић ср. учитель.

Признаница

= 15 фр. А. в. =

Словом петнайст фор. А. в. што их као четвртгодишню плату од 1. Јануара до последнѣг Марта од г. кнеза Николе Петровића из обштинске касе подпуно примих и овим то признаєм. У Каменици 1. Јануара 1867.

Стеван Николић ср.
писар.

Признаница

Да сам сто дваест и пет фр. А. в. примио од г. Марка Весића златара, у име полгодишнѣ кирие, од Ђурђева до Митрова унапред, за стан у мојој кући под бр. 17. у господској улици; овим признаєм. У Новом Саду на Ђурђево 1866.

г. е. 125 фр. А. в.

Васа Марковић ср. зидар.

Признаница

= 25 ф. А. в. =

Писмом дваест и пет фр. А. в., што их као припадајући интерес 5% од капитала 500 ф. по гласу облигацие од 10. Марта 1866. г., од г. Панте Васовића трговца у Черевиху за текућу год. од 10. Марта 1867. до истог дана 1868. г., подпуно примих, и овим то признаєм.

У Раковцу 10. Марта 1867.

Велимир Бугарски ср.
трговац.

Кадак се догоди, да неможе онај целу суму новаца да исплати, но само неки део, онда се и у признаници означи та сума на одбитак, одплату целе суме и гласи н. пр. овако:

Признаница.

Од г. Петра Павловића столара примих данас тридесет фр. А. в., на одплату мени за браварске послове дужних педесет и шест фр. А. в., које овим признаем

У Панчеву 1. Јануара 1867. Стојан Николић ср.
т. в. 30 фр. А. в. бравар

Признаница

На сто педесет фр. А. в., што их од г. Пере Нешковића дрвара у одплату мени по гласу обвезнице од 3. Окт. 1866. дужних двеста фр. А. в. примих и овим то признаем.

У Карловци 4. Јан. 1867. Јован Зубан ср.
т. в. 150 фр. А. в. винар.

(Продужиће се.)

Задаће за учитељске скупштине.

Окром задаћа за учитељске скупштине наведених у школском листу год. 1860 стр. 337 и далџ, г. 1864 стр. 191, год. 1865. стр. 62, претресана су у учитељским скупштинама по немачким крајима Аустрије још и следећа питања:

Шта има чинити учитељ, да му сва деца пазе, ма колико их много у школи имао?

Јли користно, да учитељ начини за се школске помоћнике од старије и бистрије школске деце, и како их има употребити?

Како се дају сва три разреда деце у истой соби непрестано користно забављати?

Како се има употребити начело наочигледног обучавања код науке верозаконске?

Како се има поступати са библичким приповедкама, да деца библичке речи запамте, а да их неуче на изуст?

Како ће се учинити, да дела библичких приповести увек живо деци на уму стоје, и за образац служе?

Шта има учитељ чинити, да молитве у школи буде право молењ Богу, а не голо брбљанџ и деранџ, као обично што в?

WWW.UNILIB.RS Како и колко има учитель упознати децу са црквеном песмарицом.

Поступак са црквеном песмом унајмлађем разреду основне школе.

Шта се све разуме под именом доброга читаня и како ће учитель децу овом приучити?

Постепеност у писменим саставцима у основной школи.

Како се имаю употребити исторички успоменски дани и светковине, да побуде у младежи љубав своје народности и оташтва.

Правилно употребленѣ земљовидних ликова у основной школи.

Колико и како се има у основной школи истеривати историја оташтвена, свемирна и наравна.

Како ће научити учитель децу, да познаю животинѣ растинѣ и минерале бар оне из своје најближе околине.

Кое су најобичније погрешке и недостатци при науци рачуна, и како их је избећи?

Шта се има у основной школи предавати из гимнастике и како?

Шта има учитель чинити, да деца без насиља у школу уредно долазе.

Искусство показује, да се сила од оног заборави, што се у школи научи, чим се школа остави, те тако неостане никое велике користи од школе за живот, шта има дакле учитель чинити да се овај губитак избегне.

Шта могу и требаю чинити учители, да народ и материјалним благостанѣм и религиозним и моралним животом своим напред пође?

Шта има учитель чинити, да се одржи као ваљан и врстан учитель.

Шта има и како ће учитель чинити, да сачува децу од зла и погрешака и изван школе.

Шта има учитель чинити, да се стане на супрот мах преотимљојоу разуданости младежи?

Коя се има правити разлика у дисциплинаром поступку са мушком и женском децом?

Да се постигне цел школска, врло је нужна строга навика деце на прилежност. Како ће се ово извршити?

Како ће учитель своје празно време најкористније и најдостојније употребити?

Коя средства има учител, и начине и прилике, да га дечијим родителјима омили?

Шта и како ће учинити учител да деца и њихови родителјима приљжно у цркву долазе.

Шта и како има учител чинити да се народна песма, као главно средство народног изображања што већма и лепше негује.

Шта и како ће чинити учител, да удружи децу, да нечине пакости ни квара ни животинама ни растинјима.

Шта има чинити учител противу хрђавих обичаја и предрасуда у народу и како?

Расправа из црквене хронологије.

(Продуженј.)

ИНДИКТ. Индикт је реч латинска и значи указ. Овај су Индикт римски кесари у време владанја свога завели; он се 1. Септембра започињао и 15 год. трајао. Индикт је био на трое поделјен, и на сваку пету годину трећина је долазила, у којој су данак од народа купили. Први 5 година народ им је бакар и гвожђе; други 5 год. сребро; а трећи злато приносио. Ово су они весело, певајући и играјући са горећим свећама чинили, и зато су га називали „свѣтло“ (Lustrum).

Индикт се овако пронађе за сваку годину: Годину од створења света раздели са 15, а годину од р. Хр. или додај 3 или одузми 12 и остатак показује, који је индикт. Н. пр. $7375 : 15 = 491$. Дакле за ову годину је индикт 10.

10

Сад за год. од р. Хр. $1867 + 3 = 1870 : 15 = 124$.

Или: $1867 - 12 = 1855 : 15 = 123$ *) $\frac{10}{10}$

10

*) Години од р. Хр. при тражењу индикта додаје се због тог 3, што је у години 5508. од створења света кад се Христос Спаситељ родио 3-ћи индикт био. Ево на то живог и порећи се немогућег примера: $5508 : 15 = 367$. И Орфелин у веч. календару свом на страни

3

71. овим је истим начином доказао којим и ми, да је био 3-ћи Индикт у години 5508. кад се Христос родио. А одкуд г. Јован Балугдић на страни 72 веч. календара свога наводи, да се Хр. 12. индикта родио? И ма да по рачуну његовом изиђе исти онај број индикта, који управо

Приметба. Ако у години са 15 поделњој у којој тражимо индикт доле ништа неостане, то је знак да је 15-ти и последњи.

КРУГ СУНЦА. Круг сунца који се и златни круг зове је време, које се из 28 година састоји, по истеченом којих дана седмични у оне исте месечне дане бивају. Н. пр. године 1867. месеца Мая, недела пада 7, 14, 21, и 28. Мая, по истеченом 28 година опет ће у те исте месечне дане пасти недела.

Круг сунца може се за сваку годину пронаћи, кад се год од створења света подели са 28 као подпуним кругом сунчани година, а години од р. Хр. кад се дода 20, као бивши круг кад се Христос родио; после подели се са 28, онда остатак за једне и друге године показује тражени круг сунца; а ако ништа не остане, онда је знак да је 18. или последњи. Н. пр. од створења света $7375 : 28 = 263$

$$\text{а од р. Хр. } 1867 + 20 = \frac{41}{28} = 67$$

За ову је годину круг сунца једанаести. —

КРУГ МЕСЕЦА. Круг месеца који се и златни број зове, је течение времена из 19. лета састојеће се. По истеченом ових година опет промене месечне т. ј. мене и пуни месеци у исте дана бивају, н. пр. 1867. р. Хр. а од створења света 7375 битиће мена 21. Мая; прва четврт, 28. Мая; пун месец, 4. Јунија; а последња четврт, 12. Јунија. Пак ће опет исте промене месечне, после 19 година у исте ове дане случити се.

Круг месеца пронађе се за годину од створења света, кад се иста са 19 подели; а за годину р. Хр. кад се овој дода 17 као бивши круг оне године у којој се Христос родио, па се и ова подели са 19 као подпуним кругом година месечни, и свота доле заоставша показује тражени круг за исту годину н. пр. година од створења света $7375 : 19 = 388$ а од р. Хр. $1867 + 17 = \frac{1884}{19} = 99$

3

Круг је месеца 3-ћи за ову годину.

и ест за ону тражену годину, немогу никако да појам, ер се неслаже са рачуном кад се година р. Хр. са 15 подели. Добро би било, кад би нам овај господин свој посао бољ објаснио. (Писац расправе).

ЕПАКТЕ су они 11 дана у години, с којима е сунчана година дужа од месечне. — Ови 11 дана за једну годину чине 11, за две год. 22, а за три год. 33 дана. Но у трећој години они 30 дана, као подпуни месец избацујоу се, па само 3 остају. И ови 11 дана после се сваком броју додају, пак четврта епакта буде 14, пета 25, шеста би била 36, ал се 30 избацује; дакле остане 6 и т. д. Ево пример ће ово најбоље показати, како се епакте по круговима месечним збрају.

Кругови месечни	1 2 3 4 5 6 7 8 9 10
е п а к т е	11 22 3 14 25 6 17 28 9 20
Кругови месечни	11 12 13 14 15 16 17 18 19
Е п а к т е	1 12 23 4 15 26 7 18 29 *)

Епакте се за сваку годину овако најлакше пронаћи могу: Пронађи круг месеца за ону годину, које епакту тражиш, овај умножи са 11. они сувишњи дана, којима е сунчана година од месечне дужа, продукт тога подели са 30 пак што ти остане, оно е епакта тражене године. Овако радећи засведочавасе, да су наше епакте уредно стављене.

Ево примера за годину 1867. видилисмо, да е круг месеца 3. Овај умножи са 11 биће 33, подели са 30, остаће 3, дакле за круг месечни трећи и епакта е трећа.

Да засведочимо још са једним примером н. пр. за годину 1879. биће круг месеца 15, овај кад се умножи са 11 биће 165, ова свота поделљна са 30 датиће остатка 15. Ево:

$$15 \times 11 = 165 : 30 = 5$$

15

Дакле петнајстога круга месечног епакта е 15 а не 30.**)

*) Обште ово правило по овде изложеном начину наше Хронологије, и г. Балугић у свом календару наблюдавао е. Па зашто е после под први круг месечни ставио доле за епакту 25 место 11, и са тим све епакте пореметио, незнам! Изясненје оно у §. 33. његовог календара на страни 68. није ми довољно. Желио би, да се болје изясни. Овај његов поступак неслаже се ни са овим предметом школским, кои се овуда по богословима предав; неслаже се ни са Орфелиновим начином, кои се са нашим подпуно слаже, види Орфелинова календара страну 68. и 69. Најпосле неслажесе ни са Аритметичном пробом, као најясниим доказом, као што ћемо из следећег уверитисе. (Писац расправе.)

**) Одкуд опет у великом Псалтиру, ове епакте нимало са нашим неслажу се? то ми е непонјатно; тамо е за годину 1879. епакта тре-

ОСНОВАНИЕ. Основания се састављаю из епакта. До 16. месечног круга закључно, додае се епакти 3. а у последњи три круга додае се епакти четири, пак то е онда основание: н. пр. за годину 1867. круг е месеца 3. а видели смо горе да е од тога круга 3. и епакта 3. овој епакти 3. додае се јошт 3, будући да круг месечни није прешао 16. дакле е 6. основание од ове треће епакте. Ово е било у кругу месечном оном, у коме се додае само 3. Сад ћемо навести едан пример гди е круг месечни већи од 16. т. е. 17. 18. или 19. пак ћемо додати 4 н. пр. за годину 1882. биће круг месеца 18., овој епакти додај 4 пак ће бити 22. и ово е основание од епакте 18-те. На овај се начин дакле из епакта основания састављаю.

У случају гди број 30 пређе са основанияма поступа се онако, као при епактама 30. као подпуни месец избацуе се, а оно што е преко 30. остае и пр. епакти 29. кад се дода 4. буде 33. избаци 30 остану 3. и онда е ево основание треће.
(Продужиће се.)

Светосавска светковина у Банилужкој Богословији.

У новооснованој Богословији у Банилуки у Босни прослављен е св. Сава ове године први пут овако:

На позив г. Василија С Пелагића професора, скупила се сва православна србска обштина у здание богословско, где е најпре било оћа. Исто е тако и у малом Требнику 1855. у Бечу напечатаноме. Но овом се чудити не треба; ер е у њга само од речи до речи из великог Требника или Псалтира препечатано.

Позивам дакле све кои се овом науком баве, да ово разясне; пак ће мо видети тко е на чисто, или ми кои по нашем рачуну пронађосмо да е 15-га круга месечног, и епакта 15. или г. Балукчић кои каже да е 30, или напоследку писци великог Псалтира, кои написаше да е 3. Ево јошт пример за годину 1877. круг месеца е 13, а одкуд е код г. Балукчића 7. а у великом псалтиру 25. кад ево како рачун каже: $13 \times 11 = 143 : 30 = 4.$

23

Са овим свршуемо рачун од епакта, али управо я неразумем, како се при опредѣленју ново и пуномесечна исте епакте употребљаваю. Знајући безпогрешно исте епакте пронаћи, молим ако когод зна практично их употребити, нека посредством овога листа јавности објави, са тим ће ме обвезати, да ћу му јавно казати „хвала“. (Писац расправе.)

свећенѣ водиче и кољива, у ком е усађено било три велика шећерна крста, и на средњм, највећем, био е надпис: „У славу и част св. Сави србском просветителю, од Баялучке Богословие 1867.“ Потом е слѣдовала благодарителна химна: „Тебе Бога хвалим.“ После благодарения говорио е учитель слово, при ком е четири пута пѣвано громко многая лѣта, кад се споминяло име владајућегѣ цара, честитог везира, преосвештеног митрополита и добротвора, приложника и приятеля Баялучке Богословие. Пошто су затим одпояне пѣсме: „узкликнимо с љубвом светителю Сави“ (прекровна према мѣсту и околностима), и „Ћгда приде конец вѣка;“ изиђу на среду два ученика, и отворе разговор, кога овде од речи до речи наводимо:

Борко: Помози Бог драги брате Раденко!

Раденко: Бог ти милостиви помогао, брате Борко; а одкуд тебе Србине?

Б. Ето пошѣо сам био у село, да видим мою баштину, пак пролазећи мимо овог вашег и нашег богоугодног и велеважног училишта, чух умилите и срце потресајуће звуке од пѣсама, кое до сада нигда чуо нисам, и ако сам овуда више пута на овај дан пролазио; па ме повуче ватрена жеља да видим шта е то, каква свечаност и дивно веселѣ? кое сваког поштеног Србина и паметног човека обрадовати и развеселити мора, ако само човеческа срца и душе имао буде.

Р. На добро нам дошѣо, љубезни Србине, Борко! имаш коме, хвала преблагоме Творцу, а и имаш шта и видити.

Б. Али кажи ми, молим те брате Раденко, шта е данас и зашто се празнуе тако свечано данашњи дан?

Р. Ево зашто драги Борко: прие 630 година, лицем на данашњи дан 14. Јануара престаиво се у вѣчност св. Сава први Архиепископ, Просветитель и највећи Учитель србског народа, кои е био син светог Симеона Мироточивог, краља србског Стефана Неманѣ Првога.

Б. Прекрасно брате Раденко! Ја мислим да има и других светителя, кои су од србског народа произашли, али се ни едном таква част неодае и толика свечаност нечини као св. Сава.

Р. Истина е право да е тако. Али треба да знадеш да ни еднот Србина небияше у оно врѣме, кои е тако ревностно светой вѣри христовой и просвѣти људској оддан био, као св. Сава. Он е презрео царске позлаћене дворе, оставио величанствено живованѣ и краљѣски престо, па се посветио цркви Христовой, да би тако мили народ свой у православној вѣри утврдити и на прави пут просвѣтљеня извести могао; да би га тим правим и найпоузданим путем још лѣпшой срећи, слави и будућности повео. Он е знао да е тврда вѣра и права просвѣта и наука највиша моћ и снага, којой ништа одолѣти не може, па зато се свом снагом старао, да му народ нѣгов буде велики у снаги, славан на страни, тврд и постоян у вѣри, срећан у дому и држави и станан у просвѣти. Он е тим своим неуморним трудом са своим оцем Стеваном Неманѣм Првим, народ србски приуговитио, да доживи онолику моћ и саяност, силу и славу, коя бияше у врѣме силног и славног цара србског Душана, ког е држава прие 489 година цватила, коя се су три мора граничила; кога се закони за узор правичности и данас у Европи сматрају, а напоследку, ког е држава у оно врѣме била

међу осталим државама то, што је данас Русија и Француска. Осим свега тога брата Борко, св. Сава је у подпуном смислу оправдао високо назначенј човека, велики позив пастира стада Христовога, дужност наставника и име Србина. Па ето због шта је заслужио просветитељ србски, да се још више слави и величанствене празнује.

Б. О, сладки брате Раденко! Кад си нам напоменуо високо назначенј човјка, а ти кажи нам: шта треба човјк да ради, па да оправда високо назначенј свое, које му је сам Бог опредѣлио?

Р. Ево шта: Бог је створио човјка за то, да прослави свемогуће име Нјгово. А име божие прославиће кад чини добра дјела, која су Богу угодна. А Нјму је најугодније то; да ближњима нашим све оно чинимо, што год желимо да нама други люди чине. Осим тога назначенј је свакога човјка, или болј рећи, воља је божја да никад незаборављемо, да смо дужни по св. заповести божјој радити за друге люде, и за опште благо народа свог онолико, колико радимо за сами себе. Ми ваља да пред очима имамо, као да нам сам свевишњи Творац говори: Смртни човјече! помисли да си земља, да по земљи пузиш, и да ћеш онда кад се ни надао ниси опет у њу отићи. За то непропуштај ни једног минута а да не помислиш: да си на овај свјет го као прст рођен, пак од ништа учинио сам те ништа — учинио сам те разумним и имућним човеком, владоцем свога иманја и отцем своје породице; па зато налажем ти самртнице едан: да чиниш добра дјела у корист других исто онако, као што сам ја теби учинио; ер знај самртнице, да си ти, твоя породица и цјело твое иманј на моме длану, па кад узхтем само одма си свега лишен и у бездну низвргнут.

Б. Заиста је тако, любезни брате Раденко! ер слушао сам је говоре учени люди, је је некакав човек питао врло ученог једног филозофа: „шта ради Бог?“ а овај му је одговорио: „Бог обара великаше и богаташе, а на њихово мјесто подиже сиромаше.“

Р. А зашто то брате Борко?

Б. За то, што су многи од великаша и богаташа заборавили на благодјанја божја: да су они до јуче били нитко и ништа. Па зато на њихово мјесто подиже сиромаше, да би се бар они болј владали, заповјести преблагот Творца испуњавали и добра дјела чинили. А кад ови млађи тако исто забораве шта су били, Бог их, као милостиви судија, малко попричека, еда би се покајали и поправили, па пошто види, да је и овима иманј и власт ум зајелела, онда је њима исто онако поступа, као и с пређашњима. Ел тако, брате Раденко.

Р. Јесте любезни пријатељу, то је света и необорима истина.

(Продужиће се.)

Домаћи рачуни

(практични задатци за рачунањ на памет и на табли у III. разреду основне школе).

(Продуженј.)

10. Госпођа једна купи 9 фунти кафе за 7 ф. 20 н., после месец дана треба њој опет 7 фунти кафе, колико ће новаца за ту кафу платити, ако је цена кафе међутим с 5% скочила (5 ф. 88 н.).

11. У одной кући потроши се сваког месеца 36 ица млека по 5 новчића, и 14 ица скорупа по 18 новчића, колико то свега износи? (4 ф. 32 н.) Колико се у тој кући на млеко и на каймак изда за три месеца; за четири месеца; за по године; за 10 месеци? — Колико за целу годину? —

12. Шта дође ефтиние: 8 фунти масти за 5 ф. 28 н; или 11 фунти за 7 ф. 04 н.? (Од друге е масти фунта с два новчића ефтиния него од прве).

13. У 6 кошуля иде $22\frac{1}{2}$ рифа платна; колико ће рифи изићи из три комада платна од којих у сваком има 45 рифи (36).

14. Госпоја даде куварици банку десетицу, да купи 84 ице брашна; а ица брашна е 9 новчића; колико дакле новаца има донети на-траг куварица? (2 ф. 44 н.)

15. Девойка една купи за халъину $12\frac{1}{4}$ рифи орлана, риф по 56 новч. али она има само одну банку петицу; колико ће дакле морати остати дужна? (1 ф. 86 н.)

16. Породица една, коя се састои из 4 особе, приправи брашна за 8 месеци; ал пре него што почне трошити то брашно, узме два ђака на рану; колчко ће дакле месеци оно брашно трајати? ($5\frac{1}{3}$ месеца.)

17. Две газдарице купе качицу, у којој има 54 фунте масла. У одной качици има 30 фунти, и та количина масла стои 17 ф. 10 нов. колико ће платити она друга жена за своје масло? (13 ф. 68 н.)

18. Пошто долази тупе кошуля, кад се за комад платна од 52 рифа плати 31 ф. 20 н., а у одну кошулю иде 4 рифа платна, а сврх тога за посао плаћа се од кошуль 85 новчића? (39 ф.)

19. Има се исплатити овај месарски рачун.

	ф.	кр.
37 $\frac{3}{4}$ фунте говеђине по 18 новч.	.	.
9 $\frac{1}{2}$ фунти телеђине по 24 новч.	.	.
27 фунти овчия мяса по 12 нов.	.	.

Колико то износи: . . . . .

20. Куварица добле $14\frac{2}{5}$ фор. с налогом, да за те новце накупуе кокошию, патака и гусака, и то од сваке врсте живади подеднако. — Ако е пар кокошию 64 новчића, пар патака 1 ф. 16 н. а пар гусака 1 ф. 80 н; колико ће пари од сваке врсте купити моћи? (четири пара гусака, толико патака, и толико кокошию).

Школске вести.

НОВА ЗАДУШБИНА СРБСКА. Познато е, да е велики добротвор народни Преосвештени Епископ Бачки Платон пре пет година основао за сиромашне доброучеће се приправнике учительске у Сомбору закладу, коя се по предлогу наставничком збора србског учительштва и по одобрению кр. угар. намест. Савета „Платонеум“ назива. Платонеум е основан био из прихода од конвенцие и сидоксие у протопресвитерату Сом-

борском, и досада е од тога сваке године одприлике трећина на стипендије осморице сиромашних приправника издавана, а остало заедно с инкасираним дуговима сачињавало е основну главницу „Платонеума“, којом по саизволеној основателством Сомборска србска црквена община у споразумљеној с управителјем и професорима учительшта руке. — Преосвештени основатељ Платонеума желећи распространити и овековечити своју племениту задушбину пре три недеље уступио е Платонеуму сву епископску конвенцију и сидоксију из протопресвитерата Новосадског и Сегединског, која од г. 1852—1866 покупљена ние. Ове конвенције и сидоксије има по гласу дотичних протокола 2034²/₃ пешт. мерова жита, 1950¹/₂ пешт. мерова зоби и 9666 фр. 39 новчића у новцу. Сав дуг овај кад се скупи изнети ће суму најмање на 20,000 фр. Госп. прота Бранковић одређен е да по целой Бачкој иде, и обвезнице од свију дужника покупи, како би се што пре дугови ови исплатити и у главницу Платонеума унети могли. — Даровно писмо Господина Епископа, обнародоваће се у идућем броју овога Листа. — Кад се сва главница Платонеума уједно прибере, моћи ће се најмање дванаест ваљаних приправника с стипендијама од 100—120 фр. издржавати. Од дотичних община и свештенства зависи сад, да се ово што пре у живот приведе.

Овом великом задушбином својом, запечатно е штедри Меценат наш своју неисцрпиму љубав према просвети народној, и према ономе заводу, са кога почетком започео се и његов јавни живот на многостручну ползу и славу целого Србства. Живо нам Преосвештени наш Владика и добротвор на многая лѣта! И да Бог да се на њга угледали сви они Србљи, кои земаљских блага изобилно имају!

ПОКЛОНИ ШКОЛАМА И УЧИТЕЉИМА. Преосвештени Господин Лукјан Николавић православни епископ горњокарловачки и познати ревнителј народне просвете, имао е милост за се да м примерак а Школскога Листа за ову годину предплатити, да се као дар од Њга шалю: Богословском заведенију у Плашкоме два примерка, а по едан примерак србским школама у В. Радинци, у Вогињу и у Стејановци — месту рођења свога — у Срему; даљ младежи православној што се учи на нижим реалкама у Госпићу и у Петрињи, под насловом дотичних катихета.

На овом племенитом дару изјављуе уредништво ово у име свију дотичних даропримаца, и у име своје, Преосвештеном Дарователю најтоплију синовију благодарност.

 Ко Листа држати немисли, нека врати све досад изишавше брове, ал и број први ма и расечен био; само нека су враћени бровви чисти и неупрљани.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Р в а н њ.

(Гимнастична игра за парове.)

Има га различно: на само дизанѣ, (које се едва може звати рванѣ,) или на само омаиванѣ, или на одбацанѣ, или на обаранѣ; и по томе на по ухвата десно, или лево, или на цело ухват, или слободно, како ко стигне.

По ухвата е, кад едан својом десном руком другога преко левога рамена, а левом руком испод десног пазуа пружено преко леђа ухвати; ово е полухват десно; а ако се левом руком преко рамена а десном испод пазуа ухвате, онда се зове полухват лево. Цео е ухват, кад едан обема рукама другога испод пазуа пружено преко леђа ухвати, онда мора онај овога обема рукама ухватити преко рамена. Ово е најзгоднији ухват за дизанѣ и за бацанѣ од себе, а полухват е најболји за омаиванѣ и обаранѣ. Ако се ко неће да даде дигнути, мора тежити земљи, као полу висити, при одбацивању мора се круто држати, да се на ноге дочека. При омаивању мора гледати да оном ногом близу земљи буде на коју се омахуе, и то подалѣ напред. При обарању мора се држати круто у крестима, да се не да сломоти. Обарач несме подметати ноге, ни главом гнѣчити груди, ни прстима крста. Обарач се већма мори него обранач, да ако одма с почетка овог необори, онда ваља да се пази, да га овај не умори.

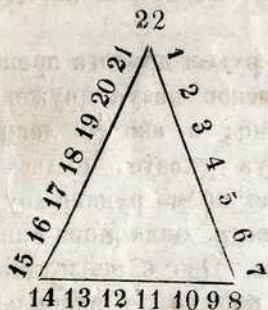
Да напишеш на яету име или шаре удубљено у люску, или извишено на ньой.

(Физикална игра.)

Онеш ли, да буде име ил шара извишена, а ти растопи воска, па умачући кичицу ил перо у восак напиши име ил шару на яе, и стави яе у люто сирће да постои. Сирће огризе люску де није воска. После спери у врелой води восак и остаће име ил шара извишена.

Онеш ли, да буде име ил шара удубљена, а ти замочи цело яе у растопљен восак, па онда бритвицом ил иглом напиши име ил шару, т. е. саstrужи туда восак, и тури яе у сирће да постои, после опери у врелой води восак, и остаће име удубљено.

Рачунске игре.

га е на последнѣ место ставио остао последњи и казан примио. Пита се, де е почео брояти?

У одной школи беху 22 ђака. Они едред у несташлуку надигну вику и прах, да их страх беше видети. Уће учитель и стане испитивати за коловођу, али немогавши дочути стави све овако у ред, па за коег знађаше да е најгори стави га на последнѣ место 22, и онда ће брояти, па сваког седмог напoлѣ из кола истиснути, док не остане последњи, и тај ће примити казань за све. Он е започео брoянѣ тако, да е онај, што е био најгори, и што

РЕШЕНИЯ НА РАЧУНСКЕ ИГРЕ ИЗ 2. БРОЈА.

3. Било е $81 - 9 = 72 : 4 = 18 + 9 = 27$ остало
 $54 : 3 = 18 + 9 = 27$ и остало 27.

4. Збриши све крайне четвороугиће да остане само средњи мали и спољашњи велики.

читати. Тада пређоше од овдашњих Словена и они, кои до тада још не бяху крштени у веру христову, и од то доба осташе у њој сви тако тврди, да се никада више у своју стару незнабожачку веру невраћаху.

Ово словенско богослуженје по источном обреду не биаше западњим свештенству право; и почну га прогациати, док га код северних Словена после не дугог времена сасвим изагнаше; а код Хрвата и корутанских Словена одржа се дуже времена, док га соборном наредбом г. 925 сасвим не закратише, на кое се истина Хрвати люто одапреше и чак г. 1058. едва смирише тим, што место источне литургије узеше западну, али на језику словенском, како је и данас тако звани Глаголите имају.

Иста ова судбина постиже и словенско писмо кирилицу. Найпре биаше ово общте писмо свију Словена изуевши само оно мало народа, кои се глаголицом служише; али после стане се према латиници с којом западно свештенство навалјиваше, мало по мало губити, док је северни аустриски Словени после не дугог времена сасвим латиницом не заменуше и сасвим заборавише; а код јужних Словена одржа се дуго векова, борећи се заједно са глаголицом противу туђинске силом наметнуте латинице, док се прошлог века и код Хрвата и Срба западне цркве обе неизгубише и неоста једина туђинска латиница. Само код Срба источне цркве оста како словенско богослуженје по источном обреду тако и кирилица сачувана, којом се данас још и сви Бугари и сви мало- и велико Руси служе.

Препелица.

Пућ пурућ! Чуй, каква је то певачица, што је тако рано песму своју удесља! А, та то је гласник пролећа, то је наша препелица. — Сад те тек видим. Да си ми добро дошла птицо, у тавној, путничкој халјини! За цело си се зажелела куће, па се сад радуеш, што си се опет вратила. Знам, далеко си била: чак у Мисиру, стотинама миља одавде. Па си преко брега и долѣ, преко мора и река, дан и ноћ путовала, мила птичице. Та реци, молим те, како си нас нашла без вође и компаса! Да како си храбра, кад те ништа не устраши од толиког пута, ништа те не нагони, да се натраг вратиш! Ала, кад би ми знала што приповедити о земљи јосифовој, о горостасним пирамидама и о развалинама стоврате вароши Тиве! —

Ал теби се сигурно нисе допало тамо на јабани. Ти врло радо певаш, та песма је твоје уживање; а у Африци си редко коју птицу чула да пева. Озбиљно седе оне тамо у круни високи палма, њинија и люляю се у врелом сунчевом зраку, да им се шарено перје као драго каменје засветли, те онда пролазећем путнику ево привикују „гледај горе, гледни само како смо светле, како смо лепе.“ Ал ти не мариш за такве украсе, ти у твојем тавном цбуву мирно тражиш у ниском стр-

ништву твоје дворе, а дигнеш ли се у вис, то веселиш вредног земљделца својом песмом, опоминиш путника да има неког горе тамо, што се и за тебе и за њга отачаски брине, па онда опет смерно слећеш на земљу, у своје гњздашце. Па се твоје весело срце нив ни понело на толиком путу. Ти не гледиш с презреним на твоје заостале пријатељ, који не моглоше толикога пребродити пута. Ал зато се сви и радују теби, зато и цезну за тобом. Сви су неми, сви ћуте, кад тебе нема, а сви на ново оживе те запевају, кад тебе опет зачују.

И опет си се на време, ни рано ни доцне повратила. Ал како си знала тамо у Мисиру: да е већ висбаба збацила снег с главе, да се првић из яйцета пробудио, и да су муве одпочеле своју игру у вечерњим зраку? Ко ти рече, да ће од лета и за тебе остати ков зрнце у страници наши поляна? — видим већ, видим како у лету дижеш главу небу, као да хоћеш да рекнеш: Онај, који ме е амо довео, он ће ме и наранити. Сви у њга гледе, и сваком он даје своју рану у своје време. — Безбрижно и весело ето градиш ти своје гњздо. Ал си ти смерна и чедна, не вивш га на високој грани. не градиш га на кућама ни на забатима, да те сваки гледи као лутку у излогу. Не, ти си се спустила у таласајуће се жито, на земљи градиш гњздо, да не пиљи у њга зналична светина. О, знам да се напред радуеш, како ће твоји голуздрави препелићи жуте своје кљуњиће из гњзда промолити, како ће те весело поздравити, кад им се са раном у гњздо вратиш. Да колико ли пута на дан одлећеш и долећеш гњзду?! а е ли се смркло, замоташ их све лепо у твоју топлу халјину. Па и сад, кад имаш толико бриге с децом својом, и сад весело пућпурућеш. Ти ниси као славуј, који умукне чим е гњздо направно и ја сиео. Само се под сцен ређе чују твоји мили гласи. Та онда ти се ваља растати са земљом, где су ти чеда твоја свет угледала, где си читаво лето весело и безбрижно провела. Сад ће поля бити гола и пуста; и како би и могла ти онда веселити! Снуждила си се, е ли? Тек кад сунце седне, и ноћ своје тавно крило на земљу пусти, дижеш се и ти горе, али не небу у облаке, него далѣ, далѣ тамо к топломе југу. Па како ти ниско и нечујно сад легиш по зраку; брига те оборила. Да богме! кад се путник умори и огладне, а он се весело сврне у свртану, где га чека вло и пиће, где га слабак сан за ново путовањ крепи и снажи. Ал за тебе свртане нема, сиротице мала. Ти дану ваља да купиш зрно по зрно, да одржиш душу; а кад се сумрачи, кад друге животињ спавају и у сну се опорављају: онда се ти крећеш на далеки пут, не плашиш се мрака, не боиш се таме, а светлуцајуће звезде пут ти показују. Да, ти не смеш остати овде; ваљда си се обећала твојим пријатељима, да ћеш се вратити. И хтела си доћи још пре но што пчела из чашице мед пити почне, хтела си доћи; — али, ено те люди с великим мрежама чекају, да те ухвате. И пропала си, ако те дочепају. Онда ће те пријатељи залуд изгледати; твоје ће тело на вашару продавати. Не пазе люди на твој невин живот, не враћају они добро за добро; ал ти пази на себе, бежи од опасне мреже, те нам се опет сретно врати, да нас развеселиш са твојом милом песмом: пућ пурућ!

5.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Люлянѣ на дасци.

(Гимнастична игра за парове.)

За ову игру нужна е даска и пань. Даска се метне по среди преко паня, па едно дете узияши на едан, а друго на други край даске и тако се люляю. Сваки мора ноге чувати, да не дођу под пань. Ако е едно дете лакше, па не може своим теретом да друго у вис дигне, онда му се мало више од полак даске попусти. Вештии играчи люляю се стојећи.

Поести запалѣну свећицу.

(Физикална игра.)

Срежи од ябуке или од купусног корена комадић налик на парче свеће, и срежи од езгре ораове комадић налик на вители па задени у ту свећицу, онда препали на другој горећој свећи, пошто си свима из далѣга ту своју свећицу показао, и тури у уста, у кои мах е мораш угасити, па поеди. Свима ће се учинити тим чудноватиѣ, што болѣ сакриеш, да нико не дозна, од чега е начинѣна твоя свећица.

Рачунске игре.

6. Умре неки калуђер и остави своје заштеђене сребрњакѣ на своя четир друга, под условом, ако рачуном изнађу колико има свега, да добие А, $\frac{1}{5}$ од целе суме; Б, $\frac{1}{4}$ од остатка, В, $\frac{1}{3}$ од остатка, а Г, $\frac{1}{2}$ од остатка, а остаток да поделе сва четворица на еднако, где ће сваки

добити још по 180 комада. Ако не изнађу рачуном, колико има свега, онда припада све намастиру. Колико е свега имао?

7. Неки трговац добије едан сандук еспапа са овим надписом: 7, 3, 8, К. 5, 8, 6, 1000. Како е из ових бровва дознао, шта е у сандуку?

РЕШЕЊЕ НА РАЧУНСКЕ ИГРЕ ИЗ 3. БРОЈА.

Почео е бровати од 6-ог на 7-ог и далѣ.

II. НАУКЕ.

Јован Дамаскин.

(Сачинио Гр. А. Толстой.)

(Продуженѣ.)

V.

У пустинњи той дубокой
 Ко у гнѣзду скривеноме
 Ђелие се црне виде,
 У провалу дубокоме
 Одсечених стрмих гора
 У онима пештерама
 Од тврдога што су кама; —
 Тишина е тамо сама
 Све е мирно, док на службу
 Незбере се пустиняка рой,
 Па док песму не запою
 Теби, силни Боже мой!
 И на крају те долине,
 Те бездушне пустарине
 Тишина се зацарила.
 Нема палме да е хладом
 Своим земљу заклонила.
 Све е мирно као мртво.
 Плаво небо притискуе
 Као ярам земљу ову
 Па тек кадкад издалека
 Чуеш вику лавову
 Што до ува допре твога, —
 Тад настане опег време
 Од мучаня великога,
 Штоно квари шуштавина
 Осушене оне траве,
 Изпод које змије главе
 Промолюю, кад испузе

Из камене землѣ оне,
 Ил скакавци кад нагоне
 У вис горе да полете,
 Па и друге плодне землѣ
 Да оштете.
 Ал када се та пустиня,
 Кад се она узнемири,
 Ёк страхотан посвуда се
 Тада по нѣой разашери,
 Камен пуца, распада се,
 А то небо люлюшка се.
 А под њиме неко збори
 Или пева, или гуче
 Ил страхотно баш јуче.
 На конѣцу лаком конѣик
 Испод тога неба лети,
 Леги тамо на планину
 Над самостан божи свети.
 Ту скакуна запенѣног
 Заустави брзи лет,
 Па проклеће свое шалѣ
 На иноке, на самостан свет.
 И с нова се све утиша,
 Опет, с нова мир настане,
 Опет, с нова зачуе се
 Од орлића малих цвркут
 У по дана обасяна,
 Сунцем ярким огрејана.
 А у вече опет звезде изше

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Па трепећу и гледаю
Милостиво, любко доле
И на ове стене голе.

VI.

Испод неба плаветнога
Облаци се при вию
Па се изнад дола тога
Међу собом увек бию.
Плаво небо пуно слика
Као олтар украшено
У бою се боя слива
Те прилика
Још дивнија лепша бива.
Е тако се и предајом
Котрља и увек миче
Она чреда,
Коя но се мене тиче,
Кад ми око то погледа
Душа виче:
Покойниче,
Онемљени хей песнице,
Где су твоји осећаји,
Где в груди твојих жар,
И дан теби Богом дар?
При'о сам га на олтар,
На жртву сам н'га дао,
Ал из груди мојих ние,
Ние јоште изчезао.
Још природа н'му ласка
Још га себи примамљув
Ма да ми га та пустиња
Тако вредно успављув . . .
Дар остаде као казна
У грудима мојима,
Природа ме ова гони
С утисцима својима.
Ко варица под пепелом
Коя тиня, а не плане
Док јо ветар не подпири,
Тако немож' да нестане,
Тако немож' да се смири
И у мени,
Дар скривени.
Испред овог застрашеног
Духа мога — маленога
Гомиле се стешњавају
Од ликова свакојаки,
Уво моје, слух нејаки,

Необичан чује строй, —
Ах страшак в живот мой.
Дрћем, стрепим, да не дирнем
У светињу ја из таме,
У хаосу ноћи гоним
Моје псалме непеване.
Но узалуд, у битци тој,
Превеликом, — безуспешном,
Ја ћу тврдит' моја права;
Моя глава испитава
Овде само за молитве
За обреде одређене,
Тежић овог срца мога,
Те ће бити побеђене.
Под одећом овом црном
Нека ми се срце скрие
Успалџно пламом силним
Што немирно тако бие!
О долино где сам скрио,
Где сам скрио, сахрањив —
Умни полет мојих сила,
У којој сам ућутио, --
То в судба моя била, —
Ти ми подај души мојој
Међ стенама овим покој;
А ти ветре из пустињ
Дуни едном, па разгони
Тежић моје, што су самном
Од постанка од искови!

VII.

У пустињи тој дубокој
Ту в Јован проводио
Своје дане — оплакане.
Много дана, много лета,
Ту в тужан препостио,
А никако да му ветар
Те пустињ разгони
Мисли старе, — тежић праве,
Што га муче од искови.
Тако сетан едног дана
На улазку свога стана,
На вратима од пећине
Седео в скривајући
Са рукама лице своје,
Седео в тугујући;
Кад пред н'га приоризац
Едан дође, — пред њим клекне,
Па жалосним, тужним гласом

Ову молбу нѣму рекне :

„Помози ми о Јоване,
„Мой брат мили и по телу
„И по души, умрѣо е,
„Ти му певай на опелу!
„Де напиши песме какве
„Да утешиш мене сетног,
„Ах смилуй се на ме бедног.

„Црна туга обузела
„Срце мое и мой живот,
„Плачем, ридам када видим
„Брата мога смртни њивот,
„Помози ми о Јоване
„Де напиши две три песме,
„Па да срцу мом одлане,
„Да ми таки лакше буде
„Ову тугу подносим ти,
„Помози ми ер ти можеш,
„Мов боле утолити!“

Када инок изговори
Молбу своју, баш не малу,
Тада Јован реч прозбори :
„Зар ти незнаш строг мой устав,
„Старац ми е запретио
„Да не певам, — када сам се
„Овом чину посветио!“
— „Старац неће за то никад знати,
„Отишо е он одавде,
„Па се неће повраћати,
„Неће доћи за три дана,
„До нашега самостана.
„Зато немой одрицати,
„Већ ускори, . . .
„Да ме туга не умори!“ —

„Опусти ми што не могу
„Молбу твоју испунити,
„Несмем устав, ни заповед
„Наставника преступити.“

„О Јоване“, тај пустиняк
Опет поче да говори,

„Да си лекар, а да мене
„Болест хоће да умори,
„А ти тврда срца човек
„Па ми не би помогао,
„Ах, какав би вишињм Богу,
„Ти одговор за то дао,
„Безутешан кад би нѣму
„Ја од тебе отишао!“

Говорећи инок тако
Задрмо е срце нѣжно,
Добро срце Јованово.
Ние инок ние нѣму
Говорио безуспешно.
И нѣгово срце беше
Пуно туге и жалости
И нѣму е нуждан био
Зрак утехе и радости.
Као облак надишо е
Задах свети сад на нѣга,
Пред очима беху слике
Светла лица божиега.
Звук песама необичних
Разлего се пред њим сада,
Уво му е слабо чуло,
К'о да неко плаче, јада.
Тай му призор срце свлада. — —
Он приклони главу своју
Да саслуша звучне песме
Што извиру, што истичу
Из божие, райске чесме.
Па када е све то чуо,
Кад е све то саслушао,
Тад е истом у пећину
Свою мрачну отишао,
Па е тамо надртао
Са послушном руком својом,
Све што му е задах свети,
Видети и чути дао.

Тим е устав погазио
И заповед преступио!

(Продужиће се.)

Вуци и судбина.

(Басна.)

Едаред се побуне вуци противу лављег господарства, те одберу посланике и ови дођу на тужбу судбини говорећи : Свемоћницо! нашем племенитом вучјм роду додња самоволство гордога лава; та и ми смо божа створенија као и лавови, а и јаки смо и чувени смо, зато

дођосмо да молимо, да нас ослободиш од њѣга и да нас прогласиш за слободно племе, па да се више не мешаю лавови у наше послове, ни да нам они суде! Срдито их погледа озбиљна судбина па рече: Само поштени люди вредни су слободе, а вас ће лупеже све живо гонити, док вас не истребе.

П л а т а.

(Приповедка.)

Кад оно Мојсие на ону свету гору изађе, да прими закон и науку од свевишњѣга, добие заповест, да погледа доле у дол. Ту опази бистар извор, на која онај час дође путник војник, па сишав с коња напи се и оде. Тек што он оде, дође на извор од оваца чобанче и нашав пуну кесу новаца, што е онај путник изгуби, диже и утече с њоме. Одма затим дође неки погрбљѣни старац на исти извор, па се напи, и седе да се одмори, и ту га сан ухвати, те заспа на трави. Мало час, ал ево исти онај војак, па стане бесно на старца викати и искати, да врати кесу. Старац се преклињаше, да ни е ништа нашао, и мољаше, и плакаше; али бесни војник стане све већма претити, и у беснѣлу тргне најпосле циду, те старца прободе и уби. — Кад ово опази Мојсие, паде ожалошћен лицем на земљу и сакри се од стида; али у исти мах викне глас из облака: „Тако се све на свету ма кад освети; тај исти старац што га ту мртва гледаш, на истоме месту уби ни крива ни дужна оца истога онога дечака, што оно кесу нађе и однесе.“

О сеяню воћнога семена.

(Једна лекција за ученике стариег разреда основне школе и за неделњошколце.)

Ко жели добра воћа имати, тај ваљ да се постара пре свега ово из семена произвести. Могу се истина и изданци или самоници пресађивати али од њѣ буду дрва понавѣше кржљава, чворновита и дивља. Воћке из семена произведене зову се дивљаке, и доносе понавѣше ситан и опор род, а оне, које се брижљивом негом и вештином људском припитоме, доносе укусно, крупно и лепо воће, и зову се питоме или оплеменѣне воћке. —

За сеянѣ могу се употребити коштице или семенѣ питомог воћа ал јошт е болѣ посејати семенѣ ил' коштице од дивљѣ воћа; ер воћке што из семена дивљаке изникну јаче су и дуже трају, а оне што из семена питомог изникну краткога су века и болешљиве. Само од оне врсте воћа, што и без каламљеня може крупно и укусно бити, као што су кестени ораси бадеми па и брескве, узимаю се за сеянѣ најлепше врсте.

Семенѣ или коштице што се за сеянѣ употребљую, извадити ваљ из зрелог и здравог воћа што е наздраво им снажном дрвету родило. Благи Бог поставио е у свако зрнце

клицу, из које може велико и плодносно дрво постати, ако се у земљу посеје. Грјота је дакле коштице и зрнелѣ од зрелог воћа што едемо бацати којекуда, да пропадне, и ваљало би да сваки учитељ своје ученике, а сваки домаћин своје домаће наведе и упути, да свако семе од зрнастог и кошчастог воћа на страну остављају и прикупљају пак у лонцима или у стаклу држе, док недође време сејања, а кад то буде, онда да га посеју. —

Кошчице од шљиве, трешњѣ, вишњѣ, кайсије, и брескве, а такође семе од крушака може се одма онако скорашњѣ посејати чим воће едеш, само неваља га ма куда бацити, него треба за сваку врсту воћа држати по једну дубоко узкопану леју и у њу кошчице и зрнѣ бацати. Вешти вртари овако скорашњѣ сејањ препоручују особито за крупково семе, ер другчије ово кад се осуши много снаге изгуби. У обште што је семе скорашњије, то болѣ и лакше изникне и веселије прти.

Ко тек у јесен хоће да посеје кошчице од шљива или од трешања, тај ваља да их добро испере и у ладу осуши, пак у кесицу остави, и пре сејања у лонац с' пиштавином (Зачиће) баци, да се тамо за две или три недељ одкиселе, па онда нека их посеје. Ако ли је пак рад у пролеће коштице посејати, то их мора преко зиме у кесицама брижљиво чувати да их миши неизгризну.

На исти начин прибира се и чува семе од јабука и од другог семенастог воћа. Но ово не треба пре сејања бацати у пиштавину, него га ваља држати за 24 сата у води, у којој је мало салитре растворено.

Орахе бадеме и кестенѣ метнути ваља у јесен у лонац пун влажне земљѣ или влажнога песка па држати у подруму, а у пролеће их рано ваља посејати. Најболји су ораси за семе они што имају мекану люску.

Гдекоји имају обичај коштице и семе од воћа, чим га изведу, у цветни лонац посејати, и тамо држати док неизклия. а потом лонац разбију и полагају сваку клицу заједно са земљом, што је око њѣних жилица, изваде и у семениште преседе.

Семениште или греда за сејањ зове се оно ускопано и на лево подељно земљиште, у које се коштице или зрнѣ од воћа у ред сеје, да никне и да на том месту барем прве две године расти.

За семениште ваља узети средњу и лаку земљу, која нити

е врло масна нит отвѣћ песковита. Земља та несме бити од скоро нађубрена, ер би ђубре младоме кореню сувише ране давало, и разслабило га. Ако е земља врло јака и масна има се песком измешати. Здрава баштенска земља, на којој е неколико година узастоце поврће сејано било, најзгоднија е за семениште. Ледину ваља најпре две три године земљоником (кромпиром) или другом којом окопавином засејати, па се тек онда за семениште с' коришћу употребити може. У обште ваља знати, да се воћка кад се пресади много лакше навикне на бољу земљу, него на слабију од оне, у којој е поникла, па то е управо узрок што се врло добра земља за семениште неузима.

Јошт се има при избираню места за семениште особито на то пазити, да буде на отвореном простору куда благи сунчани зраци по васдан допиру, при том добро е да е оградом, брдом или високим дрвима заклонѣна од ладних ветрова а опет да ю лад од дрва или од куће око подне заклања од жестоке сунчане припеке. — Земља не сме бити подводна ни млака. За семениште ваља јошт у Септембру земљу преконати на две стопе у дубљину, и измрвити ю што но веле у прашину, да може семе и у дубљину и у ширину жилице пуштати и слободно се укореньвати. Тако ће и ваздух кроз ситне ямице на површини ћарлијати, роса и киша унутра лакше пробияти, а топлота сунчана огревати ю моћи. Горню земљу ваља измешати с мрвама отрулог дрвећа, и пре него што почнемо сејати ваља јошт еданпут земљу мотиком окопати, и леѣ по нѣој направити. На овим лејама у ред се сеѣ свака врста воћа обашка. За трешњѣ, шљиве, ябуке и крушке узима се растојание између свакога реда од ѣдне стопе, а у дужину ѣдно зрно од другога треба да с палца одстои. Између редова за орахе и кестене оставља се подруга стопа ширине а 4 палца у дужину између сваког комада. Ситно семенѣ н. пр. дубово сѣ се у ред и само се с $\frac{1}{4}$ палца земљом покрѣе. Ябуково и крушково семе с $\frac{1}{2}$ палца земљом се покрѣе; ситне коштице, на пример од трешаня и вишаня, шљива и кайсия, забоду се на $1\frac{1}{2}$ палца; а кестенѣ и ораси с 4 палца дубоко у земљу. — Посејану земљу треба лепо поравнити и често водом заливати ако е суша, но то ваља врло полагаано с почетка чинити, управо рећи водом шкрупити а не насилно поливати, да се семенѣ из землѣ непоизваля. Уз сваки ред треба ударити тачку и у ню уместити дашчицу с назначенѣм врсте воћа, коѣ е у том реду посејано.

Мишеви су најлођи душмани семена воћног, они га ископају и изгризу. С тога треба на неколико дана пре него што ћемо семениште засеати, посути по њму мало семена и подметнути мишоловке да се миши намаме и похватају, а после треба на какво онизко дрво наместити чагрталку, која ће незване ове госте растерати, ер они немогу клепетани и чагртани трпити.

Усејне лев преко зиме не треба покривати, само их ваљавати од марве и од живине да их непотру и неизгазе. —

Што смо тако у есен посејали, то ће у пролеће Марта месеца изникнути. Кад семе изникне онда ваљавати за прва 72 сата унаоколо на често понамештати мишоловке, ер у тај ма ако се миши изклијаног семена дочепашу, свог га изгризу и покваре. Ако нјжна она два листића, што су на сваком стручку поникла, првих дана неповређена остану, то се можемо надати да ће проницај одтада све болђ напредовати. — Дobar е знак ако од 600 зрња ил коштица 200 лепо изникну и израсту.

Целе прве године треба од раног пролећа па све до есени земљу у семеништу често маленом мотичицом полагањо окопавати да мекана и трошна остане, а сваку травку што на лејма поникне треба чупати и плевити. Притом у време суше јутром и вечером треба посејано воће по мало заливати, и то водом, која е барем 24 сата на сунцу стаяла. Уз такву негу порасту до есени младице с педља у висину а одебљаю као гушчине перо, а преко зиме оставити их ваљавати под снегом на миру. Само кад е голомразица, онда се сламом или лишћем нјжне ове растињице ноћу покриваю.

Друге године понавља се еднако исти онај посао што и прве. Семениште се марљиво полива, плевити, земља се мотичицом окопава, или само заоштрљастим дрветом дрља.

На почетку другог пролећа при влажном времену врло густе младице имаю се разчистити, и извађене с коричком заедно на друго место пресадити, где се чешиће заливаю да се добро приме.

За сачувати младице од зечева ваљавати свуд унаоколо уз забодене кочиће повући двоструко ил троструко канап, од тога се зечеви поплаше и не дођу више.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагиера и друга.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Из две руке у едну.

(Шальвива игра.)

Узми и покажи, у свакој руци по едан новац, опружи руке од себе, као оно кажирука и обклади се, да ћеш из руке едне узети новац у другу, а не ћеш руку руци приближити, ни руке које савијати, већ тако укочене задржати. Затим се окрени до пећи ил ормана укрупњеним рукама, и новац из едне руке стави на пећ, па онда се окрени далје и исти новац другом руком несавијајући е узми.

С я к а н њ.

(Игра за залог.)

Сваки од друштва одбере за се коју ко оће песму да пева, али сваки другу. Неша стане у среду, па кад даде знак, мораю одма сви сваки своју песму започети и само живље глас пуштати. Кад Неша даде знак мораю одедаред сви ућутати, и чим опет знак даде, опет сви наставити, где е ко стао. Ко неуме, дае залог. Неша пази.

Рачунске игре.

1. Нека ко изнађе од единичних бровва такова два, од којих се неби едан ил други, ил оба ускупа или њинова разлика са 3 на чисто поделити дао. Имали их ?

2. Неко истера 100 комада стоке на вашар и прода краве по 15, тоеце по $3\frac{1}{2}$ и прасце по $\frac{1}{2}$ дуката, па кад преброя дукате, а оно управо онолико, колико е комада стоке продао. Колико е имао крава, телади и прасаца?

3. Пловно гусак баром. Долети чопор гусака. Лено их поздрави гусак: добро ми дошли мили гости, баш се радуем лепом яту, сигурно вас има до сто. На то ће рећи гуска: Иди шта рече човече! да нас е још дваред толико, и још пола и четврт, и ти заедно с нама, тек онда би нас било сто. Колико е дакле било?

II. НАУКЕ.

Ч а с т н ы й к р е с т ь.

Крестъ е частный прекосветъ,
На нѣмъ Исусъ кы распетъ;
Велика е Креста слава:
Исусова Онъ држава.

Крестъ е наше очишкенѣ,
Свѣю грѣха опростенѣ;
Дѣше, тѣла освекенѣ:
И са Богомъ примиренѣ.

Крестъ Ангеломъ милина,
Апостоломъ похвала,
Мѣченикомъ красота:
Свѣимъ светымъ лѣпота.

Крестъ е свѣтъ среѣа права,
Нечастивымъ силна страва;
А вѣрнымъ слокода:
Дана одъ Господа.

Крестъ е цркве оукрашенѣ,
Божіихъ таниа освекенѣ;
Свѣте вѣре основанѣ:
Красногъ Рам отваранѣ.

Частный Кресте слава Теби,
На помоѣ те зовемъ себи,
Снагомъ своіомъ оградиме
И ода зла одбрани ме!

Аминь.

У Коларіу.

II. В.

Среѣа и слепац.

(Басна.)

Стане слепац преклињати среѣу, да му даде вреѣу блага. Чув га среѣа, па донесе пуну вреѣу дуката и стави на стазу, којом мора-
ваше слепац проћи. Дође слепац стазом близу до вреѣе, па баш ту
кад ће е гзавити сврше и обиђе е. Упрги среѣа вреѣу, па опет стави
пред њга. Дође слепац по други ред на вреѣу, па баш ту прекорачи
преко њ и оде далѣ. Опет упрги среѣа вреѣу, па му е стави по тре-
ћи ред пред ногу. Нацѣ слепа по трећи ред, али сад запе за вреѣу

и паде преко њѣ, па стаде псовати и кleti: проклети павиу, на тебе морак наћи, нека те ђаво однесе, — те гурне врећу погом и оде дилѣ. Е мой брајко! рече му срећа, узми памети собом; ер теби да срећа у шаке улети, ти би е отиснуо од себе, а с памешу наћнеш и ухватићеш е, баш да би се крила и бегала од тебе.

Два рибара.

(Басна.)

Пођу два рибара на лов; едан мрежом, други удицом. Илући рећѣ ње овај: ти можеш само по едну ухватити, а ја гомилу ударед. То њемо тек видити рече други, па седе и поче едну по едну пецати и низати, а овај заметнувши мрежу остави е и ни едаред не завире у њу. Ко е више ухватио? — Овако е са людма различних вероисповести: едан нема ни цркве ни школе, ал куд год ходи и где год стае сећа се Бога и Богу се моли; а други дигну богате цркве и велике школе, али никад не завире у њих, па ко е од њих побожни и болњи?

Агрипа.

(Около год. 490. пре Хр.)

Кад Римљани свог последњѣ краља због њѣгових невалјалства прогнаше, онда се замету люто зло међу њима самима, — начинише се две странке, простачка и господарска, под именовом плебея и патрика. Патрике са конзулима и начелницима одираху плебејце већма но пре краљѣви. Кад овима додња, договоре се, да оставе патрике и да иду из града, те зграбе оружѣ и дигну заставе, па сви листом изађу из свое престолнице Рима и стане се онде на неком брду близу града. Сонат на невољи пошлѣ едне па друге посланике, неби ли оне обрлатили, да се поврате у град, али узатуд. Онда им пошлю Агрипу њиовог љубимца. Овај изашав сабра народ и рече: браћо! чуйте ову причу: побуне се едаред уди тела противу желудца; додња им гледати, де он сред тела без бригае седи, а они се муче, па му вуку и даю, те не хте више нико ништа радити; не хтеше руке залогая устима припети, ни уста примати, ни зуби жватати, сви се узюгунише и подркаше. Али, како желудац никое ране не доби, тако е не мога ни удима дати, те сви клону. Тада се ови осетнеше, да неправо учинише, и да њне ни желудац баш онако небрига и безпослен, као што им се учини, те му опет ране довуку, а он их занови и окрепи. —

Схвати народ смисао приче, те се врати натраг, али, пошто му особите заступнике допустише, што их он између себе изабра и сенату придодаде.

О плавом небу.

(Од А. Иванова, посрбио I. Лепави*)

Кад сашивш едну чизму, сашивеш и другу, и трећу. Тако исто и ја: упознадох се малко са земљом, а после ми се оће да знам, на што е то плаво небо? Ја сам већ видио, да оно није над нама као капа, ни кров, илити кубе; него оно личи на мѣх (меур), у ком се у среди налази земля, као врло мало зрно; или на врећу, у којој се земля не дотиче ни до чега и стои по среди, као главица купуса. Ја сам видио да се небо ни где не упира на землю, ер да се оно упира, онда би когод и кадгод дошао до тога места, а тога никада нити е било нити ће бити. Па да се и упира: тада неби човек могао обићи сву землю, небо би гдегод препречило пут; сви знаду, да су люди неколико пута обилазили око целе земљѣ, и док су е вданпут обишли требала им е цела година дана да иду дан и ноћ, али опет нико није видио, да се небо гдегод упира на землю. Елем небо, како сам ја мислио, иде около целе наше земљѣ и нигде се до нѣ не додира, и свуда е врло далеко и високо над њом. Али ево питања: какво е оно из чега е направљено? И како се на нѣму држи сунце, месец и друга светила небеска? Ја сам чуо да е оно направљено од стакла; али е то лаж: не може оно бити од стакла, ер стакло прави човек. Ја сам чуо и то, да су зато стаклено небо клинцима прикована сва небеска светила. Али то може говорити само онај, који мисли, да сунце није веће него мала чинија; а сви паметни люди знају, да е сунце врло големо, као што сам ја чуо од мог малог господина и од свештеника, — а таку велику ствар не може одржати никакво стакло, и оно би се одма разбило, да метну на нѣга таку велику ствар, као што е сунце. Говоре јоште люди, да су сунце, месец и звезде прозори на стакленоме небу. Али е то права лаж; томе би се могло можда и веровати, кад би сунце, месец и звезде стояли на едноме месту али они

*) Наставак из приповести о небу и земљи.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА
ходе по целом небу, дакле они не могу бити као прозори, него су доиста тела небеска. Па шта е тај свод небески?

Я сам то питањ ђ овако разгонетнуо: Кад се наша земља не држи ни на чем, него е држи само една сунчана снага, то зашто да се не могу исто тако држати и звезде, и сунце и месец! За што се они не могу држати на ваздуху! За пре-благаго Бога ние ништа тешко. Елем сва небеска светила вие на ваздуху и држе се тако исто, као што се држи и наша земља ни на чему; то плаво небо, по коме се они шетаю, ние ништа друго, него ваздух или безгранично место. Ето ти зашто е плаветно небо! Божие е небо безпредѣлно, безгранично, а не тако, као што е прости човек измислио; оно ние кавез за земљу, и не мѣх (меур), као што се мени испрва чинило. Па ако е тако, то се може казати, да е и наша земљица тело небеско, зато што она такође виси на ваздуху. И да е погледати с месеца или сунца на нашу земљу, она би се чинила да е на небу, зато што би она тада била и далеко и високо.

Тако сам я размишљавао сам у себи, па сам се томе свему и досетио. Истина, било би краће отићи свештенику (ер младн господин био е већ отишао на школе) и упитати нѣга о свему томе, али я сам хтео да и сам дознам. Али кад сам я почео себе да питам, за што е то небо плаво, кад е оно прости ваздух, а не стакло; за што е дуга крива као пола обруча, кад она ние направљѣна на свод; кад сам почео о свему томе себе да питам, тада сам видио да я не могу себи то сам објаснити. Я сам чекао, и кад моя господа некуда отиду, а я ти тада брже болѣ отидем оцу проти. И кад сам дошао, казаше ми, да прота спава. То ми ние било по вољи, зато што нећу угрбити тако згодно време, као што е сад било. Я чеках док се он пробуди, па и дочеках, само што су ме мало за косу прочупали, кад сам се вратио кући. А куварица ми рече: „Тако ти и треба „округли!“ видиш ти нѣга, шта е измислио! То е, рече ми, дело господско; а твоє е дело наставити самовар!“ Шта ћеш де? Требало е да чекам до саме беле неделѣ. А на белу неделю я ти опет побегох оцу проти и запита га: „Да ли има, оче, стаклена неба?“ — „Не, нема!“ Одма ми одговори. И я ти сад дознах да сам я истину мислио, да е небо само ваздух или безгранично место, да тамо нема никаква стакла, и да е земља такође небеско тело. Я сам дознао још, — што сам нисам могао погодити — да е небо зато плаво, што

е и сам воздух плав. Дуга није ни везица (трака, пантљика), ни рог, нит' она шмрка воду из бунара, него дуга изгледа чудна само нашим очима, а чудна е она зато, ер сунце игра у капљама, кад пада киша, као што се ватра блиста и игра на стаклу са различитима бояма. И зато може дуга само тада бити, кад сунце сјае и кад пада киша; а без кише и сунца не може бити ни дуге. Прота е мене научно, како и я сам могу направити дугу. Само треба напунити уста водом и после прснути према сунцу, — и ево ти готова дуга; у тој киши, коју си просуо из своих уста видићеш таку исту дугу, као што е на небу, разуме се биће много мања, зато што из уста твоих не може бити толико кише, колико пада из облака.

И я се вратим од свештеника, а неби се никада нѣга сит наслушао. Едну реч рече и одма ми паде нешто с очию. Што дубљ у шуму — тим више я дрва; што више знам, више ми се оће да знам. Кад сам већ знао, шта е земля и небо, я почех мислити о звездама, о сунцу, о месецу. Пре сам я желио да се докопам свега тога, а сад сам видио, да е то дугачка загопетка. Што ти мислиш за неделю или месец дана, то би ти онај, кои то зна, казао за едан часак. А што више оћеш да знаш, тим губиш више времена, кад оћеш да дознаш све то ти сам. Да сам я знао читати, и кад би имао књига, у којима е све о томе писано, я би ма кријући сваки дан по мало читао. И од тога времена дође мени мисао у главу, како би я могао научити, ако не штогод више, а оно бар читати и писати. У то исто време нас ослободише од спања. Сад би јоште болј било, да я научим читати и писати! Ево како сам я мислио: кад дође млади господин о светцима, я ћу га замолити, да ме узме са собом, а у граду се већ какогод може научити читати и писати. Осим тога, хтео сам се учити чизмарском занату, да могу себи заслужити парче леба, кад ме отераю одавде. Почнем ти я изчекивати светце, као озебао сунце. А док сам я пњи изчекивао, мисли моје нису хтеле да чекаю, него ми се еднако врзу по памети. Али ништа нисам могао измислити, док не дође млади господин.*)

*) До 1862. били су руски селяци под спањима, а слабо е по селима у Русији било школа. Садашњя цар руски Александар II. ослободио е све селяке у царству свом, и сад се већ тамо по селима свуда подижу школе, и народ у просвети напредуе.

Ютрення песма.

(Из „Венца.“)

О како сам слатко спино!
Благи Боже, теби хвала,
Што в милост твоя дала,
Те сам само добро спино.

Ти си, Боже, својом мишцом
Надајноме штедро бдио,
А зорици любки зрачак
С полюбцем ме пробудио.

У Сомбору 1867.

Па како сам сада чо! —
Твоя милост нек ми мио
Живот овај руководи,

Да навска теби годн
Мов младо земно жиће; —
О, ал' дивно зора свиће! —

Ст. Л. Милашиновић.

Цар Леополд.

(Из отачаствене историје)

(Продужено.)

3. ПРЕЛАЗАК СРБА ПОД ПАТРИЈАРХОМ АРСЕНИЈЕМ.

Мудри цар Леополд осведочен у небројно прилика, колико су Срби на Турке огорчени, а Аустрији привржени, стаје далеко пре ових догађаја на Бечу и на Будиму смислити како би их и више из оних страна овамо превео; те још годино 1663. преко свога посланика Киндсберга и преко цариградскога патријарха обећа Србима, да ће им обновити њихово оташтво и вратити у старе своје слободе, ако овамо пређу и помогну Турке сломити.

У то доба србски пећски патријарх Максим враћајући се из Ерусалима дође у Цариград, и чувши за овај позив, пуи радости о лепой будућности свога беднога народа похити одма у Едрене Ђорђу Бранковићу, потомку деспота Ђурђа Смедеревца, кои, низ свога брата Саву србског митрополита у Ердлею, у служби ердельскога кнеза у Едрени посланик беше. Ту се договори патријарх са Ђорђем о преселеню Срба, и да би лакше народ на прелазак приволео одма ту у договору са Киндсбергом миропомаже Ђорђа за србскога деспота, кога после и цар најпре начини за барона, а после за грофа.

Одма се стану чинити по Србији тайне припреме за прелазак; али у томе спреманю умре патријарх Максим и умало цела ова ствар не заспа. Деспот Ђорђе стави се после са новим патријархом Арсенијем Црновићем (Чарновићем) у договор

и дође сам у Беч, те одговори цара, да се ради прелазка Срба не договара са цариградским патријархом, да не би Турци ствар дознали, него са србским патријархом Арсенијем, који је на она царска обећања готов одма пристати и народ превести. Онда изда цар ону славну диплому од 6. Априла 1690. и позове Србе, да овамо пређу, обећавши им врло знатне властице.

Повластице те или привилегије, издате од цара Леополда године 1690. и 1691. сачињавају главна и вечита права народа србског у Угарској а то су ова:

1. Србљи се сматрају као особити народ, независан од вармеђа и спаија, и само цару подложен.

2. Обричу се Србљима сопствена седишта, или, у старој отачбини њиховој, ако се ова од Турака отме; или, ако то не може бити, у пограничним областима, које они од Турака отели буду.

3. Дав се народу србском унутрашња управа или поглаварство (мађистрат) по старим правима и обичајима народним.

4. Осигурава се народу србскоме право да може себи бирати војводу, као политичког поглавара и управитеља народног.

5. Дав се Србљима слобода вероисповести, вршења црквених обреда, и држања старог календара.

6. Потврђује се србскоме народу право, да може себи на сабору избирати архиепископа (патријарха), који ће својом духовном влашћу независно управљати над свима црквама православне вере у царству овоме.

На овај свечани позив и на царско ујамчење тих својих права одма се народ србски из оних крајева једнодушно одважи, и на 40.000 породица, околних по милиона душа, међу којима беше околних 100.000 ратобораца, под предводителством својега патријарха Арсенија заједно са свима архивама и благом оружани на ову страну пређу и настане се у Срему и у Бачкој и више горе уз Дунав чак до Будима и до Севтандрије.

Ово преселење Срба било је од велике користи по аустријску царевину, која тада сила невоља имађаше. Войска царска беше тада истеривањем Турака из Угарске јако истрошена и ослабљена. Турци разјарени, што их из Угарске избацише, стају као бесни вуци с новом силом навалјивати. По Угарској беше на све стране пуно бунтовника, који сви уз Турке пристајашу. На Француза мора цар Леополд многу войску иза-

слати, те тако осташе ове земљ сасвим голе и без одбране, и већ Турци едно по едно место на овој страни поново отимаху. Но чим Срби овамо дођоше, одма се по царевину све на болъ окрену, царско оружъ поче поново противу Турака и противу њиових присталица по Угарској главне победе задобивати, док коначно Турке не сломи, и Банат и Ердель и све остале угарској круви припадајуће земљ и краеве цару неповрати.

4. ЮВАН МАНАСТИРЛИЈА ВОЙВОДА СРБСКИ.

Чим Срби на ову страну пређоше, одма и войну на Турке прихвативши заишту од цара Ђорђа за свога войводу; али почем ово због важних државних узрока никако бити немога, то сви пристану уз Јована Манастирлију познатога из прошлих ратова славнога јунака, те овога после за войводу добию.

Велики везир Ћуприлић поврати свому султану све земљ и градове с оне стране Саве и Дунава, пређе год. 1692. са 100.000 войске из Београда у Срем и пође на Варадин. Царска войска, коју в предводио маркграф Лудвик Баденски изађе му на сукоб. Обе войске састану се на Сланкамену. Ту се збуде она велика пораза Турака.

Везир довуче се пођу ближе Варадину и нашу войску одсече од Варадина, а наше шайке на Дунаву разбие и похвата, те тим целу нашу войску доведе у опасност глади, бр сва храна лежаше у Варадину. 19. Августа заметне се крвави и страшни бой. Найпре юришаше Турци као бесни, али јуначки одбияни од наших силни падаше. После стану наши юришати, и пођу мало напред, али са великим губитком. Страшна сеча потраја више сати. Сам везир са крвавим у руци мачем у црном оделу иђаше напред. Силни турски конјаници изсеку многу нашу войску и ова већ пође на траг узмицати. Али у најодсуднијем часу Манастирлија са свон србски конјаници и пешаци, коих на 10.000 беше, довуче се Турцима за леђа, те сећи стане. Ово доведе Турке у велику забуну. Но на едаред у највећој битки и вики турске свирале замуче, и све се заставе поклоне, бр велики везир Ћуприлић зрном у главу погођен мртв паде. Одма нагну Турци бегати и њих 30.000 проваливши нашу войску утекну. Наши се натуре за бежећима и небројне их изсеку. Преко 30.000 Турака паде на Сланкамену ког на месту мртво, ког у беганю. Сав турски стан са 150 топова и небројним оружјем и заставама наши задобию. Тако се окончала сланкаменачка битка, која довека оста Турцима не залечена рана.

Исто се овако славно показа Манастирлија и на више места противу Турака. Тако године 1694. кад Турци Варадин обсеше, оте од њих 22 велика брода пуна хране и џебане и 16 великих топова и овим их примора оставити Варадин. Тако их год. 1696. у битки код Ченея под Темишваром силне изсече и войводу њиова Шаркань пашу жива ухвати. Али највеће заслуге, што их Манастирлија Аустрији учини беху оне многе знамените победе, што их задоби у биткама противу бунтовника по целой Угарској, особито: на ердельском Београду, на Дебрецину, на Сегедину, на Кечкемету, на Шопроњу, на Печую, на Шиклошу, на Бачу, и на другима местима.

По смрти Манастирлиевой, кои год. 1707. умре, кад и патријарх Арсеније, — прими управу србске војске под именом народне милиције полковник Мојсие Рашковић, кои год. 1688. на особити позив цара са свој оба брата и нешто народа из Старог Влаха у Србији, где в кнез био, овамо дође и у Шаренграду се настани, где се и данас виде зидине од његовога некадашњга замка. У то време беше све до 1740. год. сав Срем, сва Бачка и Снополь населјено Србима, кои су ту имали народну војничку управу под својма капетанима и аднађевима. Знатан в био капетан Арадски Јован Текелија, кои в против Турака славно вовао, и при освајаю Темишвара год. 1817. први са својим Србима у град ушао на капию која се за дуго називала Текелином капиом, а сада се зове бечком капиом. Синови Јована Текелије били су Петар, Лазар и Ранко. Пошто се укине поморишка крајина србска Петар отиде у Русију, где се као славан генерал одликовао, а Лазар и Ранко остану у отачбини као отлични племићи србски. Ранков син био в неумрли добротвор младежи србске Сава Текелија. Од капетана у Бачкој заслужуе прво место кнез (гроф) Јанко Бранковић, кои в на почетку прошлога века у Сомбору и у околини овога места народом србским управљао. Он в био синовац последњг деспота Ђурђа, и одликовао се у многим биткама. Још в године 1822. у животу био, а по смрти сарањн в у Сомборској цркви. Синови њгови преселили су се у Срем, где в до скоро породица грофа Бранковића трајала.

Архијерейска педесетогодишњица.

Редко се догађа да владика доживи педесетогодишњицу свога свештенства, али јошт далеко необичнија и ређа бива архијерейска педесетогодишња слава. До сада у колико нам в

познато, нити в код нас Србаля, нити код осталих Славяна православне цркве, било овакове славе.

Ове године 5. Августа на дан предпразнства свѣтлог Христовог Преображения навршио в високопреосвештени Филарет митрополит Московски педесету годину архирейства свога, и с њим славило в сво духовенство, и сав православни народ руски свечаност овога дана. —

А шта в узрок той обштой радости духовенства и свеголиког православног народа у Русији?

Узрок той обштой, искреней и великој радости в велика архипастирска ревност, дубока богословска ученост, и неуморна дѣлательност коју в преосвештени Филарет за педесет година архирейства свога, а и пре тога од ране свое младости за благо цркве и пастве свое свагда делима своима засведочавао. Њѣму се има највећма благодарити ширенѣ духовне књижевности и с тим распространенѣ праве християнске просвете у народу руском. Он в сам на богословском и популарно-духовном књижевном пољу такорећи од ране младости свое дѣлао, а дѣла пеуморно и данас. Њѣгово дѣло: „Начатки християнскаго учения“ (Мали Катихизис с библичном повѣсти) штампано в у 252 издања; „Пространи Християнски Катихизис,“ кога в он списао, доживио в 91 издањ на руском езику, а преведен в и на грчки, немачки, францужки и енглески. (Хоћемо ли га скоро и на србском езику имати?) Друга знаменита и обширна дѣла њѣгова издавана су по шест и по десет пута. У самой московској синодалној типографіи изишло в до сада на свѣт 360 издања њѣгових дѣла у два милиона двеста хиљада изтисака. Архипастирској ревности мудрога Филарета има се захвалити што су многе тисуће руских старообредаца савединили се с православном црквом задржавши омилѣне свое старинске обреде. Њѣговим упливом и заузимањем заведена су многа човекољубна и благотворна заведења; знаменито в поправљѣно станѣ свештенства и њихових сирота и удовица; по њѣговом ходатајству и заузимању извршено в ослобођенѣ сељака од властела. Пол вѣка свѣтли свѣтилик њѣвог високог ума, архипастирског доблестног подвига, дивног примерног живота и недремајућег мисленог ока, служећи на духовно сазиданѣ многих милиона православног народа. Пол вѣка стои знаменита личност ова на стражи свете цркве, као огромна снага, која храни неизмѣност светих обичая и цѣлост древних црквених преданя. У лицу Филарета добила в катедра Москов-

ска наново морални уплив на целу православно цркву у Русији, не по сили спољашњих околности, него по дѣйствиу личног авторитета садашњег првосветителя свог.

Високопреосвештени митрополит Филарет обично проводи лѣто у Троицко-Сергиевској лаври или у Гетсиманском саду близу те лавре, где ње он основао скит или мали манастир у коме само шест инока пребиваю. Свою педесетогодишњицу провео ње он у лаври, и то као што рекосмо на сами дан предпразнства Преображенія, на кои ње он год. 1817. завладичио се. Већ уочи тога дана приспеле су биле у лавру депутације са свию крајева Русије, да поздраве маститог архиерея. Митрополит по слабости здравља и дубокој старости својој није могао сам службу служити, него се у јутру 5. Августа причестио Светих Тайна у домашњој цркви својој митрополитске палате.

Познато ње да у Троицко-Сергиевској лаври има више цркви, између ових су две саборне, или као што Руси кажу Собори. Једна ње саборна црква Троицка, а друга ње Успенска. У Троицком Собору служили су приликом ове педесетогодишњице св. литургию: Филотей архиепископ Тверски, са Савом епископом Полоцким и Леонидом епископом Дмитровским, а на молебствию за митрополита присавдичио се к служењу Иринарх архиепископ Казански. У Успенском Собору служио ње Нил архиепископ Ярославски и Ростовски, с Григорием епископом Калужким, и Никандром епископом Тульским, а на молебствию служили су још: Антоние архиепископ Владимирски, Нектарие архиепископ Нижегородски, и Софонія епископ Новомиргородски. На молебствию читане су ектеније, ков су нарочито за ову свечаност сачинијне.

Пошто се црквена свечаност сврши зазвоне сва звона, и архиерей са свештенством и с посланицима отиду у митрополитске палате да поздраве најстаријег архипастира цркве православне. Пространа дворана једва ње могла сместити све посланике, кои жељяху примити благослов маститог архипастира. Свию очи управлѣне беху к столу, код кога се на скоро укаже достославни Ђрарх. Главни прокурор св. Синода гроф Дмитриј Толстой велегласно произнесе поздрав од цара, царице и целе њихове породице сѣдме митрополиту прислани, и прочита писмо царево тога дана у Ливадји подписано, у коме се краснорѣчиво излажу пастирске заслуге митрополитове за цркву отачбину и науку, и дарује му се — по обичаю Киевских митрополита — предношењѣ крста при богослужењу, крст на митри, и панагија (друга) на бриљантовом ланцу; сврх тога

шило се нѣму на дар брилиантима украшене слике три вла-
даоца за коих царованя е он на катедри архиерейской сѣдио.
Митрополит узевши на себе панагию захвали се на дару е
неколико речи. Затим гроф Толстой преда митрополиту распо-
ложай св. Синода по случаю те светковине, и яви, да е сти-
гла честитка кою е послао преосвештени Михаил митрополит
србски. Леонид епископ Дмитровски и викариј епархис Москов-
ске поздравй митрополита од стране пастве нѣгове. Затим стану
подносити повдина посланства адресе, а нека и иконе. Обще-
ство любителей духовне просвѣте поднесе на дар изтисак но-
вог изданя дѣла: „Записки на книгу Бытїя,“ кою е преосве-
штени Филарет пре 52 године први пут на свѣт издао. Пре-
освештени старац захвали на честитаню, и цѣлуе поднешене све-
те иконе.

Духовенство епархис Московске замоли преосвештенога
старину, да се за спомен овога дана у свима саборним црква-
ма епархис Московске постави по една икона светога Фила-
рета милостивога, и да се потврди установленѣ седѣм стипен-
дия, коє они за свештеничку сирочад у училишту за дѣвѣце
духовног звания у спомен педесетогодишњице архипастира свог
основаше.

После тога пристунаху посланства: духовенства Алексан-
дро-Невске Лавре; многих епархис; духовне академие Мос-
ковске и Петроградске, неколиких семинария, Московске си-
нодалне Типографіе. Потом се представе старешине првопре-
столие Москве, Московско дворянство (племство), представ-
ници общине Московске, человѣколюбивое общество, коє е
он председник, и многа благотворителна заведенија, која су за
нѣгово време и по нѣговом благослову основана, или у болѣ
станѣ доведена. Московски Єдиноверци (старообрядци, кои се
с православном црквом савединише) поднели су стародревну
икону Дѣвпровску Божиє Матере, која е копия Херсонезке
иконе, што ю е св. Владимир о крштению свом од Грка добио.
— Црквени старатели (тутори) града Москве сакупили су
25.500 рубаля сребра, и тиме положили temelь заклади за
пензию болних и немоћних свештеника епархис Московске,
и поднели су митрополиту на благослов ово свое дѣло. —
Преида су само неке честитке прочитане биле, ипак е све-
чано честитанѣ у дворани дуже од два часа трајало. Пошто
сѣди митрополит свима благослов даде, препоручи он своє
викарию епископу Леониду, да прочита слово, коим он на све

честитке одговара Архипастирско слово то произвело е дубоки утисак на све присутствуюће!

Потом митрополит преко мѣре утруђен овом свечаношћу удаљи се у свое покоје, а госте упути на обѣд, који е за њи у трапезарији лавре приправљен био. При обѣду овом напијане су здравице, и пѣвци појали су кантате. — У вече била е слава Лавра осветљена. Код Лавре било е више од 10.000 сакупљеног народа из саме Москве, осим оних многобројних Руса, што су се са других страна изкупили били на ову свечаност. На Преображенѣ служио е у Троицком Собору Иринарх архиепископ Казански, а сви архиереји били су на обѣду код митрополита.

У Москви проведен е јубилеј митрополитов такође с великом свечаношћу. Уочи 5. Августа држано е у свима Московским црквама „Всенощное бдѣние,“ а на сами дан тај после св. литургије чинѣна су молебствия. У Московском катедралном Успенском Собору служио е Игњатій епископ Можайски са одабрачим духовенством древне престолнице, проповед говорио е протојерей Покровског Собора. Народа е било толико много, да су многи на пољу око цркве стајати морали.

У цркви грчкога посланства у Петрограду на педесетогодишњици митрополита Филарета говорио е 5. Августа о. г. настоятель цркве отац Неофит ову бесѣду:

„Данас смо се сакупили ми у овом храму да прославимо и благодаримо Господа нашег Исуса Христа, што се данас навршило 50 година од како е прави ученик и мужествени воин Христов, митрополит Московски Филарет, узведен био у сан архиерејски. Зар се чудити треба, браћо, што и ми узимамо живо учешће у тој великој радости, која сада нашу единову верну браћу обузима. Слава руске цркве, слава е и наше, слава целе источне православне цркве, која се радуе, што е њено православие тако се добро примило на овој страни, и тако се дивно разцветало, те покри планине сенка његова, и гране његове покрише кедрове божие; оно разпростре свое лозе до мора и до рѣка отрасли свое (Пс. 59.). За доказ ове истине служи између осталогa живот и рад сѣдог митрополита Филарета. Овај к великоме дѣлу од Бога призвани муж, као крепки заштитник високих истина православия, за време тако дуготрајне и достојавне службе святой цркви, био е свѣтилником не само предѣлне руске него и све православно-католичке цркве наше. По богатству и дубљини мудрости, по висоти

своєга ума, по узвишености духа и по чистоти срца био є он прави подражателъ и вѣрни послѣдователъ великих и богопросвѣћених учителя: Григория Богослова, Василия Великого и Иоана Златоустаго, и других свѣтила цркве наше. Нѣгова сачинена распрострају просвѣту духовну међу синовима све православне цркве. Име нѣгово уваженя є достоино за нас Ђлине још и с тога, што є он не єдаред изразио свою особену љубав к нашој љубимой Ђлади. — Има ли Ђлина, коме не би познато било велико и животу нѣговом сходно име Филарет? Коме нисе позната отчинска љубав нѣгова к свима православнима, нѣгово свагдашнѣ старанѣ за благостанѣ православнога свѣта? Колико є пута подизао он силни глас свой за православне, кои трпе под гиѣтом безчовечних варвара! Нисе ли свима нама знано, како у последнѣ претешко ово за нас време митрополит Московски, ни о чему другом нисе говорио, ни за што друго нисе молио странаго (енглезког) принца, кад му овај у походе дође, но само едино за православне свое единовѣрце на истоку? Доиста є у срцима Ђлина, и свию православних с љубави напечатано име овога адаманта православля. Као обилни но мирно текући источник, он изобилно и животворно орошава њиве божие, неуморно старајући се о благу православне цркве и о благоустройству православних народа. Мудрост нѣгову приповедаю страни народи, и похвалу нѣгову објавиће црква. — Узнесимо дакле, браћо, умове наше к Спасителю нашем и помолимо се за великог и славног врарха овог. Господи Исусе Христе Сине и Слове Свевиншѣга Отца, кои си светом и частном крвљу својом утврдио цркву! сахрани вѣрнога слугу твога митрополита Московскога Филарета здравим, продужи још дане нѣгове, и увек даруй твојој светой цркви такве мудре, ревностне и добродѣтельне врархе, на благо цркве и на славу Твога имена!“

Беседа о школи и нѣном значеню.

(Говорило дете Томо Человић из Требиня, ученик IV. разр. у школи манастира Житомишлића, пред полгодишњим испитом.)

(Свршетак).

Видили смо да є користо по овај живот учити се и ићи у школу, али се од тога још несравнѣно већа корист добия у школи ради вѣчности. Васпитати значи не само дѣчие способ-

ности будити и оживљавати, и њи по вољи тамо или амо обртати, него значи младог човѣка тако одхранити, да он може сам своје право опредѣлѣнѣ за време и за вѣчност докучити — као грађанин овога свѣта треба да способан буде у свѣту овом за оно звање, на кое га е Бог позвао, и као суштаство кое е одређено за вѣчност; ер за небо треба да се јошт на земљи стара, како би у своје време, кроз своя добра дѣла, у небо на своје определенѣ доћи могао. —

Да би могло васпитанѣ своју праву цель постићи, да би могла младеж у станю бити, де свог вѣчног определенја доспѣти, то васпитанѣ мора бити христіјанско, мора задануто бити духом христіјанства; ер право васпитанѣ и изображенѣ добия свой добар корен и подпору тек у Христіјанству. — Христіјанство е света земля, на којој најлѣпша дрва са најболѣим плодовима правога изображенја расту и напредую. — Главни дакле задатак школе треба да буде тај, да нас приведе к Богу, кои е начело, почетак сваке мудрости, просвете и живота. — На ово нас сам Господ Бог опоминѣ и позива чрез Сина свога Исуса Христа говорећи: „*Где есть живот вѣчный, да знаютъ тебе единого и истинного Бога, и егоже послалъ еси Исуса Христа.* (Пов. 17. 3.)

Познати Бога и Сина њгова Исуса Христа можемо ми тек чрез васпитанѣ и науку. И ако ми то добро познамо, онда ћемо бити од користи и за домовину, и за цркву, и за род и народ свой. Ми се морамо у школи привикнути јошт и христіјанскоме животу; ер чему се човек у младости навикне, то ће и у старости чинити. За то се нама у школи заповѣда да ред држимо; у школи се учимо потребним молитвама, навикавамо се да идемо у цркву и ту се приправљамо, како би достојно примали свете тайне, ербо е то по закону нашем потребно ради вѣчнога живота.

Зато о мили родители, ако желите да дѣци својој времено и вѣчно користите, шальите их прилѣжно у школу, и настойте да улисте у срдце њихово љубав к школи, и почитанѣ к учителю и свештенству. Што више буду родители марили за школу, и што они буду већма благим упливом своим на децу, труд учителя подпомагали; тим извѣстније ће сѣме из школе пасти на добру земљу, и принети обилне плодове.

Сачинио учитель Ђорђе Петковић, Босанац.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.

WWW.UNILIB.RS

Бр. 17 и 18. **ПРИЯТЕЉ** Год. II.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Печатни восак као електрична машина.

(Физикална игра.)

Узми шипку воска, којом се запечаћују писма, па га тари о рукав чојне халјине или о какву вунену крпу, док се не-угрије; тако угријани восак држи изнад ситно изрецканих па-пирића, па ћеш на велику радост своју опазити, како папирићи издалека скачу и за восак пріону, па се на њму за неко време држе. —

То исто покушай чинити са шипком сумпора (жвепла), с стакленом цеви или са ћилибаром. Стари Грци су баш на ћилибару (јантар, иелектрон) ову снагу природе познали, и по њму су е електричном снагом назвали. Путници приповедају да индијанска деца у јужној Америци смолу са некога др-вета за оваку исту игру употребљују.

Од три начинити девет.

(Шалџива игра.)

Начини три подебљ белеге са кредом на врати, и об-клади се, да ћеш од њих са два чаровна ударца начинити девет. Онда удри дланом по креди, остаће белеге на длану и имаћеш их шест; затим шопи онога с ким си се обкладио или другога истим дланом по леђи, и тамо ће три белеге остати.

Рачунске игре.

ПОГОДИТИ КОМЕ ПЕТ ЗАМИШЉНИХ БРОЈЕВА.

Замишљени бројеви треба да иду едан за другим. Нека их све пет едно е другим зброј, тај износ нека са 8 умножи, тај износ нека са 2 подели, тај износ нека са 5 умножи, и нека ти овај износ каже, а ти одбацн обе луле, и преоставши број то е средњи од замишљених, пред нѣга стави оба што напред иду, а иза нѣга оба, што за њим следују. н. п. замислио е 7, 8, 9, 10, 11, ово износи $7 + 8 + 9 + 10 + 11 = 45 \times 8 = 360 : 2 = 180 \times 5 = 900$. Одбацн обе 00 остае 9 као средњи од замишљених.

ПОГОДИТИ КОМЕ КОЛИКО ИМА У ЦЕПУ НОВАЦА.

Нека умножи свое новце са коим броем хоће и нека дели са 2 колико реда хоће, само нека ти каже кадгод множи и са чим и кадгод дели, ди и ти оно исто чиниш са своим броем, а то е 1. н. пр. има 7 дуката, и ради овако : умножи са 2 = 14, и ти умножи 1 са 2 = 2, он опет умножи са 6 = 84, и ти умножи са 6 = 12, он подели са 2 = 42, и ти подели са 2 = 6, он умножи са 3 = 126, и ти умножи са 3 = 18, он подели са 2 = 63, и ти подели са 2 = 9, најпосле нека ти каже нѣгов износ, кои ћеш ти поделити са своим, то ти е тражени број, $63 : 9 = 7$.

Решенѣ рачунских игри,

из броя 15 и 16.

1. Нема их. н. пр. 2 и 5, њнова е разлика 3, и даде се поделити са 3 начисто. н. пр. 2 и 8, њнова е разлика 6, и то се дел са 3 начисто. н. пр. 2 и 7 скупа 9, и то се дели са 3 начисто. Тако е 2 и 4, 1 и 2, 2 и 3 &c.

$$\begin{array}{r}
 2. \text{ Имао е } 2 \text{ краве} = 30, \\
 \quad \quad \quad 7 \text{ телаци} = 24\frac{1}{2} \\
 \quad \quad \quad 91 \text{ прасаца} = 45\frac{1}{2} \\
 \hline
 100 \qquad \qquad \quad 100
 \end{array}$$

3. Било е 36 гусака. Двапут толико чини 72; пола е од $36 = 18$; четвртина чини 9; то све скупа износи $99 + 1 = 100$, или то исто по овом рачуну : кад би $\frac{1}{4} + \frac{1}{4} + \frac{1}{4} = \frac{1}{4}$ свега изнело 99 или 100 — 1, онда она $\frac{1}{4}$ чини 9, а $\frac{1}{4} = 4 \times 9 = 36$.

II. НАУКЕ.

С л а в о п њ в.

По псалму 103.

Ала си силац, Господе света! —
 У величанство и у красоту
 Оденоу си горостас свой,
 А у светлости обуко си се
 Ко у одећи дивотной.
 Широко небо као шатор дивни
 Разапео си чудесно ти,
 А водом силном скривени стое
 Чудесни твои дворови,
 Уместо кола сјајни, дивни
 Облаци т' свагда на служби стое;
 Лагана крила прозрачна ветра
 Пронесе светом божанство твоје.
 Ветрове чиниш, Господе света,
 Да т' служе као анђели неба,
 А плам огњени слугама чиниш
 Да т' верно дворе гдегоде треба.
 Темель си дао постојан, снажан
 Големой земљи што с' ваздан креће,
 Да с' из тог круга, догод е света
 Ни с' длаке едне помаћи не ће;
 А недогледним безданом дальним
 Одено си е као росом цвеће.
 На стрменитим горама дивним
 Силене воде стое и леже,
 Али од твога громовног гласа,
 Од претњи твоје разлазе с', беже.
 Оне с' пену у висину горе,
 И опет с' натраг у долину лију,
 Ал међу никад, шта си им дао
 Не смеју прећи да земљу скрију.
 По долинама сенастима, цветним
 Изворе бистре изв'о си байно,
 А измеђ гора протичу воде
 Као неко тихо шаптањ тайно.

Па ту на тима водама бистрим
 Врелану жеђцу зверови гасе,
 Веселе тице у складном певу
 Пуштаю туда умилне гласе.
 С' сјайних висина, дворова твоих,
 Напаяш силно дивотне горе,
 А земля с' сити благошћу твојом,
 Коју јој шалћш с неба, од горе.
 Ти давш траву, што бујино расте,
 Те стоку питаш с њом, силни Боже;
 Зелћ за корист човеку пружаш
 Да хлћб из землћ изводит' може.
 Румено вино лозице плодне
 Сваком весели срце у груди
 А бели хлебац пшенице златне
 Крепи и снажи срца у люди.
 Ти вите кедре питаш и раниш,
 Што се на гори ливанској вию,
 На коим гнћзда тичице плету
 Те у њи слећу, легу се, крию.
 Високе горе, врети кршне
 Козама дивљим мили в стан,
 А зечевима плашљивим, брзим
 Уточиште в челични кам.
 Ти месец створи, што нам времена
 Казуе верно у сјю свом,
 А сунце свагда познав место
 Западу своје руменом.
 Кад црну тмину десницом твојом
 По байном свету одвиеш ти;
 Нойца завлада а шумски, мрки
 Зверови по нђой излазе сви.
 Тада и бесни лавићи силни
 За плћном своим рикати стану
 Па мутећ свуда по пустој ноћи
 Од Бога своју тражиду рану.
 Ал када мило сунашце гране
 И светом проспе злаћане бое
 Тад се и они скриваю натраг
 И опет лежу у ложе свое.
 Сада тек човек ведар и чио
 Излази вольно на пос'о свой

Да га до миле вечери сврши
 У срећи својој дивотној. —
 О вишњи Отче, како су многа
 По свету твоя дѣла велика,
 Све си премудро створио свуда,
 Земља в пуна твоєга блага!
 Где, дивно море како в грдно
 Де му се стране у недоглед шире
 Ту гмижу разне животне силне
 Па час се скрию а час провире.
 Ту лађе плове, а морски звѣри
 Ков ти створи, играю с' тамо.
 На тебе чека све, да им давш
 Пићу на време, да сито буде!
 Кад твою штедру отвориш руку
 Добротом твојом насите с' сви,
 А када свог лице одвратиш
 Све в препуно туге, жалости.
 Ком духа узмеш, тај гине, пада,
 Враћа се у прах опета свой;
 Пошлѣш му духа, на ново с' диже
 Све у красоти и блеску своме.
 Зато нек слава довека буде
 Господу, Творцу свог света бела,
 Нек се весели у слави својој
 За толка своя дивотна дела. —
 Погледа л' само Господ на земљу
 Из темеля се таки затресе,
 Дотакне ли се високих гора
 А оне пламте, пуше, дѣме се. —
 Зато ћу певат' Творца небеса
 Догод ме трае на овом свету!
 Па нек му буде мила и драга
 Беседа моя из уста слабих
 А ја о Богу веселићу се.
 Нека свуда са земљѣ ове
 Нестане подлих грешника худих;
 А ти прославляй довека Бога
 Безсмртна душо што си у мени!!

У Новом Саду, месеца Августа 1867.

Мита Нешковић.

ОВНОВИ.

(Басна.)

Хтеде овчар, да му стадо преплива неку речицу, па стане на-теривати овце на воду али узалуд. После дугог мучења досети се, па окупи овнове, кои клепетуше на себи имаћаху. Чим ови наливаше одма напђе за њима цело стадо. Онда се сташе овнови хвалити : е ли овчару, шта ти сад вредимо ми! Ђете, рече овчар, али не ви, но ваше клепетуше; па онда скиде и превеза клепетуше на друге овнове и преведе овце опет натраг. — Овнима овновимз подобни су они люди, кои се хвале са своим достојанством, на место да се ова хвале с њима, џ кои се поносе са оном чашћу, која се не одав њима, но оном до-стојанству.

Облак и њива.

(Басна.)

А шта ми вреди што те заливам, рече облак њиви, ето наилазим са муњама и громовима и плюском што већма могу, па тек што одем, сийне сунце и претвори све у прах. Немой очаявати рече њива, већ чини свой поса и поливай, још шалби и ноћне росе па ћеш се и сам радовати са жетвом. Ђдним плюском ма како јаки био не учини много него капљ многе и непрестане, те валяю семену. — Не ославай се учителю на едан говор, макар био анђелски, него даи науку непрестано и на разне начине, и буди уверен, да добро семе, што га Бог у срце човечие метну мора понићи.

Леонида с.

(Г. 480. пре Хр.)

У онима жестоким боввима, што их бише Грци за своју слободу у одбрану противу насилника Персијана, показа се спартански краљ Леонида као први јунак на свету.

Персијски цар Дарие разгњивљѣн на Грке Атинце, што ови подпомагаху Грке у Ази, да се опросте персијска ярма, крене велику войску на Грке у Европи, да и ове под-ярми. Најпре послѣ посланике у све грчке градове, да ишту земљ и воде у знак предае под персијски ярам. Неки градићи устрашени дадоше ово, ер персијско царство беше тада нај-силниѣ, сав свет не зваше персијског цара другчие, него ве-ликии царѣ. Само две мале грчке државице Атина и Спарта држаху своју независност за веће благо, него иков на свету,

те узграбе персийске посланике и баце с бедема говорећи : отуда узмите земљ и воде.

Пун гнѣва Дарие пошлѣ 100000 войске, да оно мало Грка сможди. Али под мудрим Солоновим и Ликурговим законима разви се у Грчкој најлепши цвет грађанства, цвет јунаштва и любви свог оташтва и свое независности, која не брои душмане, него побеђуе или умире за она света блага своя. Кад се већ велика персийска войска на грчку обалу искрца, не беше у Грка више но само 10000; па ова шака показа на пољу маратонском под славним вођом Милкиядом, шта е кадра мудра снага са одушевленѣм да учини. То мало Атинаца разбие и сатре сву ону велику персийску войску тако, да едва нешто до своих лађа добеже и на њима се срамотно спасе. —

На ово распалѣн Дарие стаде још већу войску опремати али у томе га и смрт стиже, те пѣгов син Ксеркс сам войску на Грке поведе. Онаку силу войску никада донде свет невиде; 56 различних народа беху у ту войску сломаѣни; 7 пуних дана и ноћи требаше, док само чѣста войска преко онога грднога моста дарданелског пређе, а превлачевѣ пртляга трајаше више неделя дана. 1,700,000 беше саме чисте войске. Кад Ксеркс са брда неког своју силу войску погледа, нарасте му срдце од поноса и тада се заплака кад се сети, да после 100 година ни еднога од толиких неће више на свету бити.

Мала Грчка зазре на ову грдну силу душманску, али се и сва листом подиже на одпор. Два човека беху душа и срдце народу, Темистоклес Атинац, који имађаше на мору и Леонидас Спартанац, који имађаше на суву оташтво свое браћити. —

На северном крају Грчке стое високе непреходне планине, што земљу закланяю, и има само низ море узан кланац Термопиле, кроз који се може сувим у Грчку ући. Ту се постави Леонида са своих 4700 јунака да ону голему персийску силу одбѣи. Зачуди се Ксеркс, да се ова шака люда усуди њѣму на супрот стати. Одма пошлѣ уводу, да извиди колика е сила у Грка. Овај дође и каза, да е то мала четица, па да се неки вештабаю у хрваню, а други певаю и ките се, знак, да хоће изгинути, а не предати се. Зачуди се Ксеркс тој одважности, па пошлѣ посланике, да им предаю оружје. Дођите да га узмете, беше одговор. Опет пошлѣ Ксеркс посланике Леониду, обеђавајући му силно благо, ако њѣму пређе. Спартанци

нису научили славу задобити издайством, беше одговор. Неки од Грка опази с брда непрегледну войску у Персијана, па уплашен дотрча у табор и рече : сунца нећемо видети од множине персијских стрела. Тим болѣ рече, едан Спартанац, бар ћемо се у ладовини борити. У тај мах ударе Персијанци на кланац, али што год наиђе, паде под грчким мачевима. Ни едан Грк неуступаше ни корака. Персијанци навале већна, али преко лешина своих мораху натраг бегати. Нагомилаху се читава брда од персијских лешина, а од Грка падоше тек по декои. Разярен Ксеркс заповеди своим најодабраним четама што их зваше неумрима, да напред иду; али и ови неумрли падаху под спартанским мачевима као и они пре њих, а ни корака од кланца не задобише. Више дана и дан и ноћ трајаше овај крвави бой, без најмањга успеха за Персијане. Најпосле ухвате таки страх, да несмиаху ни наплазити. Тада заповеди Ксеркс да се поваде камцие, па да стражни шибиау предњ и у нутра натерају, али не поможе ни ово. Клоне дух у персијској войсци, колико год силна беше. Тада добию Грци глас, да их в хуля Ефиалт, ког ће име док в света срамотно остати, издао и део персијске войске тайном стазом преко планине превео, те да ће их сад Персијани и с леђа напасти. Још беше часа, да се Спартанци спасу, али јуначко срце у Леониду брзо се одважи. Беше неко пророштво, да ће у том боју ил Спарта пропасти ил спартански краљ погинути. Леонида се обрадова, да ће својом главом заменути оташтво. Одма одпусти већи део своих јунака, да изађу, па ће на другом месту за свој оташтво борити се, а задржа само свој триста Спартанаца и 1100 Теспиянаца, кои ни пошто не хтеше оставити своју браћу, него противу одговарања Леонидовог осташе да са њим погину. Тако преоста Леониду 1400 друга, а друго оде дома.

Кад у јутру дан освану и сунце обася, па и Леонида сврши молитву и сва се дружина лепо справи као на веселѣ, излете сви виком из кланца и улете у персијску войску. То не беше обичан бой но крвна сеча. Кад поломише копля, онда се прихватише мачева и ножева, па кад и ове поломише, онда се рукама и зубима давише и клаше. У томе лавском боју паде и Леонида од гомиле стрела, што се сломише на нѣга. Кад ту страшан покољ учинише, онда се повуче нѣгова преоставша чета на неко брдашце и ту после неброя од побивних Персијанаца падоше сви, бранећи се као лавови, сваки посопце

чудо од јунака. Али ни издаица Ефијалт не прође срећније,
утукоше ту и њџа и оста му срамно име док њ света и века.

После овог боя разби Темистоклес Персијанце коначно,
Грци одржаше најславнију победу, а благодарно оташтво по-
диже Леониду и њџовој дружиници на месту де падоме кра-
сан споменик, од камена срезана грдна лава са овим написом:
„Кажн путниче спартанскоме народу, да му синови овде падо-
ше и почиваю — верни својој заклетви и својој дужности.“

Опроштај младића.

Води коња прва сестра,
Носи друга бойне справе,
А најмлађа пита брата :
„Кад ћеш брате ти из рата ?

„Узми, Сејо, дробно семе цвећа
„Па га проспи по сићаном песку,
„Заливай га својем сузама,
„Јутром рано и вечером касно !
„Кад из песка произрасте цвеће,
Онда ће ти брат из боя доћи !“

У Белой цркви

Франя Грайнер.
правник

Иде ли сунце или неиде ?

(од А. Иванова посрбио Ј. Лепава мостарац).

Да њ сунце тако исто округло тџло, као што њ и наша
земља а не плџснаста погача, о томе се већ нисам ни сумнио.
Знао сам такође, да оно одстои од земљџ на сто милиона вр-
сти, знао сам да њ оно пет стотина хиљада пута веће од наше
земљџ; само нисам знао да би пояс, коим би хтео опасати
сунце, требао њ да три милиона врсти (од прилике 290007 ми-
ља) дугачак ; ето виш' колики би му пояс требао ! . . . . Знао
сам такође и то, да до њџга неби могао долетити за 275
година, ма прелетио за минут читаву врсту ! Другчиџ не мо-
же бити. Кад сунце њдним притежаџм својим држи у покоју
таку ствар, као што њ наша земља, по себи се разуме да
оно не може бити малено ; а кад њ оно 500000 пута веће

од земљ, а ипак кад га гледамо са земљ, чини се да ние веће од малог танџира, то се зна да оно ние близу наше земљ. Я сам то све лако схватио. Али за ме е најтеже било ово : Како е да наша земля иде око сунца, а сунце да стои на едном мѣсту ? И неби се никад досѣтио, да ми не помогоше. Хвала Богу дође опет наш млади господин. Он ние долазио о ускресу, него е дошао мѣтос баш о какикулама. Он е пре носио црвену, а сад плаветну огрлицу. По тим сам дознао, да е он прешао у велике школе — у свеучилиште, у коме валя учити четири године. Ту су већ многи и бркати ђаци па све се јоште уче. Свега се учи еданајст година. * Разумљ се да за тако дуго може и будала научити. Многа господа и не доврше све науке, него из ђимназије оду одма на службу. Мислим : зашто то они хите тако, кад е сваки сит, одевен и обувен ; даклем може сиђети за књигама и учити се док е млад. Па ево дође и млади господин. И одма, како е дошао, поче да зида школу код нас. Он почне распитивати : како сам я то све дознао, и рече ми, да ће ме узети са собом кад пође у варош. Едаред га я запитам : Ђе бива сунце ноћу ? Ђе се сакрива, кад зађе ? Он ми на то одговори : сунце се никада не сакрива, незаплази нити одакле излази, едном речи оно не иде. Я му рекох : я знам да оно нема ногу, и да неиде као човѣк ; али иде тако, да се само собом подиже и спушта, оно плови по ваздуху, сад доле сад горе. А он ми на то рече : Ние тако ; нити се сунце подиже, нити се спушта, него земля сама иде око нѣга. — „Како то ?“ упитам га я. — „Ето како, — рече ми он, — сунце се не може окретати око свию небеских тѣлеса, коя оно држи на свѣту. Оно држи не само едну земљ, него јоште и друга така иста свѣтила, коих ће бити више од шестдесет. И на свакоме том свѣтилу бива тако исто, као и у нас, дан и ноћ ; и на сваком се чини, тако исто као и нама, да се сунце зором рађа, а у вече залази. Шта би сунце чинило, да се почне око свакога тѣла окретати ? — Не, Господ е то мудрие уредио. Он е уредио тако, да се свако од тих шестдесет тѣлеса само окређе око сунца, те тиме само себи прави ноћ и дан. Исто тако окређе се и наша земля.“

Па зар земля не стои на едном месту ?

* У Русији трае ђимназија 7 година ; у пређашњ време разликовали су се ђимназисте од универзитетли по јакама ; ер су носили сви ђаци униформу.

Да како да нестон. Она никад нестон на едном месту него еднако иде.

Како то може бити? Да земля иде, ми би чули, и осетили, а међутим нечуемо ништа, нити осећамо да она иде.

То бива с' тога, ер земля ние као какво коло, и ваздушни пут ние калдрма: ту нити се тресе, нити одскакуе; ту се необрћу точкови, него земля иде лако, и тихо, тако да ми никако неможемо чути тај ход. Ето лађа иде по води и не тако глатко као земля по ваздуху, па и ту нам се кадкад чини, да стои на едном месту а међутим лађа иде све далѣ и далѣ. —

То е истина. Па како то зар земля сваки дан обилази око сунца; ел' тако?

Ние, таки велики пут не може сна проћи за едан дан; зато што е тај пут 900 милиона врсти дугачак. Премда земля иде врло брзо, али опет не може она таки пут обићи за едан дан. Она пређе за дан и за ноћ само два милиона врсти. А да земля прође сав тај свой пут, треба јој 365 дана, т. е. педесет и две неделѣ или 12 месеци, едном речи: цела година дана. За то ми и рачунамо време по годинама; зато и рачунамо у години 365 дана и ноћи. Тако да е наша година исто, што и едно путовањѣ землѣ око сунца.

Хм! доиста чудна посла! Но шта раде остали шестдесет небеских тѣла?

Они такође знају свой пут, као што зна и земля свой.

Дакле небеска тѣлеса неиду успоред нити заедно, већ свако за себе?

Тако е. Свако небеско тѣло има свой пут; а да ние тога, то би се они сустрести могли. И едно из њи, кое е ближе сунцу, и у кое е због тога краћи пут, обиђе тај пут и за 88 дана, те тако е у години тамо 88 дана и ноћи. А оно небеско тѣло, кое е од сунца најдалѣ, — далѣ неголи земля, — обићи ће еданпут около сунца само за сто шесет и четири године (наше); тако да ће њѣгова година бити већа од цѣлога нашег вѣка, у коме се рачуна сто година.

Јо! јо! Да шта тамо люди раде?! може бити не живе ни едну своју годину дана?

То зна само едан Бог, колко они живе, и живели они тамо. Ми знамо, да е тамо само то едно исто што и у нас, т. е. да е тамо дан и ноћ као што и у нас.

Е, добро! А како е то: када земля иде около сунца

цѣлу годину дана, зашто не бива на нѡй цѣле године дан? од-
куда ноћ?

Ние ни то велико чудо. Узми лубеницу или лопту у
руке и носи в околo свѣће: на нѡйзи ће бити свѣтло само с
едне стране, и то с оне стране, с коє в свећа, а с друге
биће тамно. Исто тако и земля! Ђе в свѣтло на нѡйзи тамо
се рачуна дан, ђе в тамно — тамо ноћ.

То в тако; али земля иде околo сунца цѣлу годину, та-
ко би една страна била цѣлу годину свѣтла, а друга цѣлу го-
дину мрачна; на едномє мѣсту била би цѣлу годину ноћ, а
на другомє дан!

Оно би тако и било, да се земля окреће само око сунца;
али она се окреће јоште и околo себе саме.....

Шта то ви рекосте?! Око себе саме? Зар се може ко
окрећати околo себе?

А зар се ти ниси никад вртио кад стоиш на едной нози?
Па зар се и земля тако исто врти?

Тако исто.

Но како се могу та два посла на еданпут радити? кад
се вртиш тада не можеш ићи унапред; а кад идеш унапред
не можеш се вртити.

Зашто да се не може?! Ти си видио, како играю по
нѣмачки или по польски?

А како да не, видио сам!

Па кад си видио треба да знаш, да играјући двоє и двоє
окрећу се око себе, али у то исто врѣме и иду унапред:
дакле раде два посла окрећу се и око себе и околo среде
себе. — (Продужиће се.)

Свечаност о јавном испиту у Богословіи Србској у Банялуки.

У недељу 18. Јуниа држан в први испит у србској бо-
гословіи у Банялуки, кою в лане 1. Октобра г. Василиє С.
Пелагић одпочео, и кроз сву годину сам самцит све дужности
учитеља и уредитеља одправљю предавајући у нѡй осам пред-
мета, у којима су ученици врло добро успѣвали, што се най-
више може приписати озбиљном и ревностном толкованю и про-
стом објашњаваню учитеља, и нѣговом отачаском с њима посту-

паню. С' тога и на испиту овом говорили су ученици, не брзоплетно и што но веле ђачки, него свестно с разсуђенѣм као оно учитељи што се на збору свом разговараю и поучаваю.

Недељом и свецем држе се испити за то што у те дане народ после службе Божие, која се тамо веома рано свршув, у беспослености време проводећи, може без штете своје на испите доћи, и ту се користити; због тога су и предмети на испиту по реду предлагани, да биа сви присутни могли науку слушајући примати и схватити.

На позив поменутог рокољубивога учитеља скупило се, после излазка из цркве, до своих 150 отиђених баялуких православних становника у богословску школу, где су свуд унаоколо столови и клупе, као оно у позоришту понаиђштани били. Испит е трајо пуна три сата, и слушаоци су све до свршетка с задовољством пазили и слушали, а по том пуни радости разошли се говорећи: „Озаке славе ние овде ни пре Косова било!“

Као што е о Светосавској свечаности у овом заводу држан занимљиви разговор*); тако су и на овом испиту два ученика по имену Душан и Владета госте приятно забављали простом својом беседом, која е у Баялуки са одобравањем примљена, и коју ево саопштавамо, држећи, да и удаљним србљима неће бити неповольно овако што читати:

РАЗГОВОР ДУШАНА И ВЛАДЕТЕ.

Душан. Божа вам срећа славни зборе! помози вам Бог браћо србадио! а Бога ви, ни е ли ту ђегођ и мой приятель Владета?

Владета. Бог ти срећу дао, брате Душане; овде сам; ево ме; добро нам дошло, здраво путовао, како си са здрављем?

Д. Боље те нашао Владета; добро сам у свему, хвала Христу; а како си ми ти, есили здраво и мирно сацђлом твојом врстном породицом?

В. Хвала Господу Богу, све е добро, мирно, за сад напредно и благоутђшно; а ђе си ти вђре ти за толико? сви смо те се зажелили и врло нам е драго, што имадосмо срећу опет да те у здрављу и веселю у средини нашој видимо.

Д. Ето, мало сам прошао по свђту, да видиш и чуем штогођ лицепога и полезнога, да би бар тако одајући по

*) види: Школ. Листи бр. 4. и 5. ове године.

www.b... свѣту скинуо завѣсу с' очию, кад нисам имао прилике скину-ти в учећи се у школи.

В. Па деде любви ти твоє испричай нам штогођ: ђе си био, и шта си у страном свѣту видио? ми ћемо те радо слушати и срдачно ти зато благодарни бити.

Д. Ођу с' драге волѣ, мой драги брате сръбјане Владета: прво и прво био сам у Београду, ђе сам многа свакојка добра и лѣпоте видио и чудιο се, како в све оно могло за тако кратко врѣме учинити се: прекрасна варош, одлично украшена спрам свога јучерашњег почетка, прилична трговина, велики и дивни поредак, ревностно старанѣ за обшту сређу, безконачна любовь ка светой слободи, подизанѣ школа, уваженѣ наука и радо подпомаганѣ истих, међусобна братска любовь и т. д. Али између свега тога најмилие ми в било, кад виђо страста велико здание, највеће и најлѣпше у цѣлой вароши, кое се може са првим бечким и париским зданијама мѣрити, ђе на нѣму златним словима написано стои: „Миша Анастасиевић покљани за науку и просвету своје отачаству.“ У томе зданију смештена в: Гимназия, трговачка школа, велика школа, то ђе рећи свеучилиште, школа за ученѣ музике, министарство просвете и црквени дѣла, народна библиотека, књијница, музей, ђе се могу свакојке знатности, старине, древности и драгоцености видити, пѣвачко дружество, вештачка школа, т. в. ђе се учи сликати, и една веома велика, прекрасно украшена одаја, ђе се народ, кад в каква велика народна свечаност, скупља, и торжество прославља. Ово здание стои, као што кажу близу 200,000 ћесарских дуката; ал зато народ свога добротвора, капетан Мишу, још за живота јак поштуе и уважава. Слава му и од нас! (громко: живио!)

В. Чудно ли нас обрадова брате, над нам каза за то благородно дѣло капетан Мише, кои в своје сръбском народу толико велико добра учинио, као што в учинио славни незаборављни добротвор сръбства Сава Текелија у Аустриской Сръбији, као и нѣгови послѣдователи и честити сръбљи: Јовановић, Нака, Сръбински, Миланковић, Владика Платоч, и Коларац у Београду, кои вѣчан спомен оставише докле трае сръбског имена, Бог би милостиви дао брате Душане! да и остали имућни Сръби нѣовим благородним и добротворним путем пођу, да тиме име своє овѣковѣче и сръбство подпомогну.

Д. Далъ из Београда, брате Владета, одем я преко Новог Сада и Пеште у Беч. И ту сам ти брате читава чудеса видио. Боже мой драги! каква ли е овде чистоћа и поредак, красота и лѣпота; какви ли великолѣпни двораца и трокатни и јошт већи здания имаде; какве ли се туде велике науке уче: лекарске, војничке, богословске, филозофске, трговачке и многе друге. Кад погледаш силну трговину бечку, многобројне фабрике и магацине, у којима се милионима ствари израђује, које се по цѣломе свѣту купују и продају, и кад бацаш поглед на њихове трговце, господу и званичнике, а особито, кад видиш врстни и трудољубиви народ сеоски, који се, као и варошани непрестано у послу и раду налази, помислио би да су ови радионици, њѣмци, не само комшије, него и рођена браћа енглезима, који својом силном трговином цео свѣт претекли, који својим лађама и грдним галијама сва светска мора обиграше и обигравају, распрострањавајући своју трговину по свима крајевима земнога круга.

В. Добро брате Душане; ал кажи ми: сви ли ти испитао и дознао одајући по свѣту макар које стране: Да ли би ми Срби могли тако способни за науку, радност, вештину и трговину бити, као што су ти споменути и остали европски народи? И да ли би се србски дух и србска памет с њима мѣрити могла?

Д. Да шта мислиш брате Владета! Да смо се ми Срби с њима заједно почели развијати и просвећивати, и да смо у онаквом државном стању и политичним околностима били, као ови речени и други европски народи, ми зајста баш неби иза њих ниучему изостали; но шта више, може бити да би многе у нечем куд камо претекли.

В. А почему ти то тако судиш Душане?

Д. Ево почему: погледај на истоку нашу прекодринску браћу, малу кнежевину Србију, која до јучер није ништа имала, ни значила; а данас, осим свега осталог, погледај само толике основне школе, женске мале и велике школе, гимназије и полугимназије, реалке, трговачку и велику школу т. е. свеучилиште, вѣзну академију, богословију и т. д. А кад би ми почели се развијати тамо у оно врѣме, кад су Немци, Енглези и Французи почели, ми би данас питали њих: ко дрма жешће науком и трговином, ми или они?

В. Истина е права, да е тако драги мой србине Душане! Ја и ако нисам као ти пуговао по свѣту и очима мојима ви-

дио све оно што си ти, али и опет знам едан прекрасан примѣр, да ми Срби ако нисмо од природе паметни и даровити од њих, заиста баш нисмо ни глупљи. Ср наш, човек србин, оде у Беч и научи њѣмачки и француски език за годину или за две дана, а Немац или Француз дође међу србе и живи с' њима по 10—15 година на опет не може правилно чисто србски говорити. Друго, Грци, Евреји и синови други народа дођу међу немце и французе и постану међу њима милионери као што е барон Сина у Бечу родом Грк, и Родшилд у Паризу родом Евреин; а међу нас исти ти народи долазе, и не само, што не могу више нас у трговини стати, него што више врло се редко догађа да се они с нами и успоредити могу. А то ће рећи, да смо ми Срби вредни за трговину, него ли и сами остали европски народи. Напоследку имали каквог преимућства међу србима над осталим западним европским народима, то ће нас најболѣ увѣрити, достојанство наших народних пѣсама и пословица, које су најясни изјав и сведок србског Генија. А кад би ми још били научени као што су други народи онда их се ми Срби ни учему стидили неби! — А куд си ти далѣ отишо Душане?
(Продужиће се.)

Сличан одговор.

Две селянке дођу у варош и замоле неког дебелог господина да им каже, где е Успенска црква. „Шта ћете у цркви“ смешећи се запита их дебелко. Чудно питањ — одговори стария селянка — ми смо раде ићи у цркву, да се Богу нимолимо! То е права дангубица — продужи дебелко: — видите како сам я здрав и дебео, а никад неидем у цркву.“ „Томе се ние нимало чудити, — одговори млађа селянка, — у могог отца код куће има едан бравац, кои е много дебљи и ранђни од вас, а ние ни он још никада у цркви био, нит се Богу молио.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрие Вагнера и друга.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Црвену ружу у белу претворити.

(Физикална игра.)

Поклопи црвену ружу лонцем, и под њиме сагори шипку сумпора или неколико палидрваца. Тим ће се накупити око руже сумпорова киселина, која се по загушљивом задају лако познаје, а од те киселине ружа ће побелити. На овај начин можеш своим гостима у врту на велико удивљење њихово показати белу ружу између црвених на једном бокору. — Тако побелјну ружу замочи у воду, па ће се одма у црвену претворити. Иначе ће упливом ваздуха тек после шест сати пређашњу праву боју на ново добити.

Са овом игром можеш лепу шалу направити. Тако на пр. убели овако једну румену ружицу, па е поклони својој сестри с лонцем заједно, и реци нека јо забрави у орман, а ключ нек код себе држи и после шест сати нека орман отвори, да види своју ружу. Знаш да ће ти се сестра зачудити, кад опази да се бела ружа у црвену претворила.

Црвену боју у зелену претворити.

(Физикална игра.)

Скорашње лишће ружино поли с мало чистог шпирта, па остави нека тако неколико дана постоји, затим каши у ову

www.течност неколико капи разлучавке (шатвосера), пак ће поцрвенивати; потом успи стрешовог уља (вайнштайн-олая), па ће црвена течност позеленити. Напоследку успи у нутра разумне галице (гвозденога витриола), па ће поцрнити.

Рачунске задаће.

1. По смрти неког винара трговца остану 3 сина и 21 буре вина, и то: 7 пуних буради, 7 напољу пуних, и 7 празних; и треба ово тако да поделе, да сваки добие еднако вина и еднако буради, али да вино непретачу. Како ће поделити?

2. Неки школски надзиратељ обилазећи школу затицаше увек више мушке деце него женске, ма да у месту више женске деце за школу бејаше. Ђаред нађе 75 свега, а женске беше са 11 мањ него мушке, колико дакле беше мушке, а колико женске?

3. Три девојчице однесу заједно у варош јабука на продају: 1-а 27 комада, 2-а 29 комада, а 3-а 33 комада. Све три продавале су једном ценом, а кад су продале и свака своје новце пребројале а оно у све три еднако новаца. Како је то? (Продужиће се).

II. НАУКЕ.

Е с е н я п е с м а.

(по немачком.)

Нестало јаке жеге,
Већ сунчева слаби сила;
Ветар хуји, непогода
Шири своја бурна крила.

Умукнула е' буйна песма
Дивни пољски певачица,
Ма још гдегде видети е'
Мала ја та ластавица,

Кое знају ладни ветар,
Ладни ветар са севера,
Што нас зимом и ладноћом
Угостити скоро смера,

Па се купе да одлете,
Да одлете оном крају,
Где за зиму и ладноћу
Нити памте, нити знају.
Из „Венца“

Где и сада сунце сјае
Из све силе свога жара; —
Тамо лете, да полазе
Своја мила места стара.

О, када би и ја мога'
С њима тамо полетети.
Видео би дивног раја
Видео би места свети!

Но стишай се душо моя,
Ђр кад буде божа воља:
Отићеш с' овог света,
А у места лепша, боља!

Стигне ли ти веку зима,
Огласи л' те ека звона:
Стићеш месту, где но цвета
Лепшим цвећем васиона! —

Ст. Л. Милашиновић.

Дроньци.

(Басна.)

Поинате се на ђубрету дроньци, ко је од ког болји, па их стаде вика грђа него оно цигана. Ланени дроньци повикаше на памучне, и вунени на кудельне, али прво повика свилени на кучинявога. Ту ти не беше изнашаня своих вредности, већ само туђих мана. Не тражише ти они судие; сваки свой судия беше. Ти си оваки, ти онаки: и рита, и дртина, и отрданица, и какви их не беше, шта га ту грдних речи паде, да их по свима циганима купиш, неби их онаких нашчао, најгрђе падаху од свиленог и од кучинявога. До душе, да е кучиняви груб, и да одере свиленога, где год се очеше о нђга, то е истинна; али богме и онай, ма да е од господска рода, пружи език, као да е одпао од цигана, па онако му ни онай адраповац не оста дужан: шта ти спаия, спаия ил просяк, овде е све едно, овде си дроняк као и ја, и ниси ни у длаку болји од мене. — Ал какви их дроняка међу людма има, сами би се дроньци застидили од ных! —

Аристид.

(Г. 480. пре Хр.)

За време грчко-персийских ратова прослави се Аристид као едан од најзнатниих мужева. Рођен од племените атинске породице одликоваше се како любовљу свог оташтва и јунаштвом, тако и любовљу правде толико, да га сав народ па и сви доцнији веци прозваше „праведни Аристид.“ У боју на маратонском пољу допоможе он највише те Грци разбише Персијанце. Он беше едан од оних десет войвода, што већма любећи свое оташтво нег своју славу први уступи Милкияду врховну власт над войском. После ослобођења оташтва од душмана поживе Аристид у миру поштован од своих саграђана као едан од најврсниих люди. Али Темистоклес хтеде да буде први у држави, па само од Аристиде зазирајући, стане на овога потварати, да иде за самовлашћу, те код онога лакоумнога, а сувише за својом независношћу понешенога атинског народа дотера своим красноречивим опаданјем дотле, да се сав народ диже, те Аристиде на 10 година из оташтва прогна.

Ту се најболљ види, како е речитост кадра оборити и поштенб.

Сав народ стече се на суд. У ту гомилу уђе и Аристид. Уз нђга стаяше неки прост грађанин, коп непознаваше Аристиде, па како ни писати незнађаше, а он замоли Аристиде,

да му на нѣгов црепић (коим гласове даваху) упише Аристидово име. Аристид га упита : а шта ти е учинио Аристид, да му о глави идеш ? Ништа, рече онај, и непознаем га, него ми е противно, што сав свет само нѣга зове праведна. Аристид узме цреп и упише своје име. Већином гласова буде од своих суграђана осуђен, да се прогна. Он остави своје оташтво молећи се Богу, да педа, да се оно покае за ово. Али какић дође брзо, и Атинци у невољи изпред битке на Саламису позову Аристиду натраг. Врати се Аристид, па своим мудрим саветом подпомогне войводе, и окренут Темистоклесу рече : а од нас двоице видећемо сад, ко ће оташтву више добра да учини. Ту у следећим биткама показа се Аристид славним јунаком, и поживе у миру поштован и любљен од своих суграђана.

Колику веру сав народ у нѣму имађаше сведочи овај случај : кад Темистоклес начини план, како ће на непријетеля да војуе, рекне народу, да е склопио план, врло пробитачан по народ, ал мора остати тайна, него да му даду кога, у ком највише вере имаю, па ће том открити. Народ избере Аристиду. Темистоклес открие намеру, да е рад непријетельске лађе да спали. Аристид се окрене народу па рече : намера е истина пробитачна, али ние ни лепа ни праведна. Одма повиче сав народ : што ние лепо ни праведно, неможе ни пробитачно бити, те одбаци Темистоклеву намеру.

Колико Аристид некористољубив и неподмитљив беше најболѣ показуе то, што он дуго година све оно големо државно благо под својом управом имађаше, па умре у великој старости, а у такој сиротињи, да га мораху о општинском трошку саранити, а нѣговима ћерима одредише мираз из државне касе. Све што иза нѣга оста, то е лепо име праведнога. На фалерском пристаништу подиже му народ споменик, ал најлепши и вечити начини он себи сам праведним делима своим.

Еуклид из Мегаре.

(Г. 400 пре Хр.)

Младић Еуклид беше родом из Мегаре мале едне варошице близу Атине; но нѣму се већма допадале, да живи у Атини него у свом рођеном месту само зато, да може овде што чешће онога мудрог учитеља Сократа слушати. Едаред се посвађаю па зарате Атинци и Мегарци, и Атинци запрете, да

не сваког Мегарца погубити, ко се усуди ући у Атину. Ово беше за младог Еуклида врло тешка запрека, ер он ништа толико нељубљаше као слушати мудре Сократове науке; али за ово опет свој живо г излагати и главу у торби посити учини му се мучно. Најпосле опет превлада љубав науке, те неплашећи се од запреке предузе, да сваку ноћ у Атину долази. Свако вече по заоду сунца преоблачаше се он у женско руо, и тако долазаше из Мегаре у Атину, а то беше на два сата хода. У Атину у шавши иђаше право Сократову дому, па се ту до после порођи бављаше, а пре зоре опет се у Мегару враћаше. Тако излагаше он опасности сваки дан живот свој, и не беше му мучно тај ход од четир сата сваку ноћ учинити, само да се наслуша Сократа и нђгових дивних наука, па да по томе научи, да и сам мудар буде и добар.

Иде ли сунце или неиде ?

(од А. Иванова, посрбио Ј. Лепави мостарац).

(Продуженј.)

Сад увиђам и сам, да е могуће да се земля и около себе обрће, и да у исто време около сунца обилази. То е на при-мър тако, као кад узмем жврк (зврк, чигра), па га завртим, а он се сам око себе врти, и уедно по соби бђжи.

Да, да! дедер сад метни на патос свђћу и нека играю, или нека се жврк врти око нье, то ће ти бити ко сунце и земля. Сунце стаяће, као свђћа, на едном мђсту; а земля као жврк бђжаће око нђга; и осим тога, врти ће се жврк и око себе. А кад се он врти око себе, тада ће се освђтљивати час една, час друга страна, елем на свакој страни биће час дан, час ноћ!

Доиста, тако е! Тако е исто и кад играю : едаред е господин плећима окренут свђћи, едаред госпођа; после тога опет он, а после опет она; тако се по 20 пута догађа, док обиграю сву собу. Сад знам, да ће у нђих бити 20 дана и 20 ноћи, док обиграю еданпут собу. Ел тако ?

Да, да! Но док земля обиће сунце, окрене се она то к сунцу, то од нђга 365 пута; зато ће бити у нђ 365 дана и 365 ноћи у едној години. А док се она окрене около себе еданпут, треба јој не едан минут, као што треба господину

и госпођи, који играју, или жврку, него јој треба пуна 24 сата. Зато се у нас и рачуна у дану 24 сата, тако да је дан и ноћ све једно, што и један обртай земљ околу саме себе.

Знам, знам, е ја сад већ знам! А знатели шта се јоште врти исто тако, као земља?

А шта јоште? . . . Жврк, господин и госпођа, кад играју по пљмачки.

Шта јоште?

Точак у колима, нисе ли тако?

А шта јоште?

Не, не могу на друго да се сјтим.

А новчић? Знате, кад га зврцнем па се по столу окреће. . . .

Тако, тако, имаш право: и треба да знаш, кад би на томе жврку, или на томе новчићу сјдила мува, то би се њој чинило, да се жврк нјезин не врти, него да се свјћа окреће, око које она бјжи саједно с жврком. Када се жврк почне окретати свјћи, онда се њој чини, као да се рађа сунце; а кад се жврк почне одвраћати од свјће, тада оно за њу заоди. То се исто чини нама на нашој земљи; нама се чини, да се сунце окреће око земљ, а не земља око сунца. Па ово се не збива само са сунцем, а бива ево како: када путуеш веома брзо на лађи и гледаш попреко, то ти се чини, да ти не идеш, а као да иде брег, међутим он стоји на једном истом мјесту. Сад знам да се свагда не може вјровати очима. Тако је и са сунцем; не треба вјровати да излази и залази, да се рађа и да сја.

Е браћо, да је ко виђео, како сам ко опарен излетио из собе од превелике радости! Господин мој виче: почекај, почекај јоште једну реч! Али сад ме већ лако неврати. Дай, мислим, да направим жврк, па да га одма завртим, нека се мени врти, као што се врти земља. Направим ти ја жврк, приљпим му воском на страни муву, па ти га пустим. Жао ми је само што се он веома брзо окреће, тако да се јадној и жалостној мојој муви ништа нисе видело: ни колко је дана и ноћи било на њму, нит колко је година околу свјће нашао! Док ми не дође куварица па ме увати за перчин: „видиш ти нјга, рече ми, је је он нашао посла! Немаш другога посла, шта ли?“

О, ово, тето, нисе прости жврк!

Да какав је то?

Ово је паметан, реко јој; овај се врти као земља, на њму бива, и дан и ноћ,

Видим, опет се нјму нешто завртило у главу! Опет ће да буде округао!

Ние да ћу бити округао, него нећу више ни престаяти. Ја идем с Петром Алексивићем у варош!

Ала си ти будала! да ти идеш у варош . . . тамо ће те прва кола прегазити.

Па шта, тето, кола су лѣпа ствар: она раде два посла као и земља.

Е већ поче да бунца! покварише баш сасвим момче. —

Неколико дечјих честитака о имендану.

I.

Прими оче поздрав овај
Имендану твој
Бог ће с неба да те штити.
Својом десницом.

II.

Ј Вам желим добро свако
Од превишњѣг, — силног Бога,
И молим се: да овако
Доживите лета млога.

III.

Нек Вас Бог поживи
Јоште многа лета
Са тиме Вас данас
Душа моя срета.

IV.

И ако сам мала
Опет нешто знам,
Дан овај свечани
Ј Вам честитам.

V.

Мой поздрав мали,
Мален ко ја,
Две речи само
Казати зна,
Здрављѣ и срећу
Бог нек Вам да.
(Продужиће се.)

Разговор Душана и Владете,

(о испиту у Богослови Банялучкой).

(Продуженѣ и свршетек.)

Душан. Из Беча кренем се и дођем на море у Хамбург, из кога се морем иде у Енглеску, Русију и у Америку; и ту ти видим, ће сав народ ради, као мрав и трудољубива челица, као да ће пљяду година живити. Дао би Бог брате да и наш народ тако радити почне! Ту ти срећом нађем и едног Американца из Невјорка поимену Џонсона.

Владета. Е фала преблагоме Творцу, што те е намѣрио на сина сѣверне подземне сѣдинѣне слободне браће; сигурно од нѣга си штогођ сасвим ново чуо; ер знам, добро, да славни Американци из слободних, савединѣних држава, кад се међу собом, па и са странама састану и разговор поведу, прва им е рѣч о науки, школама, слободи, трговини, а редко се код нѣх говори о коекаквим сплеткарняма, безпослицама, шепртляма и безобразним лакрдияма, што е само непоштеним невалялим людима, и злоћудним женама прилично; него као поштени и честити люди вазда зборе о срећи, поредку и благостаню своге домаћем, народном и државном.

Д. Тако е и било любезни приятелю, и драги мой Србине Владета: Он ми причаше освему, како е код нѣх; али найвише о томе, како међу нѣма напредуе наука и народно обучавањ; како е код сваког сѣверног Американца реч „наука и просвета“ тако важна, толико любима и тако пунозначайна као реч „самог вишиѣг Бога.“ Ох! како ми драго и мило бѣше, мой сладки брате Владета, кад ми са поносом и гордошћу рече мой познаник Џонсон, да сваки американац тек онда осећа да е прави човек и грађанин, кад е научен и кад су му сва дѣца нѣгова научена и васпитана; а стиди се и од Бога и од люди, кад му дѣте што мало знаде и кад бадава проводи драгоцѣно време, кое као брза рѣка пролази. Рече ми далѣ Џонсон: да сваки поштени Американац презире и нерадо гледа сваког оног из средине свое, кои нерадо дае и подпомаже науку и просвету народну, ту найвећу приятельцу и савезницу сѣверних Американца а трипут жешће презире, па шта више и ненавиди онога грађанина, кои би се усудио из глупости и неразумия свога роптати и говорити противу моћне науке и свете просвѣте, па шта више и из средине свое искључуюга. А тако исто поступаю и са онима, кои због свое самоволѣ, мржнѣ и освете шкоде народной просвети, напредку и благостаню; ер знаю да онај кои шкоди народу, шкоди и самой држави и царевини. Такви люди, говораше Џонсон, од стида и презрѣня поштених люди, несмию слободно у очи погледати ни самой дѣци амерканской. „Ми се утркуемо, — продужи још далѣ с гордостию и поносито Џонсон, — ко ће више учинити добрих дѣла, и ко ће више уложити у фонд народне просвѣте. Код нас е најлепша најсветија и најпреча ствар народна школа и народна просвѣта, због чега врло радо богат и сироме, учен и простак пре-

половиће свой залогай у корист школе и науке; и то нас е учинило оно што смо.

В. Да, любезни брате Душане, зато они и постадоше за 91 годину од свога ослобођења од енглезког робства, такав славан и честит народ, кои се са првим европским народима мѣрити и сравнити може, а у многим стварима, за такво кратко врѣме превазиђоше и претекоше све народе на цѣлом свѣту. Слава им! А какве су им школе, шта ти рече Душане тај познаник твой Џонсон?

Д. Говораше ми да су им школе велике, високе, простране, тврде и врло чисте, и у њима учитељи врло честити радни, ревностни а научени; и ни едног минута, осим празника, непроводе у празности и беспослицама, но единствено брину се, док су у том великом звању, о свом високом позиву и назначено; ер тако су савестни и поштени, да трудом своим ране се и живу, а недају рећи себи, да забадава еду лебац и зной народни. А и како неће бити у нас тако уређених школа и ваљаних учитеља, говораше Џонсон, кад сваки наш обштинар и грађанин са управитељима и надзиратељма школа ревностно и врло радо у друштву по 5—6 њих сваког мѣсеца у школу отиду, и виде, како е у њој и околу ње, а у врѣме школских часова уђу у школу и учтиво сѣдну у клупу или на друго кое одређено мѣсто, и внимателно по читав сат и више слушаю, шта предае учитељ ученицима, каколи толкуе и објашњава науку; те тако ми дознасмо, како нам успѣва и напредуе наш најдрагоцѣниј аманет, т. е. подпора и утѣха наше старости, стубови вѣре и закона и будући чланови државе и народа, упознамо из ближе, шта уче; наша мила и драга дѣчица: синови, сродници и остали пријатељи и сународници. Тада ми обштинари, кои се рачунамо и сматрамо као руководители народа, том приљком упознамо се још болѣ с вредности и способности наших учитеља, у чије руке предаемо сво наше благо, да га они науче, васпитаю и на праву стазу упуте; пак, пошто их добро познамо каквису, и шта су, по томе их оцѣњуемо, поштуемо, уважавамо и према њиховој способности народолюбию и приљжном стараню плату одређуемо (Плата пак најстаријем учитељу у главној основној школи у Сѣрсној Америци износи 1600 талира годишњѣ, а сеоским учитељима плата е месечно по 50 талира;) а оне кои противно овоме раде казимо т. е. из службе отпуштамо. Све ово чинимо ми Американци из саединѣних држава зато, што смо свест-

ни сами себе, и што врло добро знамо, да е учитељ, ако е само онакав какав треба да е, за народ то, што орган за дисанџ, и што сви знамо као свету истину, да су за државу и народ важни учитељи, него и сами министри, ер они бавеи се у народу познаю срце народно, желю и нужду нџгову.“ — После свега тога нашег разговора, драги брате Владета, я пун радости и задовольства благодарим честитом Џонсону, опростим се и растанем с' нџме; и ево ме опет, у име Христа Спасителя, у нашей драгой и милой отачбини. Но кажи ми, молим те, какав е ово почитавми сабор?

В. Данас нам е брате први испит у србској босанској Богословиј, кою смо прошле године првог Октобра, у име Божије основали и одпочели; пак просветољубиво обштество баялучко дошло е видити и чути; како нам ова школа стои и како у нџой мила дџчица наша напредую, ер то се при испиту најлакше оџнџити може.

Д. Па добро брате Владета, нек вам е сретно и дуговџчно, нек вас Бог својом моћном Десницом руководи, нека Он добротворе науке, правде и истине стократно награди, а злотворе, ако их имаде, на прави пут обрати, изведе и упути. Почните дакле, у име Христово, Бог вас свевишњи миловао!!

Грижа савести.

(Приповедка).

Баш тамо, где се два села с границом своих земаља раставляю, у сред шуме, догодило се едне пролећне ноћи при байној месечини страховито дело. Неки човек клечаше на грудима другог мртвог човека. Црни облак обави бледо лице месеца; славуј престаде умилно пояти, када клечећи лежећег страдалника преврташе и све што при нџму пађе себи узе, затим га баци себи на леђа и похита с нџим недалеко жуборећем потоку, да га утопи. Но у том брзом ходу своје наванпут застаде под мртвим телом. Месец се указао простирући своје тихе бледе зраке кроз гранџ и чиняше се, као да любки зраци нџгови туже и јадаю за покойником. У тай мах заори се труба поште књыгоноше — — — а убици беше као да е мртавац на нџгови леђи оживео и као да га гуши, те брзо баци терет и почне бегати; бегао е — бегао е далеко, далеко! Напоследку заустави се код рџке едне, те прислушки-

ваше. Све бияше тихо и мирно, само таласи отицаху као да од убице побећи смераю; но он се све већма лютио што немогаше заметнути траг свог крвног дела. Похита натраг, тумараше тамо амо по брегу горе, доле; зной му е са чела капљао и учини му се као да су му сви чланци с окови стегнути. Свуд унаоколо беше пусто и немо, само где која ноћна птица прелеташе тамо амо. Убица стане, те погледи на све стране; пође, и тек што корак два корачи у забуну падне; све е пред очима крв видио и држао е да му дрва, горе и долине пут препречую. Већ е зора почела просипати прве златне своје зраке; из доля и с брегова зачусе пуцањ бича а убица брзо стаде далѣ бежати.

Радини нађу мртво тело и однесу у оближњѣ село. На глави с десне стране мрвог тела видео се удар, као од оштрог камена. Дознати се ние могло од куд' е био убињни страдалник; ер се никаква сведочба нашла ние нити га е ико познати могао. Сутра дан ће страдалника саранити у гроблѣ, које лежи покрај цркве на брегу и нуз које каменити пут иде. Силни се народ стекао на укол. Беше их и из оближњих села; сваки е хтео сажаленѣ и последню почаст бедноме страдалнику указати. Народ га е мирно без икаквог гласа само с ојађеним срцем пратио.

Пред црквеним вратима спусте носицой тело покојника и свештеник почне овако тужну беседу: „На путу си ти пао. Ко зна за чим ти е срдце тежило, које ли е срдце за тобом чезнуло. Но, нека онај, који све познае и све држи, мир и покој даде твојој души! Као непознат си пао од непознате руке Нико незна од куд дође, куда ли путова; али Бог, који зна одкуд си и куда си пошао, примио те е у вечно населѣ. Које си вере био, којим си езиком говорио, незнамо; ко ће у станю бити од немих уста на то одговора добити!“

„Подигните са мном ваше руке и говорите за мном што ја говорио будем — рече Свештеник присуствуюћима. „Сви подижемо наше руке теби, свезнајући Творче! мислимо и држимо да су оне чисте од сваког злочинства. Овде у св. храму твојоме припознаемо да смо невини од тог крвног дела. Правда е Божа вечита! Неоклевай! Неоклевай! ти, који си твог брата убио! — Зар незнаш да невидими мач над твојом главом лебди, који ће пасти на твоју главу и тебе поразити. Врати се, покај се док е за времена! Ненагомилавай порок на порок; ер кад затруби труба правде Божије.“ — — —

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Сваком присуствуюћем ронише се сузе низ образе од велѣ туге и жалости. Све тихо и мирно беше; — ал уеда-ред зачуе се с пута труба поштанска и у тај мах изкочи — из средине сабраног народа — млад едан човек и падне пред ноге свештеникове вичући: „Ј сам!“ — Пошто га подигоше, припозна, каюћи се за своје дело, како е у вароши новце гос-подара свога, код кога е служио, потрошио; како е тог непоз-натог напао и убио; како е позадуго тамо амо тумарао; како су му руке дрктале кад их е горе дигао и како га е глас трубе смео и приморао да припозна.

Мирно без икаква гласа само са тугом у срцу врате се пратиоци с гробља и са сузним очима отиду дома.

Два човека на преки начин изгубише све радости земаль-скога живота, едан невино и без своје кривнице као оно пра-ведни Авель, а други као ядни братоубица по закону чове-часке правде и по праведной пресуди земальскога суда.

У Сомбору

посрбио

Ј. Б. учитель.

Причест у тавници.

(Догађај из времена Диоклетијановог гоненя).

Има едно здание у Риму, у коме су многи премноги ис-повѣдници вѣре Христове страшне муке претрпили; то е зда-није мамертинска тавница, која е остала из незнабожачких вре-мена до данас у цѣлости, као сведочба срдце параюћих при-зора што се у нѣой догађаху. Тавница ова сазидана е у зе-мљи од огромног комађа тврдога гранита, и била е на два ката. У ню се спуштало кроз округле одушке, кроз кое е и рана сужњима ношена, и кроз кое е нешто мало светлости и ваздуха допирало у ово мрачно и страховито обиталиште. Сужњни у овой тавници, особито у дољњм кату, много су се патити морали од нездравог ваздуха и смрада. Гдекои од њих били су скучени у жељзне карике што бяху у зиду утврђене, те нити су могли сести ни лећи, другима су само ноге биле у кладама а иначе могли су лежати и седити на голом споду тавнице, кои беше посут оштрим кременѣм и цре-повима од разбиених судова.

У овой тавници, коју сад описасмо, било е 4 Октобра 302 године до сто християна разнога узраста, кое мушких, кое

жепских. — Сви ови ймали су сутра дан изићи на борбу са звѣровима, или просто рећи, бачени бити дивљим и гладним звѣровима на растрзанѣ. Крвожедни народ и сам цар римски Максимиан присуствоваће на том безочвечном позоришту. — А знате шта су скривили сви ови сужњи пред лицем римскога суда и народа? Скривили су то, што су били прави христијани, што су слободно и дрзновено признавали, да е Исус Христос син Бога живога, и што се нису хтели поклонити поганичким идолима. —

Вече е било. Сужњи страдалници добро су знали да ће сутра земаљски живот у ужасним мукама окончати, али ипак међу њима владаше мир и свѣтла радост. Они пояху стихове из псалмова, кои доликоваху њиховом тадашњем положаю. Страдалци из горњѣга ката сачиняваху едну певницу, а они из дољњѣга другу, те тако поянѣм едни другима одговараху као што оно псалмопѣвац говори: „Бездна безднѣ призиваѣтъ въ гласѣ хракій твоихъ.“ (11, 8).

Жестоки незнабожци приправише о обштинском трошку господску вечеру страдалницима, вальда за то да се лавови и пантери, што их у тай мах гладом морише, не могу пожалити на римско гостопримство? Сродници и приятели сужњих дошли, бяху да их тѣше и да се с њима опросте, носећи собом к своим единовѣрним страдалницима болю и савршению рану, од оне што им даваху незнабожци, а та е рана любав христианска. Ко би хтѣо прави поям добити о христианским агапама (вечерама любави христианске), тай би могао упознати ову у правом и савршеном виду у овой последној предсмртной вечери светих мученика, окружених својом браћом по вѣри и по крви. С' свѣтлом радошћу бесѣдоваху они са своима при-снима о свом непостидном упованю, о другом болѣм свѣту, и о надежди да ће се скоро с њима опет састати у обительима Отца Небеснога. Гомила любопитних незнабожних Римляна окружаваше братску трапезу светих мученика, сматрајући их с' жельом да би им на лицу опазили знаке туге и очаяня. Али страдалци наши бяху тако спокойна и свѣтла лица, као да ће сваки јошт стотину срећних година живити. Гледаоци особито упрли бяху очи на еднoг прекрасног младића из знамените породице Римске, кои е такође међу осуђеницима био. Панкратие, — тако се зваше тай младић, — опазивши да незнабожци на њѣга с' особитом радозналошћу погледаю, окрене се њима па им рекне: „Браћо моя! Зар вам ние доста на-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

www.шних свутрашних страдања; што узмућуєте јошт данас ва-
шим искушаванјем наш унутрашњи покой? Ал кад е тако, а
ви сматрајте само пажљиво црте наших лица, да их неза-
боравите у дан последнијг суда. Речи младићеве застиде лю-
бопитне Римляне, и они се мало помало стану разилазити, —
ал многима од њи остадоше оне на срдцу, — те и сами са
ових речи посташе доцније христијанима.

У то време кад су незнабожци ранили тјла мученичка за-
рад тога, да сутра дан њима почасте дивлј зрјрове, св. црква,
любвеобилна мати страдалаца, справљала им е другу да-
леко висшу и бољу вечеру. У едном подземном храму (бази-
лики) међу гробницама уснувших христијана, стари пресвигтер
Дионисије свршивао е Божаствену Таину тјла и крви Господ-
нј, да се њоме укрепе војни христови на последню самртну
борбу. Свршивши службу побожни свештеник окрене се на-
роду, тражећи човјка, коме би могао повјрити, да ово драго-
цјнно благо однесе у мамертинску тавницу. Из средине при-
сутствующих изиђе Тарцизије, дјчко од 12 година, и клекнув
на колјна пружи руке молећи пресвигтера, да му повјри ово
велико дјло. Зачуђени ал и обрадовани дрзновенјем дјчка
овог старац рекне му: „ти си јошт врло млад дјте мое; ово
велико дјло превазилази твоју снагу; ти јошт незнаш колико
опасности теби предстои на том твојм путу.“

„Знам ја врло добро, Отче мой! Али моя младост слу-
жиће ми за најбољу обрану.“

Добри свештеник еднaко се бојао повјрити дјтету Божаст-
вено Тјло; али поновлјна молба Тарцизијева, њгово клеча-
нј, њгова необична красота, која га чиняше налик на молећег
се Божиег анђела, — све то поколеба нерјшимост старчеву,
и он завивши свету Тайну у два чиста убрусца, преда јо
дјчку говорећи: „Дјте мое; ја се прикланям на твоју молбу.
Срдце мое, каже ми, да ћеш ти сачувати ово неоцјнимо благо
што ти сад повјравам. Но сети се сине мой, да ти е нужно
јко на опрезу бити, и избегавај многолюдне улице. Иди с'
миром. Нека те Бог чува!

Радост обася прекрасно лице Тарцизијево. Положивши
повјрено себи сакровиште под пазуху, и придржавајући га о-
бадвема рукама, упути се он преко отдалјних и на страни
стосјних сокака к мамертинској тавници, недајућ од себе ни-
најманјга гласа, и помњиво прислушкивајући сваки и најманји
шпат. На крају едног сокачића, из ког се улазило на простор

(шпациу) што е близо мамертинске тавнице, наиђе побожни дѣчко на своје вршњаке, кои изишавши из школе, ту се сиграху. Несташна дѣца, чим опазе Тарцизия, обколе га и понуде да се с' њима сигра. Он им одговори да не може, ер има важна посла што се одма неотложно свршити мора. Несташна дѣца ни су хтела знати за његов посао него га еднако нападаху, а едан између њих опазивши да Тарцизије нешто носи, рекне му: „ваљда носиш коме писмо Тарцизије; дай га мени, ја ћу га чувати док се ти сиграш.“

Не, ни пошто, одговори Тарцизије, и погледа на небо молећи се у себи Богу.

„А, кад се ти тако боиш, то мора да нешто важно код себе имаш. Дай да видим шта е!“

С' овима речма пружи онај несташко руку да отме од Тарцизия оно, што овај под пазухом носаше. Бјдно дѣте са очайним усилием трудило се да недопусти несташку дотакнут се Светинѣ. Заподене се међу њима очайна борба. Противник Тарцизијеви био е већи и ячи, али Тарцизије, знајући шта брани, бранио се храбро и одважно, те га противник не може савладати. — Гомила радозналост народа изкупи се унаоколо, и из гомиле те едан груби плебеј (простак), узнавши зашто се Тарцизије брани, шкрипећи зубима повиче: „то мора да е християнин, — кои носи своје тайне.“

Ове рѣчи магичком снагом подѣйствую на глупе гледаоце. Они стану несрећног Тарцизия батинама песницама и блатом тући. Но он као да неосећаше ни најмлањ бола од удараца, погледаше на небо, и крѣпко држаше на грудма своје сокровиште. На то едан из гомиле, — големи месар, — удари бјдног дѣчка песницом по глави тако јако, да овај обнезнапѣн падне на земљу. Крвожедна гомила гледалаца подигне веселу вику, а безчовѣчни месар прикучи се к Тарцизију, да му руке с груди разстави и да извади што е тамо било сакривено. У тај мах снажна нека мишца даде светокрадцу такав удар, да се сместа стропошта колики е дуг био уз своју жртву. То е био државни воин огромног узраста и херкулове снаге, кои узме одма на руке едва дишућег дѣчка и понесе са собом. Светина познавши у смѣлом воину едног од знатних официра царске гарде, с' почитањем разступи се пред њим, те се тако он могао на страну удаљити носећи Тарцизия.

Кад се Тарцизије осети на руку вѣрнога воина, тешко

www.uzdane и почне брижљиво сматрати лице свога избавитеља не-
могући га одма познати.

„Буди спокојн Тарцизије рече му познати глас, ти си у
вѣрним рукама; живот њ твој изван опасности.“

„Ах ние Квадрате! Живот се мой завршује, али се небри-
ни за нѣга, већ сачувај божаствене тайне, што су на моим
грудма; ја сам их носио у тавницу нашој браћи.“

Добро дѣте моје, небрини се рекне тронути Квадрат, ко-
ме њ оно што на рукама држаше сад јошт драгоцѣније постало,
ер то бияше не само жртва иројског самоодреченја, не само
тѣло мученика, него сам Господ и Владика мученички. — Из-
ударана, али јошт прекрасна глава дѣтнина приклони се к' му-
жественим, прсима воина, али руке осташе као и пре сложене
на грудма. — Квадрат чисто летећи однесе своју драгоцѣну
ношу у катакомбе (под земне храмове с' гробницама првих
христијана). Нитко га не смѣде на путу зауставити.

Сузе облиу лице старога Дионисија, кад вѣрни воин до-
несе у подземни храм бездушно већ тѣло блаженога отрока,
на којега грудима под рукама унакрст сложенима нађоше цѣле
и невредиме божаствене Даре. Сви присутствуюћи жалостиво
плакаху и дубоко тронути, с пристойном почашћу сахране
свештене останке блаженога мученика — младенца у гробници
Калистовой. Папа Дамас (384 год.) даде доцније изрезати на
мраморной дасци, што покриваше гробницу честитог дѣчка, овај
надпис :

„Tarcisium sanctum Christi sacramenta gerentem,

Cum malesana manus peteret vulgare profanis,

Ipse animam potius voluit emittere caesus,

Prodere quam canibus rabidis coelestiamembra.“

то ѡст Свети Тарцизије носио ѡ Христове Тайне; незнабожци
хтедоше освернити их нечастивим рукама; ал он пре ѡ волио
под њиховим ударцима испустити душу, него прсима бесним
издати Тѣло Христово.

(Продужиће се).

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Баџанџ обруча.

(Гимнастична игра за женску децу).

За ову требаю мали обручеви или венчићи, и лопарице или штапићи. Обручеви се обавиу разнобойним везицама (пантљикама); најболџ е узети везице од народних боя, а лопарице се узимаю с прста дебеле.

Баџанџ обруча предузима се на пространом пољу. Друштво се понаместа у наоколо, тако да една сиграчица од друге на десет корачая одстои. Игра се састои у том, да една девојчица лопарицом својом завитла обруч кроз ваздух тако, да се овај у виду полукруга спушта пред другарицу, која до нџ с десна стои. Ова другарица смотрено дочека обруч на своју лопарицу и завитла га одма далџ, и то се тако ради, док се коло много пута необреди.

Што више има обручева, тим лепше игра изгледа. Најзгодниџ е узети полак толико обручева колко е сиграчица.

Кад се хоће обруч да завитла, валя га држати оздо између, палца и кажипрста леве руке, која се мало у вис подигне; лопарица се држи у десној руци и вршак њој се подметне изнутра под горњу страну обруча. Пошто се тако уде си онда сиграчица прсте леве руке брзо растави, а десном обруч кроз ваздух завитла и другарици га својој пошлџ. —

В О Д О В О Д.

(Физикална игра.)

Узми пет нееднаких чаша и поређай их едну до друге тако, да е прва највећа, друга мало мања, трећа још мања, а последња најмања. Ону највећу напуни водом и замочи у њу до дна едан крај подуже вунене пантљике, па онда ту пантљику разреди по свима другим празним чашама тако, да свакој до дна допре. Вода ће се из пуне чаше кроз пантљику прелити у све остале.

Рачунске задаће.

(Продужено)

4. Нека пиљарица донесе на продају ја, и прода најпре полу од свега и још $\frac{1}{2}$; после прода од преоставших полу и још $\frac{1}{2}$; и трећи и четврти пут прода увек од преоставших полу и увек још по $\frac{1}{2}$, најпосле јој остане још 1, колико е имала свега ?

5. Неки газда имао 1008 комада оваца, и имао 12 обора, тако, да е у сваки по 2 овце више стати могло него у други, колико е стало оваца у први обор, а колико у остале, док су све стале ?

6. Упитан неки месар, колико е прошле есени потрошио оваца одговори : од чопора што сам купио потрошио сам најпре полу и још $1\frac{1}{2}$, после сам од преоставших потрошио опет полу и још $1\frac{1}{2}$, тако сам и на трећи и четврти мах потрошио увек од преоставших полу и још по $1\frac{1}{2}$, најпосле ми остала 1, погоди колико сам имао.

7. Маша, Миша и Моша опазе на столу неколико новчића ; на то ће рећи Маша : а я имам дваред толико ; Миша рекне : а я имам трпед више од тебе ; њџму рекне Моша : а я имам четир пута више од тебе. Сви скупа имали су 160 новчића. Ко ће погодити, колико су видели на столу ?

8. Упитан неки любитель голубова, колико их свега има, одговори : кад би их имао још толико, и још $\frac{1}{3}$, и још $\frac{1}{4}$ толико, и још 5, онда би их свега било 160. погоди колико имам ?

9. Неки чобанин имађаше велико стадо оваца, ал манђ од 700. Кад их е пуштао из обора по 2, преостала е 1, кад е пуштао по 3, опет е преостаяла 1, исто е тако преостаяла 1, кад их е пуштао по 4, 5, 6, само кад их е пуштао по 7 неостаяше ни 1. Колико е имао ?

10. Запитан неки управитель глумаца колико има глумаца, а колико глумица одговори : имам глумаца колико и глумица, али кад приброим и себе у глумце, онда има свака глумица дваред више уза се глумаца него глумица, погоди колико нас е ?

11. Њих 20 договоре се да изађу у шуму да се провеселе, и даду скупа 20 фр. на то, и то : сваки муж даде по 2 фр. свака жена по 1 фр. а девојке по $\frac{1}{2}$ фр. Колико е било мужева, колико жена, а колико девојка ?

12. Овај врт са 4 орова дрвета на среди и 8 јабука унаоколо има да се подели на 4 брата тако, да сваки добие еднаки део врта и да сваком допадне по 1 орах и по 2 јабуке, како ће се поделити ?

13. Овај комад земљи са све 4 стране еднаке и ових 10 трешњивих дрва има да подели отац и четири сина, тако да отац добие четврти део и 2 дрвета, а њих четверо деде еднаке делове и сваки по 2 дрвета ; како ће поделити.

14 Од ових 6 еднаких четверокута да се збришу 5 линија, па да остану 3 четверокута. Како ће се учинити ?

15. Неки крчмар добие 11 гостию на конак, а имао е само 10 постеля и опет се обкладио, да ће на то десет постеля њих све 11 тако полегати, да ће сваки за се постелю имати. Како е ово извео ? *)

II. НАУКЕ.

Моли се Богу!...

Моли се Богу милено дете,
Свакога јутра, вечери сваке;
Ил' био болан, или био здрав,
Сећај се Бога тренути сваке!

У цркву ходи па скромно слушај,
У срдце слажи, речице свете,
Па ће ти Господ здрављице дати.

Прођеш ли мимо часнога крста,
Сеги се одма Исуса Христа,
Што е свой живот за тебе дао,
Наследне грехе са люди спрао.

Да лако учиш, весео будеш ; —
Моли се Богу милено дете!
Само ћеш тако срећан постати!

У Руми.

Ст. Л. Милашиновић.

Лис и пето.

(Басна).

Чув гладан лис пегла да пева, па одма трч тамо. Ал ест, пето на дрвету. Овде морам опет употребити лукавство, помисли лис, па рече : тако ти Бога синовче, како ти пада на ум, на овој цичи зими певати. Ја предказуем дац, рече пето. Шга, учини се лисица зачуђена, дан предказуеш, зар си ти пророк, та нив ли ово мрка ноћ.

*) Решенј на рачунске задатке из прошлог, и овог броя изићи ће у последњим броју овога Листа.

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Есте, рече пето, ал ми већ напред осећамо дан. О чуда, викне лис, та то е само пророцима дано! Пето поче поново певати, а лис поче око дрвета играти. Зашто играш упита пето. Од радости, рече лис, о петлу! та ти си прави цар међу птицама, летиш као лак лептир, поеш као монастирски певац, предказуеш шта ће да буде, па да се не радуем гледећи пророка! о да би само достојан био увек узате бити; та ходи мало ближе, да те болѣ видим, и ако допустиш, да целивам, да се могу похвалити код своих, да сам целивао главу цара и пророка. Допадне се петлу хвала, те сиђе, а лис га ухвати, па рече: е мой петлу! жалостно ти твоє пророштво, кад не умеш ни то предвидити, шта ће с тобом да буде, — Чувай се од варалице! Та кад најслађе дивани, онда ти о глави ради.

Ф О К И О Н.

(г. 300 пре Хр.)

Рођен у Атини од простих родитеља, подиже се Фокион своим изврсним владанјем и љубављу своєга оташтва до првога државника. Он беше славан грчки войвода. У 45 битака предвођаше он свой народ и одржа славне битке над непријатељима своєга оташтва. Али још већма познат беше и слављен са свог неприкорног живота тако, да само он доби придевак „поштени Фокион.“ Поред свиу своих великих заслуга за свой народ оста он сиромашан, што мога бити најбогатији. Едаред му донесу посланици од онога славнога македонскога краља Филипа много благо на поклон. Фокион их упита: Зашто између толиких Атиняна шалѣ баш мени Филип толико на поклон благо. Ер тебе еднога држи, да си човек поштен и врстан, рекоше посланици. Фокион одманувши, руком на благо рече: па зашто неће Филип, да ја и останем таки. Посланици навале на нѣга, да прими дар за љубав своє деце, и да их не оставља у сиротинњи. Фокион одговори: ако буду на мене, онда ће моє мало иманѣ, што држи мене одржати и них; ако ли не буду на мене, зар на мой рачун да проспун у раскошу и у неваљалству, а замном да се довека прича, да сам примио мита од Македонаца. Ни овим се не даше посланици одбити, већ изађу за нјим у нѣгов дворец, па се стану још већма чудити простоти и сиротинњи. Ту нађу Фокионову жену, де сама леб меси, а нѣга гледаху, како сам себи са извора воду за пиће вади. Одма стану још већма навальивати, да прими дар говорећи му: срамота е, да ти као пријатељ Филипов живиши у такој сиротинњи. У тай мах прође испред куће

нѣгове неки сиромашак, што само едну стару аљину на себи имаѣаше. Фокион пружи прст на тога и упита посланика: држите ли мене за горега него што е тай? Боже сачувай, рече ови. Па е задовољан, а манѣ има него ја, рече Фокион, ја би се морао стидити, кад имајући више од нѣга, не би био задовољан са своим, отуда видите, да ми ние нужде примати туђе.

Поред све ове врности и поред оних небројних заслуга за своје оташтво као државник и као войвода стаце опет светица викати на нѣга и то под старост нѣгову, те га старца од 80 година осуде на смрт. Он се мирно преда. Кад га поведоше на губиште, викне едан од нѣгових иријатеља: ние право! а Фокион мирно одговори: али ние ни необично, тако е нѣких гомила поштених люди у Атини прошло. Одма после нѣгове смрти увидеше сви велику неправду, што е учинише, те све тужителѣ Фокионове похватаю и потуку, а Фокиону дигоше красан споменик, али највећи споменик остави он потомству своим мишленѣм, те се и данас као најврснији споминье.

Дамон и Финтия.

(г. 380 пре Хр.)

Дамон и Финтия били су два верна друга, кои стое и данас као образац верности. Они живеше у Сицилији око 380 г. пре Хр. Ту владаху тада грозни господари, између коих најгори беше неки Дионисије, кои многе невинне люде погуби, а само из страа, што сам у себи стрепљаше за многа зла дела, што их почини. Та зла изађоше толика, да их већ више не мога народ трпети. Тада, а у очайности за своим оташтвом одваже се и ова оба друга на зло, што га данас хришћанину закон као највеће безбоштво закраћуе, одваже се, да опросте своје оташтво од така крвника, да га убию. Ово крвно дело прими на себе Финтия, али несрећно, ер пре тога буде издан и ухваћен. Не страшећи се призна пред судом своју намеру. Дионисије заповеди, да га погубе. Он замоли само за едну милост; само на три дана, да га пусте, да своју саморану сестру сиести а међутим ће ставити другога у замену. Тиран Дионисије држећи за неможно, да ће ко за нѣга на смрт осуђена главом добар стати, ни да ће он на смрт осуђени доиста се на

смерт вратити, ако га само пусте, те любопитан, какав ће томе крај бити, допусти да иде. Дамон и не сумњајући, да се неће Финтија вратити, чим сестру смести, уђе мирно у тамницу, а осуђени Финтија оде дома. Сви се грађани зачуде на ову веру Дамона. Прође два дана, а Финтије нема; прође и пола трећега, а онога нема. Оста још два сата, па онда на губиште. Сви грађани стрепљиху за овог верног друга. Прођу и та два сата, и сав народ стане клети Финтију, да је друга свог изневерио. Поведу Дамона на губиште, и он иђаше мирно, да погине за друга, свог, тврдо држећи, да није Финтије крив ако не дође, већ да се ма шта друго с њим догодити морало. Већ беше и крст подигнут, на ком имађаше Дамон умрети. Сад народ плакаше за њим. На едаред зачуе се нека вика. Из далека се опази облак од прашине. Из те прашине искочи Финтија, и вичући: ја сам кривац! паде као без душе Дамону око врата. Заплака се сав народ, ер така случая од верности нико још не доживе. Сам тирани Дионисије буде тим толико коснут, да обоицу опрости, те у радосном клику од народа буду обоица од својих суграђана унешени у град.

Повластица великог Александра Славјанском народу.

Ми Александер, Филипа краља Македонског син, представни монархисе пастир, Грчкога царства основатељ, Јупитера великога син, преко Нактабана проглашени собесједник Брахмана, погађач дрва, сунца и месеца, Персије и Мидије краљ. Господар света од исхода сунца до запада, от југа до сјвера. Светлом славенском роду и његовом езику милост, мир и поздрав от нас и от наших у владану света наслједника. Будући да сте нам свагда у вјрности истинити, у оружию храбри, ратоборни и крепки нам помоћници били, зато дајмо и поднашамо вам слободно и то за навек целу пространост земљѣ от сјвера па до јужнога краја Италије, тако, да тамо ником остати, обитавати или станитисе, окром вас, слободно nebude; и ако би тко други тамо заоставиши нашао се, нека вам буде слуга, и његови потомци вашим потомцима, нека буду слуге. Дано у вароши нашој од нас, над великом рјѣком Нилом основаној Александрији, лѣта дванајстог Богинѣ Минер-

ве. Сведоци ове ствари есу наш домашни оружје-борац (athleta) и други еданајст князева, које ми, без потомства умирући, за наше и за целог света наслѣднике остављамо. (Introductio in Art. Diplomaticam Mart. Schvartner professoris anni 1790. pag. 319.)

Саобштио

П. Римски,

парох С. Андрейски, и местни школе управитель.

Пустиньик.

(Алигория).

Едан младић сретне у путу пустиньика, са до пояса седом брадом, и књигом у руци, из које е пажљиво читао. Младић заустави га, и дубоко му се поклони. Пустиньик поздрави га тако племенитим и љубким погледом, да е младић зажелео, да га мало задржи, запита га дакле какву чита књигу? „Ово е књига судбине,“ рекне пустиньик, „еда ли би рад био што читати из нѣ?“ пружи му на то књигу, а младић, ма да е знао више езика и читати и говорити, ние ни едно писме познао у нѣојзи; а тим тек постане љубопитан.

„Видим да се љутиш“ рекне му старац.

„Како не; а вальда и узрока имам“ отговори младић.

„Ако ћеш допустити да ти се придружим“ настави чича, можда ћу ти бити от користи. Ёр я имам обичај да блажим душе несрећника.“

Младић покаже се да поштуе високо чувене речи, У путованю наслушао се от старца небесне мудрости. Старац говорио му е о судбини, о слабости човека, о добродетели, о пороцима, и то тако живо, и тако красноречиво, да е младића сасвим очарао и себи приволео; овај га е приклиняо да га не мане.

„И я тебе за то молим“ продужи старац, „па де закуни се, да нећеш ме напустити, за неколико дана, ма шта я радио. Младић закуне се, и поју заедно далѣ.“

Кад е седало сунце, а наша обадва путника доју до едного сувише лепога дворца. Пустиньик замоли за ноћиште за себе и за младића. Вратар, кой е изгледао као неки велики господин, уведе их обоицу унутра, покаже их старешини, а овај их проведе кроз све велелепне дворане самога господара дворца. Добию места на дољном крају господарове

трапезе, ал господар ние их ни еднога погледа удостоино; ипак зато све што е пред друге изнешено било и редко и укусно, то е и пред ньи. Напоследку пруже им са смарагдама и рубинима украшени леђен, да се оперу; отведу их затим у лепу дворану да спавају, а кад е свануло, даде им момак едан дукат и крену се далѣ.

„Види се, да е господар овога дворца милостив човек, макар да е малко горд“ проговори младић, „у гостопримству е племенит,“ ово рекавши примети, да пустиник носи неку отворену, али пуну торбу о себи; у торби спази онај богати леђен, когга е, на сваки начин украсти морао. Одма споменути му шта о том — ние се усудио, али се нашао у големом чуду.

Око подне стане пустиник пред малени врати едне кућице, у којој е богати неки тврдица живео. Замоли стана за кои часак; стари неки и издрпани слуга прими га сурово, и пусти га заедно са другарем у двор, где им пруже неколико иструлих маслинака, тврда леба и поквареног пива. Пустиник е тако задовољно бо и пио, као што е и дан пре вечерао; па онда окренув се слуги, кои е позора имао, да што неукраду, и журио их да иду — даде му дукат, когга е синоћ сам добио, благодари му на доброту, и замоли га, да га отведе господару, да се с њим мало поразговорј.

Слуга уплайрен, отведе обадва странца унутра. „Милостиви господине!“ почне пустиник, „не могу ти доста учтиво благодарити, што си нас обоицу тако людски угостио; изволи у знак признателности мое примити овај златан леђен.“ — Тврдица мал ние ван себе изашао. Пустиник не даде му времена да из те забуне себи дође, и врло журио удали се.

„Старче!“ рекне младић, „та какви су то покори от тебе? Ја невидим у теби ништа, из чега би могао судити, да си ти као и други поштени люди; ти си украо богати леђен от онога, кои те е човечно приватио, па си дао оном, кои те е сасвим неуљудно примио.“

„Сине,“ отговори му старац, „онај богаташ, кои прима странце из суете, да се богатству његовом надиве, битће паметнији; а ова тврдица, научитће се любви к странцима. Ђути само, па држ се мене.“

Младић јоште ние знао с киме посла има, еда л с едним од најпаметнијих или од најлуђих; ал пустиник му е тако величаствено говорио, да младић, и онако већ заклетвом привезан, ние могао да одустане, већ пође и далѣ с њим.

Пред вече дођу до просте али за приятно уживањѣ наме-
штене куће, из чега се видило, да у њојзи нема ни излишно-
сти ни тврдovanja. Господар њѣ бавио се с наукама, и трудио
се у тишини, да све што год из њѣгових руку и уста ис-
падне, да се слаже с мудрошћу и добродетелю; био е свагда
благ. Тако е хтео, да назида кућу ту у пустинњи, да прима
у њу путнике уљудно, а није се тим гордио. Сам изађе пред
наша два путника, и уведе их у едну прекрасну дворану.
Мало затим укаже им почаст, позове их к себи на вечеру. У
разговору мудри домаћин наводио е, како му се течай овога
света недопада; пустинњик отговори му, да ми непознаемо пу-
тове промисла Божијга, и да немамо право, кад из поединога
догађаја трудимо се да доводимо заключения о целом, ког се
само макушне честице приметити дају.

Почну сборити и о страстима. Младић примети: „О ала
су жалостне страсти!“ а пустинњик продужи: Ови ветрови, кои
напивно платнена јадра на лађи, кадикад утопе лађу; но без
њих не би се лађа никад макнути могла; жуч прави човека
љутитим; ал без жучи не мож човек да живи. Све што е
год овде доле, све е опасности пуно, али е све уљдно и
нуждно!

Младић се зачуди, кад чуе, како свака реч онога чове-
ка, кои е мало пре онако сулудасто делао, има места. Напо-
следку после тако љубкога и паметнога разговора, домаћин
одпрати госте у дворану, хвалећи Бога, што му е послао
тако ваљане и поштене люде, понудио им е и новаца, на одвећ
учтив начин, но пустинњик није хтео примити, већ каже да се
сад с њиме прашта, ер мисли пре сванућа у Вавилон кренути
се. Љубезно су се разстали, а особито младић био е пун
поштована према љубави достојноме сапутнику свом, и кад
с пустинњиком на само остане, немогаше се доста начудити
доброти домаћиновой.

Пустинњик у зору пробуди друга свог, „треба да идемо“
рекне, но рад сам, да оставим знак мога поштована и мое
љубави према овима людма; — узме буктињу и упали њѣме
кућу. Младић уплашен дрекне, хтеде да спречи проклето дело
старчево, ал овај счепи га, и повуче за собом. Кућа букне
сва у пламен. Пустинњик, кад се прилично удалио са дру-
гом, окрене се погледи кућу па рекне: „Хвала Богу! где мога
доброга домаћина кућа срушила се сва! Благо њѣму!“

Младића снађе чудо, и дође на ту мисао, да старца из-

гди и побегне од нѣга; но нит е едно, нит друго урадио; ер пустиньик га опет вештином својом придобие, и пође с њим далѣ — на последнѣ ноћиште.

(Продужиће се.)

Причест у тавници.

(Догађај из времена Диоклетијановог гоненја).

II.

У Мамертинској тавници нис се ништа знало о том шта се са Тарцизием догодило. Хришћански сужњи с нестрпљивѣм изчекиваху доброга гласника с небесном утѣхом. После дужег изчекивања укаже се напоследку у тавници начелник царских тѣлохранителя Севастиян, који беше потайни хришћанин. По његовом забринутом лицу страдалници слутише, да он недолази с добрим гласовима и стану га са свију страна запиткивати, како ствари стоје. Светла радост на лицима мученика потавни, кад им Севастиян укратко приповеди, шта се догодило са светом Тайном коју е носио к њима Тарцизие, и кад им даде на знањ, да разярени народ у гомилама тумара около тавнице и мотри на сваког ко у њу улази ил излази, па с тога нис можно свето Причешће из храма Божијг овамо донети. Потом Севастиян призове к себи ђакона Репарата, који е био међу сужњима, и каже му нешто на уво. Тај час лице ђаконово зажари се од радости и он отишавши у удаљни угао тавнице веселим погледом даде знак Севастияну, кога е овај добро разумео.

Севастиян е управо с тога дошао био у тавницу, да се опрости са својим пријатељем Панкратием, који е заједно с осталом дружином осуђен био, да га зверови разтргају. Док е ђакон био отишао да изврши тајни налог Севастиянов, ког му овај донесе од папе Марцелина и од целог сабора римских пресвитера, дотле два пријатеља уклонивши се мало на страну поведу овај разговор:

„Сећаш ли се Севастияне, — рекне Панкратие, — онога вечера, кад смо нас двојица код прозора дома твога гледали мрачно здание Колисея и слушали рику дивљих зверова што су тамо позатворани?“

„Врло се добро тога сећам, мили мой друже! И мени се чини да е твоје срце тада унапред осећало шта ће те сутра снаћи.“

„Тако е заиста. Неки тайни глас, говорио ми е, да ћу ја сутра пасти као жртва људске злоће. Но докле год не настане тај за мене желџни час, све ми се чини, да се ја нећу удостоити те особите части; ер шта сам ја учинио, да се достоиним покажем мученичкога вѣнца?

„Пријатељу! Ти знаш, да е то дѣло благога Бога, а не твоје. Али кажи ми молим те, како се у души својој осећаш сада у очи дана, кад ћеш се удостоити мученичкога подвига.

„Истину да кажем, Севастијане, та узвишена срећа далеко надмашује и саме најсмѣлије моје надежде, да се мени чини, као да ја видим на сну а не на јави. Ти ћеш ме разумети, ако себи представиш, да ћу ја сутра променути ову хладну и смрдљиву тавницу са свѣтлим обителџима райским, гдѣ ме очекују сабори светих, и ликови (хорови) анђела, кои безпрестанке поју у славу Божију.“

„Немаш ти мени ништа више казати?“

„О имам још много, врло много. Кад ја представим себи, да сам ја младић, кои сам едва оставио школску скамију, па ћу ипак сутра изићи пред мога љубљеног Господа да примим из Нјгових руку вѣнац правде приправљени за оне, кои Господа љубе, — кад то себи представим, онда сам сав тронут од радости.

„Ти си срећан Панкратие, кад ти е душа тако спокойна.“

„Знаш ли, добри Севастијане, чему се ја особито дивим и радуем — продужи Панкратие и непазећи шта му пријатељ рече. — Ја се радуем што ме е Бог удостоио овакове смрти. Само да ти знаш, како е лако и мило у моим годинама оставити ову земљу са нјним крвожедним звѣровима, и јошт крвожедним људма. У сто пута била би ми тежа смрт, да ме е снашла на очима добре моје матере, да сам на самртној постелџи морао слушати заповку и нарицанѣ оне, која ми е живот дала, и коју као сѣн особито љубим и поштуем. Ели да ћу е ја сутра још видити? Ел' да ћу још еданпут чути сладки глас нјзин? Ти си ми то обећао Севастијане.“ — И сузе облиу образе младога страдалца, али он надвлада сам себе и опет продужи своим обичним веселим гласом говорити: „Збиља, Севастијане, ти имаш неку тайну, коју си ми обећао одкрити. Откри ми е сада, и тако е можда ово последња прилика, у којој ћеш то учинити моћи!“

„С драге волѣ, — драги мой пријатељу. — Ти си ме питао: шта е мене задржавало, до сада, те се писам рѣшио

умрети за Христа? Я сам ти онда рекао, да је то моя тайна. Ево сада је теби одкривам. Я сам се завјрио, да ћу бодрим оком бдити над твојом душом Панкратие. Ту дужност налагало је на мене наше пријатељство. Я сам опазио да ти силно желиш пострадаати за Христа. Ти си још врло млад, па сам се бојао да нећеш моћи обуздати пламтећу жељу срца свога, и можда би учинио штогод, што би бацило сенку на твоје дјело. Ето, то је узрок са кога сам се одважио ћутати, док невидим тебе ван сваке опасности.“

„О, како си ти племенит, мой добри Севастијане!“

Сећаш ли се, дјете мое, продужи Севастијан, — како сам се ја старао предупредити тебе да неподереш наредбу ћесареву; сећаш ли се, како сам те зауставио, кад си хтео да изобразиш судију, кад су Цецилију погубили? Ти си хтео умрети онда за Христа, и то те онда неби мимоишло; али у твојем судском приговору онда би стаяло да си политички преступник, и да си на смрт осуђен због увреде величанства. Може бити да би се тада и сами незнабожци зачудили твојом дрзкости, и хвалили би тебе као неустрашимог младића, и као проја грађанских врлина . . . . И ко зна, можда би се облак гордости подкрао у твоју душу, и помрачио би јасно плаветнило неба твог, баш у сами час смрти твоје. — А овако ти умиреш једино за то што си христијанин.“

Тако је Севастијане, — рекне Панкратие, и зарумени се.

„Но када сам ја видио, — продужи Севастијан, — да су тебе ухватили онда, кад си са самопреговаранјем дворнио христове исповјднике; када сам видио, да тебе вуку у ланцима по улицама, да ти се као и другим вјернима ругају и подсмјивају, и када сам дознао да је име твоје уписано у смртни приговор заједно с другима, који су осуђени једино за то, што су христијани; онда сам сам себи рекао: Сада је мой посао свршен, и сад већ више нећу ни прстом макнути, да те ослободим.“

„О како си ти паметан, племенит и мени одан, добри Севастијане! Твоје к мени пријатељство налик је на љубав Божију, — рекне Панкратие, сузе љући и грлећи Севастијана. — Испуни ми молим те само још ову једну молбу: Не остављај мене до конца својим саучешћем, и предај мојој матери, последњу вољу мою!“

„Жеља ће твоја бити испуњена; па макар ме то и живота

стало. У осталом я се нарастаем с тобом на дуго време,

www. Паикратие мой, — одговори Севастијан.

У то време приступи к њима Ђакон и јави, да е све спремљно, и да ће се сад света тайна у тавници извршити. Два млада пријатеља посмотре унаоколо и Паикратие се силно изненади неочекиваном призору, кои се очима његовим укаже. На земљи лежао е на леђи свештеночученик пресвитер Луккиан. Руке и ноге страдалникове биле су оковане, тако, да се ни маћи немогаше. На његове груди прострео е Ђакон Репарат на троје сложени ланени убрусац у место антимиинса, а на овај убрусац метнуо е хлѣб и сасуд е вином, ког е своим рукама придржавао. Достојни пресвитер управи очи к небу и изговори молитвене речи, које се казую кад се света Тайна освећуе. Затим су мученици редом приступали и с највећом смиренешћу причешћивали се тѣла и крви Христове.

Така е снага св. цркве. Ако и есу непроменљиви закони њѣни, она их е кадра прилагођивати и самим ванредрим околностима, а да их ипак неповреди. Правило е црквено : да се св. Тайна тела и крви Христове свршивати има на престоу у коме се налазе мошти мученичке. У овој прилици видимо ми да се осветила божанствена Тайна на тѣлу мученика и самим мучеником. Истина он е још жив; срдце његово бие јошт под стопама божаственога „Агнца,“ али он с пуним правом већ може к себи примѣнити речи Апостолове : „живѣ не кто-мѣ азъ, но живѣтъ во мнѣ Христосъ.“ Он е овде жива слика Искупителѣва. И едва да е кадгод икоји други жртвеник тако достојан био Жртве што се на њму приносила као што е био овај живи жртвеник, кои беше уедно и приносиатељ жртве.

(Из Християнског Чтенія, Априль 1864.)

Божић у Витлеему.

(Из Церковне Лѣгописи од год. 1866.)

Света земля имала е године 1865. ту утѣху, да е у њој празник „Рождества Христовог“ врховни архипастир њѣн празновао. Његово Блаженство Кирил патријарх Јерусалимски (овога имена други, а 128-ми по реду између Јерусалимских првосветитеља) стануе обично у Цариграду, али е већи део поменуте године провео у Јерусалиму. Јошт за времена про-
чуло се у светом Граду, да ће о Божићу у Витлеему слу-

жити сам патриарх. Православни поклонници с нестрпленѣм изчекивали су тај радостни дан, особито су се томе радовали руски поклонници, коих е у то време преко 600 на броју у Јерусалиму било.

На бадњи дан у 10 сати изјутра звоѣнѣм у нова три звона (поклон руских поклоника) објави се жителѣма св. града да патриарх полази. По обичају гомила народа сакупи се у узкој улици патриаршиѣ, да испрати доброга архиепископа. Патриарх с два архиереја нѣколико архимандрита и иеродијаконана крене се на коњима. Време е било ладно и кишовито, али ипак многи християни ишли су за првосвештеником, да прославе дан рођеня Спасителѣвог на самом оном мѣсту, гдѣ се то дело милости Божие догодило, а јошт више их е пред тим на неколико дана по лепом времену већ тамо одпUTOвало било. Ђздило се на коњима брзо и журно, ер е једнако киша падала а вѣтар дувао. Патриарх сѣдио е на бѣлом коњу, пред њиме јашаше дворски каваз с буздованом у руци а уз њѣга два слуге водиле коња. Архиереји су јашили за патриархом. —

Непрође ни један сат путованя а путници наши зауставе се код манастира св. Илиѣ кои е на висини што раставља видокруг Јерусалимски од Витлеѣмскога. Ту слуге коњ одмараху а међутим Патриарх нехотећи улазити у манастир сѣсти се у нѣку сграду која е нуз пут станала. Игуман с братиом послужи путнике кафом, ракиом и варивом. Непријатно време и трудно путовањ служи за извиненѣ нашим путницима што у дан строгога поста тако рано еду, али Патриарх се ипак ниѣ дотакнуо ни једнога ела. Он непиѣ никад ни ракиѣ ни вина, ни чая ни саме кафе, па ипак е у својој дубокој старости јошт здрав и крѣпак. За време бавленя код манастира св. Илиѣ приспе Витлеѣмско изсланство што дошло беше да поздрави и дочека патриарха. —

После одмора од 20 минута крену се путници далѣ и прођу покрај споменика Рахильног, гдѣ се к њима придружи и руски конзул из Јерусалима са своим драгоманом. Од манастира св. Илиѣ пут се најпре спушта у долину, па онда се опет косо подиже к Витлеѣму, кои стои готово на једнакој висини са манастиром. Јошт се ниѣ могао догледати Витлеѣм, а већ се зачуѣ любки глас звона, кои разведри и обрадуѣ уморне путнике Јерусалимске. Напослѣдку приспевши на висину угледаю они и дом Ефратов, град свети, у кои наскоро уђу и прођу кроз једину узку и кривудајућу се улицу. На крају улице нађу се они на великој просторји пред најстарим и

највећим у Палестини хришћанским храмом. Множина народа ту их дочека. Два реда војка стаяху упарађени с једне и с друге стране куда Патријарх пролазаше. Путници наши посилаше се с коња, и кроз упарађене војнике, и гомилу народа упуте се к малим западним вратима св. храма, и кроз тамни притвор уђу у цркву. —

При улазку у храм патријарх се обуче у мантију (патријаршески плашт) и уз појанџ уђе кроз трећа врата у праву цркву, гдѣ благослови народ и погне се у свој стол који је на ступцу с ниже десне стране. На спрам нѣга с леве стране у стол стане други нѣгов наместник митрополит газски. Трећи архијерей уђе у олтар.

Часови се започну. Патријарх по обичају сам започне читанџ првога часа и потом читаше молитве на свршетку свакога часа. Псалми су читани брзо, али тропари појани су свечано и полагајано. Први је тропар одјоно сам Патријарх. После Евангелија кадио је он сву цркву и св. Вертеп. На трећем часу по жељи патријарховој читао је руски Архимандрит из Брусалима Евангелије на славјанском језику, и то на царским дверима лицем к народу окренут, и потом је кадио и он цркву и св. Вертеп. На шестом часу читао је Евангелије епископ Таворски Агапије, а кадио је један свештеник. На деветом часу читао је Евангелије чредни свештеник на арапском језику. На свршетку часова један ђакон говораше проповед која је трајала око $\frac{1}{4}$ сата.

Затим се почне вечернџ, којег је служио један свештеник. Патријарх сам читао је предначинателни псалом. Кад започеше појати стихире на „Господи воззвањ“, изиђу из олтара на сјверне двери свештеници, који ће на входу учествовати, и метанисавши пред царским дверима, узму благослов од патријарха, па се опет на јужне двери врате у олтар. Најпре је ишао на благослов руски архимандрит с два ђакона, затим остали свештеници два и два. Ту је било неколико арапа свештеника који имађаху на глави у место камилавке црне чалме. Један између њих, свештеник из прекојорданске стране, бијаше веома голема стаса, црне боје, у бедуинском народном оделу и готово са свим бос.

О входу иђаху најпре старији а затим млађи свештеници и стаяху у полукругу, први до патријарховог стола, а последњи код иконостаса. Архијакон стаяо је с Евангелијем к патријарху окренут. После возгласа: „Премудрост прости“ патријарх одјоно са свештенством: „Свѣте тихѣй.“ Појанџ ово трајало је 10

минути. Код рѣчи: „достоин еси“ . . . . . свештеници поклоно се малко патријарху и уђу у олтар, но не свуку се него остапу чекајући почетак литургије. Паримеи се читаху сви побрже — без интонације и разтезања гласа. После паримеја заори се стихира: „Веселиса Іерусалиме“ и свештеници у пређашњи поредку изиђу на царске двери и стану у полукругу пред патријарховим столом. У среди тог полукруга намештен е био столац с хлѣбовима, коих е било на самом кругу до десет, а осим тога стаяла е иза стола велика котарица пуна хлѣба. Хлѣбови су били повелики, и на свакоме бияше с горнѣ стране напечатана слика Рождества Христовог. Кад се стихира сврши, патријарх прочита „Нынѣ ѿпшцаши.“ После возгласа појало се само еданпут: „Рождество твоје Хрїсте Боже наш.“ У то време служећи свештеник такође само еданпут у на крст хлѣбове окади. На најгорнѣм хлѣбу стаяше од сребра вешто направљени свѣћњак, кои изгледаше као дрво обременѣно плодом (то су чашице за вино влей, пшеницу и т. д.) Архиђакон узме у руку овај свѣћњак и стане с њиме за стол лицем к патријарху, а служећи свештеник подигнувши оба двема рукама горњи хлѣб држаше га, лицем к олтару окренувши се. Патријарх из стола свог прочита молитву благословну, и кад изрекне речи: „такѡ ты еси благословљани и ѡсващани всацкѡм Хрїсте Боже наш.“ . . . тада свештеник хлѣбом, ког у руку држаше, прекрсти остале хлѣбове, и поднесе га патријарху. Овај цѣлива слику Рождества Христовог, што е на хлѣбу напечатана, и преда хлѣб конзулу, кои до нѣга у столу стаяше. Затим е патријарх раздавао цѣле благословљене хлѣбове християнима. — После раздавања хлѣбова и мале ектеније одпои се „Трисвѣго“ и настави се Литургија св. Василија Великог, која е трајала читав сат. —

Докле е богослужение трајало, дотле е више пута киша престаяла и опет почињала падати, а при излазку из цркве, тако е јако падала, да се народ морао по ходницима манастирских сместити, а ние могао до кућа на ноћиште допрети. Многи су провели ноћ у самој цркви и у Вертепу, гдѣ се Христос родио, сећајући се оне свете ноћи, кад е спаситељ свѣта на овом месту у највећом сиромаштву благоволио као човѣк родити се од преблагословене Дѣве Марие. (Свршиће се).

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Загонетке у стиховима.

(По немачком).

1.

Я сам мален, спретан колац
Од метала сјајна, јасна
За шав, накит людма служим
За децу сам пак опасна.

2.

Из земљ расте
И зелен буде
Пун е кожаца
А гризе люде.

3.

Без зика зборим јасно
А вичем без плућа
Радуем се и тугуем
А без срдца врућа.

4.

Има ноге не да иде.
Већ да стои само
А на нѣном с' крилу сладко
Одмарати знамо.

5.

Метеш ли ме с лева
Тад ништа не вредим
Ал знатна сам врло
Када с десна седим.

6.

Румена штала
Малена стои
Ал много бели
Коньца брон.

7.

Прво сам бела к'о бели снег
После зелена к'о зелен брег
Затим к'о крв сам румена я
А деца радо еду ме сва.

У Руми

Мита Нешковић учитель.

Решения на рачунске задаће.

(Из два предидућа броја).

На 1. Први добија	3 пуна,	1 наполе пуно	и 3 празна,
други „	2 „	3 „	„ и 2 „
трећи „	2 „	3 „	„ и 2 „
	свега 7	7	7

На 2. Било је 43 мушке и 32 женске деце, по овом есапу : поделјено $75 : 2 = 37\frac{1}{2}$, и $11 : 2 = 5\frac{1}{2}$, сабрано $37\frac{1}{2} + 5\frac{1}{2} = 43$ мушких, и $43 - 11 = 32$ женских.

На 3. У 1-ој кући давале су по 3 јабуке за 3 новца, и прва је продала 7 гомилица, друга 8, а трећа 10, остало је првој 6, другој 5, а трећој 3 комада. Са овим оду у другу кућу и добију за сваки комад по 3 новца, те овим изађе: у прве $7 \times 3 = 21 + 6 \times 3 = 18$ то је 39 нв. у друге $8 \times 3 = 24 + 5 \times 3 = 15$ то је 39 нв. у треће $10 \times 3 = 30 + 3 \times 3 = 9$ и то је 39 нв.

На 4. Имала је 31; од ових је продала најпре полу = $15\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 16$, остало 15, онда прода полу = $7\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 8$, остало 7, затим прода полу = $3\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 4$, остало 3, најпосле прода полу $1\frac{1}{2} + \frac{1}{2} = 2$, и остане 1. —

На 5. У први обор стало је 73, а у остале све по 2 више, по овом есапу : 2-и обор има 2 више, по томе има 3-и обор 4 више, 4-ти обор 6 више, 5-и 8, 6-и 10, 7-и 12, 8-и 14, 9-и 16, 10-и 18, 11-и 20 и 12-и 22 више, дакле $2 + 4 + 6 + 8 + 10 + 12 + 14 + 16 + 18 + 20 + 22 = 132$, кад се ово одбие од 1008 остаје 876, а ово поделјено на 12 даје 73, и тако изнесе 73 и 75 и 77 и 79 и 81 и 83 и 85 и 87 и 89 и 91 и 93 и 95 = 1008 —

На 6. Имао је 61, по овом есапу, 1 што му је остала и $1\frac{1}{2}$ што је напоследку потрошио чине $2\frac{1}{2}$, а ово је пола од последњих суме, дакле последњи ред било је 5, од којих је потрошио 4. Оно 5 и $1\frac{1}{2}$ су $6\frac{1}{2}$, а то је пола од треће суме, по томе је у трећи мах имао 13, од којих је потрошио 8. Оно 13 и $1\frac{1}{2}$ су $14\frac{1}{2}$, а то је пола од друге суме, по томе је у други мах имао 29, од којих је потрошио $14\frac{1}{2}$ и $1\frac{1}{2} = 16$. Оно 29 и $1\frac{1}{2}$ су $30\frac{1}{2}$, и то беше пола од целог стада, по томе је било свега 61, од којих је у први мах потрошио $30\frac{1}{2} + 1\frac{1}{2} = 32$. —

На 7. Било је на столу 5. Маша је имао 10, Миша 30, а Моша 120, по овом есапу : Маша је имао најмањ, рецимо 1, Миша је имао 2 нв. више, то је 3, а Моша 4 нв. више од Мише, то је $4 \times 3 = 12$. Сви троје ималису 1 нв. $+ 3 + 12 = 16$ делова или скупа 160, по томе дан део $\frac{1}{16}$ износи 10, дакле на столу је било 5. —

На 8. Имао је 60 комада.

На 9. Имао је 301 по овоме есапу : наћи најмањи број, који даје са овчаревима бровима 2, 3, 4, 5 и 6, де му увек 1 остаяше, на чисто поделити, тај је број 60. Овом додато 1 даје број, који би био добар на 2, 3, 4, 5, и 6, али није добар за 7, мора дакле бити више оваца него 61. Да се дозна прави број, треба сад множити 60 са 2, 3, 4 и даље и све додавати по 1, па делити са 7, док се не нађе

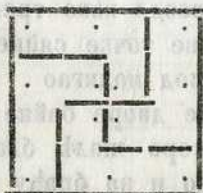
прави, а то е $5 \times 60 + 1 = 301$. Има и всѣх броева, кои овако
 изају, али е речено, да нема 700. Већи су бровви ово : умножи $2 \times$
 $3 \times 4 \times 5 \times 6 + 1 = 721$; далѣ : на 721 додај 420 или $2 \times$
 $420 = 840$, или $3 \times 420 = 1260$.

На 10. Било е 4 глумца заедно са управителѣм и 3 глумице.

На 11. Може се решити на више начина :

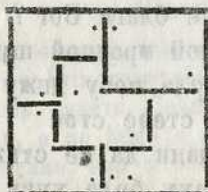
1	муж	2 фр.	17	жена	17 фр.	и 2	девојке	1 фр.	=	20
2	„	4 фр.	14	„	14 фр.	и 4	„	2 фр.	=	20
3	„	6 фр.	11	„	11 фр.	и 6	„	3 фр.	=	20
4	„	8 фр.	8	„	8 фр.	и 8	„	4 фр.	=	20
5	„	10 фр.	5	„	5 фр.	и 10	„	5 фр.	=	20
6	„	12 фр.	2	„	2 фр.	и 12	„	6 фр.	=	20

На 12

Овако.

На 13

Овако.

На 14.

Овако.

На 15. Овако : Ово 10 нула преставаља 10 постеля а ово оздо

су гости. Он најпре за-
 моли госта с прве по-
 стелѣ, да само на часак

прими још едиога себи док остаде послаже, пак ће онда и тога у своју
 постелю сместити. Кад гост 1-и пристаде на то и прими 2-ог к себи,
 онда стави крчмар 3-ег госта у 2-у постелю, 4-ог г. у 3-у п. 5-ог
 г. у 4-у п. 6-ог г. у 5-у п. 7-ог г. у 6-у п. 8-ог г. у 7-у п. 9-ог
 г. у 8-у п. 10-ог г. у 9-у п. и онда му остаде 10-га постеля празна
 за оног госта еданајстог госта. Лепа превара. —

II. НАУКЕ.

Где стануе благи Бог ?

(По немачком.)

Где стануе благи Бог ? —
Видиш оно плаво небо
Како чврсто горе стои
Како е' ширно, недогледно,
Нит граница има свои ?
Па виш звезде како трепте
Као злаћане точке сјayne,
Ту е Господ подигао
Своє дивне дворе байне!

Па отуда из тих двора шалѣ благод свою
На те чедо материно и на браћу твою!

Где стануе благи Бог ? —
Гледни оной мрачној шуми
Како с' брда небу дижу ;
А високе стене стое
Ко с' облаци да се стижу.
Чуй на врху брда хуку
А у доли шатаат благи,
Ти задркћеш од милоте
Што е и ту творац драги!

Ал га око твоє не мож угледати туди
Само дах му осетићеш из мирисни груди. —

Где стануе благи Бог ? —
Чуєш ясни одек звона
Што г' у цркву зове сада ? —
Ох, како е у нѡй дивно !
Сама светост онде влада ;
Како с' тамо топло моли,
Милозвучно како с' поє
Тамо одсвуд люди хите
Да покаю грехе свое ;

Ер е туде станак Божій, што се дивно сјає
Где с' пред лицем Створителя народ моли, как !

Где стануе благи Бог ? —
 Цео свет е станак Божій,
 Ал кад му е воля света
 На найманѣ мѣсто с' склони
 Код толика шириа света,
 Колишно е срдце людско
 Па и ту се Господ стани
 Те их теши светом надом
 А од зла их чува, брани.

Чувай и ти твоє срдце, да остане чисто

Па ће с' Господ и у њѣга станит тако исто !

У Руми.

Мита Пешковић
 учитель.

Челе и буба.

(Басна).

Дође нека буба челама, па видећи како раде и себи зимницу спремаю стане им се ругати говорећи : а шта се ви ядице тако мучите као да ћете доведк живети. Нећемо доведк рекну челе, али ако да Бог те дочекамо зиму, а ми ћемо е имати са чим дочекати, и не ћемо долазити вама да просимо, као што ви долазите нама смрдибубе едне.

Димостен.

(г. 384 до 322 пре Хр.)

Димостен родом из Атине оста још дететом од 7. год сирота без оца и майке. Као дечак слушаше едаред у скупштини чувена говорника Калистрата, де говораше о любви оташтва. Одма и у њѣму любав ова тако усиламте, да од то доба ништа већма не желаше, него да и он народу и оташтву свом исто тако од користи буде. Ту види, како говорник најлепше прилику има, да мисли и срца людска одврати од зла, и да наведе на добро. Одма предузе, да и сам у свое доба говорник буде. Од тога часа остави све игре и забаве, па приону за науком, стане са највећом ревности читати и учити списе од најславниих списатеља, узме и препише Тукидитову историю више реда, да само што већма утуби оне снажне из-

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

разе, упише се одма у школу код славнога учитеља филозофије Платона, и славног учитеља говорништва Исеја. По нарави не имађаше дара за говорника, беше слабачак и више болешљив него здрав, ер се не вештбаше у гимнастици за времена, уз то беше и гласа врло слаба, не могаше гласа нипошто изговорити, и још имађаше ту рђаву навику, да при говору непрестано десним раменом намицаше. Кад први ред као говорник пред скупштину изађе, не само да се народу не допадне, него га још исмеяху, те се застиђен натраг повуче. Али га то не заплаши, него се затвори, па се мучаше, да други говор болђ састави и болђ изговори; али буде и по други ред исмеян, и оде застиђен дома. Тада му дође едан од пријатеља, то беше глумац. Димостен му се потужи, како несрећно прође: а онај рече: ја ћу ти помоћи, али, да ми само едан лист од Софокла или од Еврипида на глас прочиташ. Димостен учини. Онда узме глумац, па исто оно прочита, али zgodним гласом и вештим изразом, тако, да Димостен сам увиди своје недостатке, чисто не вероваше, да су то они исти стихови, што их он мало час одчита сам. Исти пријатељ опомене га том приликом и на остале нђгове мане све редом. Онда предузме Димостен, да те своје природне недостатке свлада, те од то доба иђаше често на морску обалу крај Атине, па се онде надвикиваше са хуком таласа, и онде говоре држаше, да би и глас оснажио, и уз то се научио, да га при говору никоја вика не сбујоје. Често држаше говоре идући уз брдо, да тим груди оснажи, да не мора сваки час предисати. После узимаше мале камичке под език, па говораше, да би се навикао не само глас р, него и сваку реч и поред те сметнђ јасно изговорити. Кад и ово савлада, онда се затвори у неки лагум, па пред огледалом стојећи држаше говоре, да себе гледећи научи, како има при говору стајати, гледати и рукама радити, да би и овим свој говор начинио савршени. После узме шиласт оштар мач, па га стрмоглав обеси за слеме тако, да управо раменом под врх од мача допираше, те тим се одучи и од намицања раменом, ер га шиласт мач увек люто убадаше. Најпосле да се неби усудио из затвора изаћи, док се сасвим од својих мана не одвикне, одреже косу до главе, те тако не смияше никуда на свет излазити, него се тим болђ за говорника извештба. Кад после свих ових неуморних вештбанија опет у скупштину дође, а он се са својом дубоко прозирућом мудрости и свезаразивом снагом говора и израза тако народу

допаде, да се сви Атинци задивеше, едва вероваху да е то онај Димостен, што га оно дваред изсмејати мораху. Од то доба похваљиван и узношен трудно се он све већма о свом предузећу и изађе најславнији говорник на свету, који мудрим говорима своим више добра народу свом учини, него прве войводе и јунаци. Сви доцнији говорници мучише се, да буду Димостену равни, али га нико не достиже. Тако се и данас држи за првог од свио; његови говори стое и данас после две илјаде година као образци најврених слова, сваки их чита с радошћу, свуда се славе као прва на свету. Тако може човек што оће и противу саме природе, кад само својски прионе, особито ако с младости почне.

К л е а н т.

(Г. 350 пре Хр.)

Клеант, сиромашки дечак из Лидие у малој Азији, беше од детињства мало потеже памети али вучен неодољивом жељом и чежњом за науком усуђиваше се на сваку, ма како да се тешка чиниаше. У оно доба беше у Атини славни учитељ Зенон, когг име по свем свету чувено беше. У чежњи за овим славним учитељем дође Клеант у Атину; али како ће да живи, ако сам своим рукама незаслужи; а док ово заради, у томе и дан прође, па каде ће да слуша Зенона. И опет умияше његова неодољива чежња све препоне свладати. Он се погоди у нека вртара, те му ноћу воду нашаше и његовој жени на ручном млину брашно меляше, те тим себи обноћ заслуживаше, колико му за живот обдан требаше. Тако сеђаше он по вас дан, па слушаше Зенона и беше здрав и јаки. Знајући Атинци да е сиромаш, а овамо гледећи, како чист ходи и по вас дан Зенона слуша не могаху поняти, чим ли се, одкуда ли издржава. Најпосле почну сумњати, да ние кои недопуштен начин, како заслужуе, и дође дотле, те буде Клеант позван на суд, да покаже средства, од куда се издржава. Клеант позове одма собом и вртара и овога жену, те ова оба сведока посведоче, шта е кадар чинити човек, у ком гори воља за науком. Овом ванредном постојанству зачуде се судие, па хвалећи и поштујући Клеанта наредо, да му се одсад из државне касе дае новчана помоћ, да би се лакше одржао; али му учитељ Зенон не даде, да прима поклона ни помоћи, док може сам, да тим своју ревност чисто сачува.

Лаку ноћ!

Ближи се нойца, ближи се санак,
 Постеля мека,
 Веће ме чека;
 Хвала ти благи небесни Боже
 Исусе Христе, што Твоя може
 Сиlena моћ
 Надамном бдити васцео данак,
 Сад: Лаку ноћ!

Када ме майка покрива брижно
 Помислимо лако:
 Како в свако,
 Пречиста Дѣво, под штитом твојим,
 Си гуран свагда животом својим.
 А када савка, и майком мојом
 Овлада моћ:

У Руми.

Буди код мене заштитом твојом
 Сад: лаку ноћ!

Склопићу сада очице моје,
 А тело моје
 Престаће своје
 Свакадашњѣ раде делати далѣ,
 Бра ми Господ анђела шалѣ,
 Да мирно заспим; — но да л' ћу
 своје,

Док зора сине, отворит очи,
 То, Боже, знаде свезнанѣ твоје.—
 А усхте л' твоја, предмудри Боже,
 Сиlena моћ:
 Да навећ заспим; — примите браћо,
 Родитељи мили, учитељи моји
 Сад: Лаку ноћ!!

Ст. Л. Милашиновић,

Пустиньик.

(Алигория).

(Продуженѣ и свршетак).

Последнѣ вече нађу се код едне удовице која в имала дивно любку унуку од 14 година, и у коју в сву своју надежду полагала. Удовица в све учинила, да одговори части и дужности добре домаћице; кад в свануо дан, а она заповеди унуки да изпрати и проведе госте чак до неког моста. Она радо пође с њима. Кад стигну до моста „ходи“ рекне старац „валя ми баби твојой захвалити,“ то рекавши, счепна девојку за кике и баци ю у воду. Она се загниори, јошт едаипут покаже се горе, па потоне! „Чудовиште людско ти!“ „о тешки и проклети грешниче!“ продере се младић. — „Ти си обећао, да ћеш имати више стрпљеня,“ прекинувши му говор, настави старац. Треба да знаш, да би ова девојка, коју в благи промисао живота лишио, за едну годину дошла главе баби својой а за две би теби. „Али ко в то све теби казао несрећниче!“ викне срдити младић, „па ако си тако нашао да стои у оној твојой књизи судбине, питам те смеш ли ти убити дете, кое теби никаквога зла нанело нис.

Док в Младић тако говорио, примети на старцу да нема бrade, и да му се образи млађано румене; пустиньичког одеа нестане с нѣга; красна четири крила покриваху му велелѣбно у светлости блистајуће се тело. „О посланиче небесни! о Анђелу Божиј!“ повиче младић „ти си се из блаженога рая спустио доле да научиш слабога смртника, да се покорава вечноме определению благога промисла.“ А анђеол рекне: „Люди суде о свачем и о оном, што не схваћаю добро, и непоняю ясно; ти си био едан између свию люди, кои си заслужио, да се обавестиш!“

Па то младић: „Ј неверуем самоме себи, али допусти ми, да те замолим, да ми разясниш: зар неби уместније било, да се она девојка поправила била и на пут добродетелѣи извела, него што е живот изгубила?“

А анђеол продужи: да е добродѣтельна постала, и далѣ живила, била би јој судбина та, да би она убиена била.

„Па шта“ узме реч младић „зар мора да буде грешника и злосрећника? и да несрећа иде на главу добрих люди?“

Анђеол примети: Злочести никад немаю среће; они су на то, да служе за пример маленоме брою овде живећих добрих; а из свакога зла добро се рађа.

Младић запита далѣ: „а кад зла неби ни било но само добра? — „онда“ рекне анђеол — „Онда би ова земля друга земля била. Свеза догађая, имала би други ред, а тај ред, кои би савршен био, може места имати у обиталишту самога вечнога Бога; он е милионе светова саздао, од коих два еднака наћи нећеш; и та крайня разлика спада у својство неограничене нѣгове силе. На земљи нема на едноме дрвету два еднака листа, а на полю безконечнога неба, две звезде нема, које би една на другу сасвим наличиле; и све што год видиш на овој грудви, на којој си се родио, у известно време мора се наћи све на своме месту по непроменљивима наредбама Онога, у кога е едной руци Све. Люди тако држе, да е она девојка, која се мало пре утопила, изненадно пала у воду, и она кућа да е случайно изгорела; ал нема тога, што се изненадно, што се случайно догађа! Све е проба, или каштига, награда, или заслуга.“

„Ала“ продужи младић . . . . у кои мах он изрекне „ала“ — а анђела нестане. Младић клекне на колена, помоли

се Богу и обећа слушати и покоравати се његовима светима наредбама.

По Волтеру *)

посрбио

П. Јанковић

свештеник у Срб. Итебею.

Свети Сава Освећени.

(Пртица из житија.)

Када е св. Сава Освећени еданпут путовао кроз пустињу, наиђе он на 4 сарацина (турчина) кои су већ изнемогли били од глади и од жеђи. Сава се сажали над њима, извади из своје кожне торбе меда и кореня па их нарани. Варвари се окрепе овом раном, запитаю старца гдѣ он живи, и отиду далѣ.

После неколико дана дођу ови сарацини управо у пештеру Савину, и из благодарности за добротинство његово донесу му неколико лебова, сира и урме. Свети зачуди се овој признателности варвара и са сузама ово рекне сам себи: „Душо моя видиш како се ови незнабожци постараше да мени захвале за малу услугу! А шта смо дужни чинити ми бѣдни и неблагодарни, кои сваки дан уживамо многа добротинства и дарове Божие, па ипак у нехатости и небриги живот проводимо, и не старамо се Богу угађати, неиспуњавамо његове заповѣди, и не прослављамо достојно велико име Његово!

Благородно дѣло.

(Приповедка.)

Едном проходаше се Господин неки по своје добру, и у проходаню сретне едного старог човека из оближњег села, кои вођаше краву на вашар да ю прода, па га запита: Куд водиш краву старче? Старица му искрено приповѣди, да му е крава едино добро и да целу породицу његову рана и издржава; али да е дужан, па да ю зато мора продати. Па колико си дужан? запита господин. Ах, господине! толико сам дужан, да целу годину са женом и децом гладуем, исплатити неби могао — дужан сам 50 фор. — Одкуда ћу ја сиромачовек толику суму новаца набавити? Одкуда ћете набавити? рече господин; зар не знате Онога горе, кои над нама бдије и кога е помоћ најближа онде, где е нужда највећа, Он е тако хтео, да се ми данас састанемо; али немойте се увређени наћи, ево вам 50 фор. па исплатите дуг ваш а краву водите кући па раните и вас и породицу

*) Из ове аллегорије види се, да и окорели безбожник кадкад уђе у себе, призна Бога, и прославља благи промисао његов.

Преводилац.

вашу. Док е старина — коме су новци изненада као с неба дошли — од радости к себи дошао, да великом добротвору свом благодари, беше овај благородни господин, очекујући никакове благодарности, одавна отишао.

Браћо! да се нељубимо само речју и езиком, него дјлом и истином. Јов. I. 3. 18.

превео

М. Е. Л. учитель.

Божић у Витлеему.

(Из Церковне Лѣтописи од год. 1866).

(Свршегак).

У шест часова ноћи по источном брояњу, дакле около поноћи зазвони на јутренѣ. Храм биаше осветлѣн множицом разновидних лампада, које дивотни утисак чиняху на очи и на срце. Патријарх с свечаношћу уђе и стани се у своје столу. Преко пута од нѣга стаяше митрополит Газки. Започне се полуноштница, на којој се после 50-ог псалма пояху све стихире на литији и на стиховнѣ. Затим слѣдоваше Трисвето; тропар празника и одпуст полуноштнице. Видећи да се после одпуста почивѣ јутренѣ, запитах едног Грка: а кад ће бити велико павечернѣ. На које ми овај озбиљно одговори: павечернѣ иде после вечерњи! Ја му на то примѣтих: А да зашто су појне стихире с литије на полуноштници а овамо е благословеније хлѣбова било синоћ на вечерњу? На то ми одговори: благословеније хлѣбова иде само за себе, а литија такође сама за себе! —

Шестопсалмије читао е сам патријарх. Катизме читане су една за другом без прекидања, поделѣно на славе, и међутим псалмовима читани су и псалми поилеелея т. е. „Хвалите има Господне, Исповѣдајте се Господи,“ и псалом избрани. — Затим се пояху врло полагаано сѣдални. У то време свештеници узму благослов и обуку се. За свештеницима узму благослов и оба архиереја поклонивши се пред патријархом без метанія и пољубивши га у руку. После тога сам патријарх кроз царске двери уђе у олтар и обуче се у подпуну архиерейску одећу. Три архиереја, 20 свештеника и 7 или 8 ђакона, сви с запалѣним свећама окруже частну трапезу очекујући да се сѣдални одпоју. — Кад се други сѣдален сврши, настане кратка тишина у храму, у тај мах сам патријарх из олтара започне умилним гласом уз припомоћ свештеника и народа појати

сѣдален^{но} понављен : „Прійдите, видимъ, вѣрнии, гдѣ родио Христосъ. . . . . — —“ Я сам у овај свечани тренутак за-видио грцима, кое в поянѣ таквога смисла, на матернѣм ѣзику у овај час и на овом месту, морало до особитог и ванредног усхиѣненя довести. Поюћи изилажаху свеѣеносци два и два кроз царске двери и полагаю корачаху к южним степенима, кроз кое се улази у богоприемни вертеп. На самоме улазку у свештену пеѣину пояше се „Глава и мѣнк“ и разлегаше се још еданпут та иста духовна пѣсма.

О, да се бар по други пут ова дивна песма на славянском ѣзику појла. Доиста би за нас многобројне Славяне, кои ту присуствовасмо, било вишеземно уживанѣ пояти ю идући к самоме ономе мѣсту гдѣ се Христос родио. Сав вертеп изнутра по стѣнама застрт в био жутом свилом са плавим крстовима посутом а само место, гдѣ се Христос родио застрто бияше танком бѣлом копреном, кроз кою се разливаше свѣтлост многих лампада, и иза нѣя блисташе се звѣзда на самом оном мѣсту, на коме в човечаском роду први пут зисияло сунце правде, на коме се родио Искупитель цѣлога свѣта од пре-благословене Дѣве Марив. Патриарх с архиереима застане пред самим местом роѣненя Спасителѣвог лицем к народу. Пред нѣима у полукругу стаяху ѣакони. Већи део свештеника због тескобе изиѣе одма кроз сѣверни улазак у горню цркву. Пѣвци пояху „Степене четвртого гласа.“ Патриарх лицем к западу окренувши се прочита Евангелие уставом прописано. Ние ми пуждно споминати како дѣйствуе ова евангелска повѣст на самом мѣсту догаѣая, у онај исти дан и може бити у онај исти час кад се сбила, на срдца християнских слушателя, кои разумею речи Евангелиста. После Евангелия пѣвци запою : „Всачискаа днѣсь радости исполнишася“ а патриарх цѣлуе мѣсто роѣненя Христовог означено звѣздом. Затим архиѣакон прочита : „Спаси Боже люди твоа“ придодавши и она прошения што се на Литији читаю. На свршетку уз прошение „О милости, жизни, мирѣ, здравіи и спасеніи рабѣвъ Божіихъ“ читаху ѣакони у еданпут сваки свой ситно исписани лист имена или читую, а с нѣима и сви притомни по тихо споминяху и моляху се Богу за своѣ наймилие. Ово споминанѣ имаѣаше у себи нешто особито свечаного. Я сам и сам био едан између оних кои споминяху, али ми в врлю жао, што нисам могао у тай мах бити горе у великой цркви, да оданде слушаю молитвено гуденѣ што из дубльине Св. Вертепа долазаше.

Полиелей заврши се обичним возгласом: „Милостию и щедротами“ и ми станемо на сѣверне степене пејати се у горњу цркву појући: „Христосъ раждается славити: Христосъ съ некихъ срацихъ . . .“ У тај мах три свештеника едан грчки, други арапски и трећи руски с едним делом народа остану у вертепу и одпочну св. Литургию, на којој се читаше Апостол и Евангелие на три езика. Било е тамо и пемало причестника.

Изишавши из вертепа горе обиђемо трипут с литиом сав храм кроз побочна врата попречне стѣне и кроз галерию колонаде. Напред су ишла дѣца у стихарима с' прекрштеним ораром носећи крст и рипиде. За дѣцом слѣдоваше лик арапских пѣваца, и дугачки ред свештеника идући два и два. Потом грчки пѣвци и за овима ђакони, архивреји и на последку сам патриарх. Докле се трипут унаоколо обишло, дотле е појанѣ канона дошло до шесте пѣсме. Оба хора појала су едним и истим гласом, и по истим нотама, али су у толико нараздалеко билѣ едан од другога, да ние било никакве разногласице ни сметнѣ; а та би се морала догодити, да се још по жељи многих поклоника и славянски појало. Пошто по трећи пут прође литија кроз сѣверну галерию колонаде, врати се средом цркве, гдѣ на средини на месту означеном мраморним украсом на патосу, патриарх застане и прочита се на славянском езику сугуба ектенія за добротворе и посѣтителѣ Витлеѣмске светињѣ, и за све кои учествују у овој светковини. С појанѣм: „Кто Богъ велий, тако Богъ нашъ.“ ступи сва Литија кроз средня врата попречне стѣне у прави храм и Свештеници уђу у олтар. Било е три сата после поноћи. Патриарх стане у свой стол, а нѣгов наместник митрополит Газски преко пута од нѣга на свое мѣсто. Девету пѣсму и свѣтилен појало е патриарх и нѣгов наместник држећи стране. Арапски ние се више појало. Али с леве стране олтара иза дрвене преграде раздаваху се неустроени звуци коптског појаня, наспрам кога се грчко чинило као каква прекрасна симфонія.

Кад се појяху хвалитне стихире патриарх изиђе мало из цркве. Мало затим глас звона позове вѣрне на Литургию, патриарх се опет у цркву врати, и давши благослов свештеницима за служенѣ сиђе се из стола и стане на сред солеѣ, гдѣ се Богу помоли, цѣлива иконе и благослови народ, па онда отиде на сред цркве, гдѣ е била за нѣга столица намештена. Пѣвци запоју: „Слава тебѣ показавшимъ намъ свѣтъ“ а свештеници обучени у одежде, изиђу носећи на рукама одѣяние

Патриаршеско. Оба архиеерея узевши у тай мах благослов од патриарха отиду у олтар да се обуку, а патриарха облачили су на сред цркве по обичаю, После Славословия одио се тропар и тим се ютренѣ заврши. Нато архиѣакон гледећи к олтару рекне: „Архїереи изыдите!“ Обадва Владике „у камилавкама под крепом“ држећи у руци служебник изиђу на царске двери и стану до патриарха едан с десна и други с лева у реду са свештеницима. Столице бяху и за њи приправљене. Архиѣакон окренувши се патриарху веле гласно и са узвишеним тоном узгласи: „Рече Господь: Такъ да просвѣтитса свѣтъ вашъ предъ челоуѣки яко да видатъ докраа дѣла ваша и прославятъ Отца вашего, иже естъ на некиѣхъ.“ Архиеереи се стану Богу молити и Литургия се започне у 4½ сата изютра, Прва ектенія говорена е грчки, друга славянски а трећа арапски. У време антифона архиеереи су мало поседили. На малом входу нѣ се појало: „Прїидите поклонимса,“ него у мѣсто тога входно праздника и потом: „Спаси ны Сыне Божїи рождиса ѿ Дѣвы . . .“ После тропара и кондака чинѣно е многолѣтствие патриарху и спомињани су поименце и други вселенски патриарси. Апостол читан е грчки, славянски и арапски. Евангелие читано е на статие или на отделеня, као оно што се код нас о Ускрсу чита. Отделеня завршиваху се овим речма: „поклонимса емѸ . . . , витлаимѣ ѿдѣистѣм . . . поклонимса емѸ . . . во странѣ свою.“ Прву е читао Патриарх код частне трапезе окренувши се лицем к народу. Испред царских двери читао е руски архимандрит на славянском езику. Код патриарховог стола читао е едан свештеник на арапском езику. Спрам нѣга с друге стране код стола патриаршеског наместника читао е едан ѣакон, поклоник Бесарабие, на румунском езику. Напоследку на амвону што е на сред цркве читао е едан ѣакон на грчком езику. На великом входу Патриарх примаюћи св. дискос споминаше живе, а примаюћи св. чашу споминаше мртве добротворе, и најближе свое предходнике. Литургия се свршила кад е свитало. Јошт за по сата после Литургије патриарх се бавио у цркви делећи анафору.

При излазку из цркве опет нас киша сретне. Да е било дѣпо време патриарх би после обѣда ишао на коню с народом у долину пастирску, и тамо би у пештерској цркви сходно молитвословие држао, а сутра дан би служио службу у сусѣдном селу християнском, кое се зова: Беджала. Али због рђава

времена врати се он јошт тога дана у Јерусалим непоходивши ни долину пастирску. — С њиме се врате и наши путници и дошавши близо Јерусалима зачују звуке умилних звона са куле новооснованог свог народног богоугодног заведења. Тек онда се сетише они, да њихова драга отачбина на дальном сѣверу у тај радостни дан, заедно с празником Христова рођења, слави успомену кад из њѣ са стидом и срамотом побѣгоше нападачи Французи и с њима 20 народа.

Едан посѣтителъ Витлѣсма.

Божић зове . . . .

(Народна песма).

Божић зове сврх планине оне високе :

„Веселѣте се Србљи браћо! вриеме ви е,

„Приправте ми све бадњаке свилом кићене,

„А одаѣ и пенѣре ловоричицом,

„А иконе и столове маслиничицом,

„Простириѣте шениц' сламу мѣсто трѣзе,

„А по њойзи трѣжењяке златом везене,

„Наврѣтите добре овне на ражићвима,

„Сивѣците суво месо, а немѣриѣте,

„А ложите крупна дрва неѣцѣпайте,

„Приправите доста вина, руйна црвена.

„Ви неѣѣсте и ѣвѣйке, коло ватайте,

„Ви юнаѣи, из пушака често меѣтите,

„А ви старо и неѣяко, Бога молите.

Три тиѣе с неба.

(Народна песма).

Три су тиѣе с неба долеѣле,

У поноћи у очи Божића,

Честѣтали Божић Риѣћанима,

Риѣћанима носе с неба даре :

Една носи гроздак од лѣзице,

Да се Срби понапиу вина ;

Друга носи класак од шенице,

Да Србкѣић миесе погаче ;

Трећа носи братског мирѣбоѣи,

Да се Срби и грле и любе,

У любви едан другом виѣа :

„Мир е Божиј! е се Рѣстос роди.“

Ко псуе, тай е на путу да постане не- валяо човек.

Едапшт седно е Ђурађ Вашингтон ослободитељ северне Амери-
ке с неким официром за трпезом при ручку. — Официр у разговору
опсуе нешто. На то Вашингтон као поплашен испусти нож и виљушку
на плиту, тако да ова звекне, и у тај мах погледа он оштро офи-
цира на му озбиљно рекне: Я сам држао, да се ми као паметни вас-
питани и учтиви люди владамо, а сад видим да ние тако! Ко псуе, тај
се неможе ни паметним ни васпитаним, ни учтивим човеком назвати. —
Од тога времена у Америци сматра се међу отменим људма псовка за
непристойно и гадно дело, и паметни люди клоне се псовке. Само ков-
какве бекрие и хуле псую и ружне речи говоре. Ко псуе тај е на
путу да постане поган, одмет светски и неваляо човек.

Пѣсна о светомъ Богоявленію.

Јорданъ шуми, врукте баца,
Што Сынъ Божій к' нѣм' кораца;
Брегови се зибљу, тресу,
Радую се мѣстом гдѣ су.

Гдѣ с' одъ Отца положени,
Садъ од Сына похођени;
Похођени освеђени:
Вѣчно славни учинѣни.

Јоаннъ стрепи као човѣкъ;
Радуе се као пророкъ,
Стрепи руку подизати:
Бож'ег' Сына полѣвати!

Ал'га Тайна оживљава,
Срећа свѣта озарава,
Што провиђа избавленѣ:
Грѣшнихъ людій очишћенѣ.

Вѣтри тихи завіяю,
Те горицу савіяю,
Да се кланя Тайни овой:
Прекодивной сасвим новсой

У Кол. 1 Дек. 1867.

Небеса се раздваяю,
Страхъ и ужасъ задаваю;
Са блистанѣмъ и грмявомъ:
Спасителя ките славомъ.

Отацъ Творацъ чини чуда,
За прославит' Сына свуда;
На Нѣг' шалѣ Духа свога,
И говори: „Ето мога

Возлюбљѣнна Сына мила,
Ког' е Мојой равна сила;
Тог' слушајте и любите:
И вѣрни му пребудите.

Отче Благій — то желимо,
Ал' за милость мы молимо;
Нашу волю Ты управляј:
И добротнo нама помагај,

Да будемо твоя чеда
Пуна вѣре, пуна нада
Да нам љубав срдца гріе,
Ко што учи 'Ваугелие.“

П. В.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андриѣ Вагнера.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

Ход по брвну.

(Гимнастична игра за парове.)

За ову игру узме се најпре пошира а дугачка даска, и под сваки крај подметне се по едан панџ, пак се онда вештба свако засе, по тој даски идући чучке, после усправљно, после иду обое, едно с еднога друго с другога краја, а на сукобу обгрле се и пажљиво окрену па иде сваки далџ. Кад су се извештбали на широј дасци и на нижим а еднаким панџ-вима подметачима, онда узму ужу даску, после греду, или грм, и ставе га све више, најпослед на нееднаке подметаче, т. е. едан сила виши, а други нижи, да брвно косо лежи. Игра се увек на песку, у случају да кои падне, да се неугрува.

Да дознаш која од две свеће болџ светли.

(Физикална игра.)

Стави на стол табак или лист чисте беле артие, и на њу плайваз (оловку), да усправо стои, а на едан педалџ подалџ обе запалџне свеће. Плайваз ће бацити од сваке свеће по едан сен. Од кое свеће пада прњи сен, та болџ светли. Офеш ли да дознаш, у колико болџ светли, а ти одмичи ону ячу свећу све далџ од плайваза, или ону слабљу све ближе плайвазу, док оба сена небуду еднако прна, и по размеру даљине од плайваза до едне и друге свеће видиџеш у колико која веџма светли или слабџ.

Описач.

(Игра за залог.)

Све друштво седне у коло. Едан на ког коцка падне седне у среду, а сваки од друштва мора по реду нешто о њему рећи, да изађе опис. Н. пр. први ће рећи: онога име и презиме, други године колико е стар, едан ко е вере, други где е рођен, едан ко му е отац и мати, други има ли браће и сестара и родова, едни ће рећи по штогод о његовом изгледу телесном, какве е висине, дебљине, какве косе, очию, носа и ако има какви знакова, други ће описивати оног душевна својства, дарованија, владанѣ и т. д. ко неуме ништа рећи, или рекне што ни е истина дав залог; а пази онај сам, о ком се казуе.

Загонетке.

- 1, Ко пије воде, кад нема воде, а кад има воде, онда ви но пије?
- 2, Шта е то, шта Бог никад невиди, цар редко, а селяк сваки дан?
- 3, Шта видимо кад ништа невидимо, а невидимо кад све видимо?
- 4, Шта е то, што нико нема, и нико неће, али да има, неби дао ни за Бог зна које новце?
- 5, Шта е то, ко га прави, неће га; ко купуе нетреба га, а ко треба незна га?
- 6, Шта е то: кад се метне на ноге, онда стоп на глави?

Рачунске игре.

У ово 25 поля да се упишу бровви од 1 до 25 тако, да никои број не буде изостављен, никои два-ред написан, и да у сваком реду уздуж и увис збројани бровви изнесу 65.

РЕШЕЊЕ НА РАЧУНСКЕ ИГРЕ ИЗ 4. БРОЈА.

6. Имао е 3600 комада. 7. По првим писменима од бровва: **с т о**
К значи комада, **п о ш и**.

II. НАУКЕ.

Јован Дамаскин.

(Сачинио Гр. А. Толстой.)

VIII.

Разлежу се јасна звона
По узаној тој долини,
Скупљаю се сви иноци,
Скупљаю се у пријни
У храм божи, где е тело
Покойника донешено,
Скупљаю се на опело.
Сви у ред су тамо стали;
Од свећа се сјае олтар,
Тихо Јован тад запов,
Целбоносни тужни тропар.
Јован пов, оборивши
На мртвога брата взор,
Тужне песме попева му
Сав иночки хор.

ТРОПАРИ.

Дал имаде на том свету,
Да л' имаде радости,
Што у себи туге нема,
Нема горке жалости.
Има л' славе на том свету
Што се никад не мениа
Дал се вечно сјае круна
Пуна драгог камена?
Све нестае, све е слабо,
И од сенке слабие,
Од санова пуге ноћи
Све е то варљивие.
Едан тренут, едан само,
Па нам смрт све однесе,
Тело наше пра' и пепо'
Ветар светом пронесе.
Зато Христe, што се сјаш
У светлости лица свог,
Удостои вечне среће
Слугу твога избраног.

*

Као јунак грозни нађе
Пуста самрт и мене,

Око мое свое сродне
Немож' више да гледис.
Смрт ме нађе, обори ме,
Као коса польски цвет, —
Ја међ вама јоште стоим
Али незнам за тај свет.
О, заиста ми смо смртни,
Живот овај злохудан
То е суште привиђенѣ
То е само варљив сан.
Зато од'те браћо мила,
Скупите се овамо,
Молбу нашу вишићм Цару
Да сви скупа предамо.
О Исусе, што се сјаш
У светлости лица свог,
Удостои вечне среће
Слугу твога избраног!

*

Где е светско пристрастие,
Где су маште живота,
Где е злато, где е сребро,
Где богатства дивота?
Где е мноштво верних слугу
Где е жагор, где е пир,
Где су беде, где су яди
Што земаљски кваре мир?
Свега тога више нема
То е био ништав сен,
У живот е вечни, болји,
Наш покойник пренешен.
Зато браћо помолмо се
Цару вечном безсмртном,
Да на суду благ он буде
Слузи своме избраном,
Да му даде место мира
У насело раја свог,
Помолмо се за спасенѣ
Душе, брата покойног!

*

Од'те браћо над гробове
 Да видимо пепо пра,
 Од тога смо сви саздани,
 То нек свако од нас зна.
 Куд идемо! шта смо били? —
 Дал у гробу лежи том
 Богат, убог, цар ил војак
 Са каковом разликом?
 Ко е слуга, ко господар,
 Дал се туде познае?
 Еда ли се високима
 И ту почаст одае?
 У гробу смо сви еднаки,
 Богат, убог, млад ил стар,
 Од свию ће пра и пепо
 Одлетети у ветар.
 Помолмо се Богу зато
 За спас душе покойног,
 Да му Бог да место мира,
 У населю рая свог!

*

Богородице пресвета
 Майко сунца онога,
 Ков никад заћи неће
 Майко Бога вечнога,
 Спаси оне што се на те
 Овог света уздаю
 И молитве препокорне
 Коп теби предаю.
 Ти умоли благог Бога
 Да милостив буде Он,
 Кад покойник овај дође
 На суд, а пред његов трон,
 Да пресели њга тамо
 Где праведни станую,
 Где у срећи и блаженству,
 Вечне дане благују.
 О пресвета, о пречиста,
 Молбе наше саслушай,
 Нек наследник вечних блага
 Буде покойник овај!

*

Я полазим ево сада
 На далеки, незнан пут.
 Са страхом е и надеждом
 Испунѣна моя груд.
 Нити чуем, нити видим,
 Мртав лежим овде сад
 Ви ядате, ал я незнам

Ништа за ваш плач и јад;
 Очи мое склопно е
 Смирио е вечни сан,
 Скопчао сам мое дане
 Па сам миран, спокојан.
 А ви браћо, то вас молим
 Да се Богу молити
 Док сте живи, док по томе
 Свету земном ходите.
 Да ме Господ кад узсуди,
 Из дугога сна пробуди,
 Па усели у свой рай
 Где с' нечуе уздисай!

* * *

Јован пов, оборивши
 На мртвога брата взор,
 Тужне песме попева му,
 Сав иночки хор.

IX.

Јован пов, иноци му
 Тужне песме попеваю,
 Па заједно с њиме своя
 Осеђаня изливаю.
 Уеданпут сад искрсне
 Непожелан едан гост,
 Па им горку ту жалост
 Још умножи, да е већа
 Да е свако дуго знаде
 И да е се дуго сећа.
 То е био наставник стар,
 И Јованов Господар.
 Намрштено прно чело
 Од еда е пући хтело,
 Суров, страшан, гиђван поглед
 Поквари им свети обред.
 „Зар се тако устав држи?
 „Шта е моя заповед?
 „Зар се тако хей частвуе
 „Свој наставник стари сед?
 „Ел пристойно сад певати
 „Мртва гледећ брата свога,
 „Плакати е, вст плакати,
 „Наша дужност у то доба.
 „Хайд изиђи недостојни,
 „Извуди се из тих стена,
 „Самостана усамљѣна.“

Гиђвним словом учителя
 Поражен е певац био

Колена е преклонило

Пред ногама нѣговима,

Он е пао и ридео

Небил срце наставника

Тиме мало умекшао.

„Ох, опрости, опрости ми,

„Ни сам неznam, веруј мени,

„Да сам закон преступио,

„Неznam, дух упалѣни

„Неодолвив глас е чуо,

„Мал да ние издауо, —

„Па у тузи у најжешћој,

„Па у болји у највећој,

„Ев изиђе песма ова

„Спаде с срца мога камен,

„Угаси се мало пламен,

„Што е згаро и обаро,

„Срце мое, душу мою;

„Ох дай, дай ми руку твоју,

„Опрости ми оче стари,

„Са милошћу, желео би

„Да ме воля твоя тврда,

„Да ме с нѣоме сад обдари!“

Али старац он нечуе

Како песник ядикуе.

„Далѣ, певче, далѣ . . . далѣ . . .

„Још у теби страсти живе,

„Јоште ниси забацио

„Твоје маште развратљиве.

„Још и сад си пун гордости,

„На пако се хей осврни,

„Далѣ, са стопама твоим

„Пустинју нам ту нескврни!

X.

Вест жалосна разишла се

У све крај самостана

Смутили се сви иноци

Па за брата изагнана,

За великог певца тога,

Замолише старца строга,

Сви у збору у жалости

Да погрешку учинѣну

Он му сада још опрости.

Ал' он ко ступ од камена,

Од опроста ни спомена.

„Устав што е узаконѣн,

„Од самога мене тада

„Немож' лако бит' изменѣн,

„А кои е год наклонѣн

„Ка гордости, томе греху,

„Тай сви знате, да изгонѣн

„Измеђ братства бити мора,

„Без икаквог изговора!

„Но ако се грешник кае

„И грехове своје жали,

„Епитимиом преступке

„Своје мора да поправи!

„Нек сметиште лавре ове

„Обилази наоколо

„То створенѣ гордо, холо,

„Па смиривши душу своју

„Са лопатом и са метлом

„Нека мете кал и блато

„Што е тамо избацито.

„Докле год то неучини

„Дотле нема опроштаја

„Ни за колко уздисаја!

Он ућути. А братија

Разиђу се по ђелија,

Пуни туге и жалости

Што Јовану јоште неће

Стар наставник да опрости.

* * *

Презренѣ, браћо, на оног певца

Пасти тек може, дарове свете

Што склони на то, кумиру славе

Лаврове красне венце да плете.

Неправду сваку ко предпостави

Пред светим гласом истине, части,

Безстидно речи ко своје прода

Узносећ лажи и гадне страсти.

Безсавестне би беседе томе

Звучале увек — нѣму на позор.

Ко свенародни приговор — укор!

Ал ти што чезнеш за другом храмом,

Високи срцем смирени духом,

Мислима кои живиш са Христом;

Ти што пророчку уживаш славу

Блисташ се с нѣоме пред лицем

света,

Пониженја испићеш чашу —

Ер укор душе — теби не смета!

* * *

Речи тога старца строга

До Јована кад допреше,

Са душе му и са срца
 Тугу жалост сву разнесе.
 Чело му се разведрило
 Па лопату сад прихвати,
 За казан му одређену
 Посла тога да се лати. —
 Бога ради пониженѣ
 Претрпит ће певац свако.
 Зарад Бога и презренѣ
 Сносити е њѣму лако.

* * *

Онај, што е вечном љубављу,
 Зло враћао са добрим,

Избиен и покривен крвљу,
 Венчан круном трновом,
 Све страдањѣм себи зближене,
 Угибтене и понижене,
 Све осени он своим крстом!

Ви, чѣх год полет дарова
 Под ярмом стенѣ и гине,
 Веруйте у избављѣнѣ
 Господа Бога с висине.
 Ви невольом притешињѣни,
 Удрученом судбом злом,
 Ви са Христом сахранѣни
 Устаћете са Христом!

(Продужиће се.)

Брой дана великог поста у православ- ной цркви.

Велики пост у цркви православној састоји се из поста „св четрдесетнице“ и „страстне седмице.“ Пост св. четрдесетнице почињ се после неделѣ беле, — с понедељника прве и свршује се петком шесте седмице поста. По том броју св. четрдесетнице од дана њѣних неизузимаю се ни суботни ни неделни дани, у кое ма да се пост ослабљава, али се опет неразрешава. Такови течай св. четрдесетнице сасвим е правилан, по томе што се саглашава с постом Исуса Христа, кои е непрекидно четрдесет дана трајао. „Ми држимо пост, кои е држао Господ, — свету и како по имену, тако и у самом делу, велику четрдесетницу, — говори бложени Симеон Тесалоникиски, — ради своєга очишћеня и умилоствлєня Бога, као да би принели тим почетак и десетак Богу од године нашег живота. Пост четрдесетнице почињ се с другим даном (т. е. понедељником) и свршује се уедно с петком (шесте седмице). И Спаситељ наш постио е опредѣлено дана, а и толико ноћи. И св. Климент, Епископ римски, пише о том у установама апостолским. То су предали и сви отци, и освећени Сава и Јоан Дамаскин у Ђрусалимском уставу, а браћа — исповедници — Јосиф Тесалоникиски и Теодор Студит — у своим песмама о св. четрдесетници. Отци, кои су писали песме поставили су у петак пред Лазареву суботу песму: „Дѣшеполезнѣю совершивше четырѣдесатницѣ, и

 „ВАТЮ СЕДМИЦУ СТРАСТИ ТВОЕА ПРОСИМЪ ВИДѢТИ ХРИСТЕ БОЖЕ.“
 После св. четрдесетнице, која се свршуе петком шесте седмице великог поста, непрекидно од вайкада наступа у православној цркви „пост страстне седмице.“ „Васкресение Лазарево, неделю цветну и св. седмицу спасителних страдања, особено од поста четрдесетнице држимо“ — говори Симеон, епископ Солунски, — ради самих господњих најсветијих страдања, која є за нас претрпио Господ, кои нас є страдања ослободио.“ Дани, Лазаревог васкресения и улазка Господа у Ђрусалим, ма да неспадаю у страстну седмицу, ипак су дани плача и страдања Спасителъвог. У дан васкресения Лазарева Господ „возмѣгиса ѡамъ, — прослезиса и прѣта въ сѣкъ прїиде къ гробѣ, — и ѿ тогѡ дне ѿ҃дени совѣщаша, да убїютъ єго.“ Тако исто у дан улазка свога у Ђрусалим, Господ „видѣвъ градъ (Ђрусалимъ) плакаса ѡ немъ. Архїереѣ же и книжници искаху єго погубити.“ (Лук. 19. 41. 47.)

Као што се св. пост четрдесетнице почео по примеру Господа, кои є 40 дана постио: тако є и пост страстне седмице установљен у православној цркви по заповеди нъговой: „прїидѣтъ же днѣ, єгда ѿѡтѣ вѣдетъ ѿ нихъ женихъ, и постатъ вѣ тьмѡ днѣ.“ (Лук. 5. 35.)

Таким начином восточна црква држи велики пост неизменно и точно подражавајући опредѣленом посту Христа Спасителя и слѣдећи заповеди нъговой о хранению поста у дане страдања Богочовека. „Но Латини, — говори Симеон Солунски — и овде уводе новости против правила, делећи од св. поста два дана. Они почию и брое четрдесетницу од среде прве седмице до пасхе, изключуюћи од 40 дана дане васкрсне. Броећи све одређене дане поста предпасхалног, неоставляю они ни єдног дана поста ради частни страдања Господа, као што є предано. Код нѣи може се рећи, да се св. четрдесетница, против примера Господа, кои є непрекидно 40 дана постио, дели на шест кратки постова. „Догоди нам се, продужуе бл. Симеон, да смо неке Латинѣ запитали: какав ви пост држите ради спасителни страдања? — И рекоше, да незнаю шта одговорити. И као што они брое дане осим васкрсни, то смо ми питали: Зашто ви непостите, по преданю и недельом за време ускршиѣг поста. И они опет нису могли одговорити.“

У Голубинци на беле покладе 1867.

Превео с руског, В. Николаєвић свештеник.

Неволя мири с Богом.

(Приповедка.)

Ових неколико речи очевидно доказую, да Бог убиє и оживи човека, понизи га и подигне; да Бог казни јошт често на овоме месту грешника, али само зато што неће смрти нѣгове, што неће да га осуди, но хоће да се поправи да живи.

Пут ме нанесе едном кроз неко лепо село; кад стигнем до гостионице, кочияш окрене се и рекне ми: Ала неби шкодило, Господине, да мало поранимо конѣ овде, здраво су се кукавни уморили, па кад би се мало поодморили, лакше би далѣ путовали; досетим се одма, да е сирмаху кочияшу и до тога, да и свое суво грло покваси, па му допустим да тера у нутра. Тек я сбацих огртача са себе, и скочим с кола, а едан невольник домили до мене и заприси едан новчић. Нећу заборавити никад оно горко мое саболѣзнонавѣ, кад сам тога кукавца угледао, а особито кад сам житие нѣгово из самих нѣгових уста саслушао.

„Ей Господине!“ почне ми, „само 10 година пре да сте ме видели, кои сам био, а какав сам сад; али казнио ме е праведан Бог, и напустио е зла на мене, да ми се сво село руга; него и ние се догодило никакво зло у селу нашем без мене; но да болѣ знате, како е то, саслушайте ме молим вас, я ћу вам почети приповедати од мое младости.

„Я сам вам био единац и маза моих добрих родителја; а то е узрок све мое несреће; ер јошт из малена напуштали су ме да чиним шта хоћу свашта по мојој вољи, али знайте Господине, да по самой злој природи човечијој свагда се зло пре прими за срце детинѣ, него добро; и тако буде, те моим срцем овлада зло, ер ние било оног, кои би чукао неваљалу клицу из нѣга, чим се коя укоренила. И сад ми се ежи кожа кад помислим на сва она зла, која сам почино; у гостионици, кад ми се поднапитом што допало ние, готов сам био на битку, и више пута наймилић мой друг и брат едва е могао изчупати испробияну главу из крвавих моих ноктију; лепо име сабрата мог титрајући се каляо сам; найвећа ми е радост била, да нарушим мир између мужа и жене и семе раздора између нѣх да посеам; и нисам држао нимало на то, да е греота украсти. Ей! док живим нећу заборавити, шта се са едном крађом мојом десило. Договорим се са више моих правих другога не-сретника, да похарамо еднога пчелара; продрзљива намера буде

дело; а кад украдене кошнице натакнусмо на мотке и почесмо носити, црн неки облак окружи нас, кои као да ние одобравао дело наше претише нам, караше нас грмљивином, али ми нисмо налазили за вредно ни да мислимо шта о томе, док ние гром опалио у едно дрво одма поред нас и од врха до земљ на две поле раздвоио га; ми попадасмо сви доле као мртви; али я сам први подигао се, и псовао небо и облаке, што нам посао покварише. А да сам којом срећом разумео тако јасну опомену Божию, сад ме можда неби гледали у овоме горкоме станю.

„Тим даном започне се моя права несрећа. Родитељ моє после истога догађај на два пуна месеца посарањивам; пукло им є срце пре времена, што су имали пред очима покваренога сина, кои ние обећавао нимало, да ће се игда поправити, єр их є гризло то, што су ме тако из малена напустили. Добро оно, кое є после смрти њиове мени припало, сам є Бог проклео; лед, мраз, ватра, вода сманјавалису га, а я ничему вешт, нисам могао ту ништа ни привредити; задужим се до ушию, и останем напоследку с празни руку.

„Цепало се срце у мени од туге, кад сам прошао поред мога дома, кои є већ у туђима рукама био; враћао сам мисли моє на прошлост мою, која ме є на жалост свагда стужила, и навела ме да изрекнем истину: „да грешника пре или после мора да постигне каштига божија;“ кад сам тако разсуђивао, — у грознима сузама купајућа се свест моя побуни се противу тако лакомислено негда проведенога грешнога живота, и нагони ме те се одважим озбиљно унапред да се старам, да накнадим свако добро, кое сам учинити промашио.

Са таком намером напустим место то, у ком сам гання био, па одем подалекоме рођаку, и заиштем ма какво место, те да вредноћом и добрим владанћем милости божиє опет удостоим се и постанем честит, да неплюю више други люди на мене.

Али Бог є другче закључио! Дуга и невольна боля разслаби ме и у таку сиротиню баци, да сам од глади скапавао. Но опет фала Богу на мудрој управи, фала му на милости њъговой, што ми є оставио овде времена да се поправим и што ме овде за грехе казни; я му се молим само нека ми опрости, нека се смилує на мене за навек. Бар да могу свакоме живоме да приповедим житие моє, неби л се сваки сгрозио од зла, не би л утубио: да є сваки човек ковач и среће и несреће своє.“

Тако докoнчa гoвoр сирoмaх, кoг сaм — глeдaјући гдe сe кaснo дирнутим срдцeм сaслушaо дo крaя, и истo с тoм нaмeрoм сaoбштaвaм свeту, дa у живoмe примeру мeтeм прeд oчи oпaснoст, у кoју мнoгe eдинo лaкoмислeнe увлaчи, a и пут кoим трeбa дa пoђe дa сe истe oпaснoсти oпрoсти; a рoдитeљимa дa мeтeм нa видeлo нeизлeчимa злa, у кoя увaљую дeцу свoју рaзмaжeним, кривим и зaпуштeним вoспитaњeм.

У Срб Итeбeю.

Пaя Янкoвић пaрoх.

Из припoвeсти o нeбу и зeмљи.

Од Алeксe Ивaнoвa.

(С рускoг пoсрбиo I. Лeпaвa Мoстaрaц.)

Алa e билo лиeпo врeмe, кaд сaм я у сeлу живиo и oвцe пaсao. Изиђeм ти я с oгрaнкoм сунцa у пoљe, пa сe тeк врaтим кaд oнo сeдa. Сaмo ти лeгнeм пoд сђнo пa ти ту и лeжим, a oвцe oкo мeнe чупкaю трaвкy. Нaдaмнoм цвркyђу тицe, oблaци сe шeтaю пo нeбу, a я лeжим, лeжим, пa дa сe кaд-кaд нeтргнeм и зaспao би ту. Дрyги пут oпeт мислим сaд o oвoмe сaд o oнoмe, и oпeт и нeoпaзим, кaкo врeмe брзo прoђe. Изпрвa сaм мислиo, дa дaлe од нaшe вaрoшицe нeмa свђтa. Eдaнпут чуeм я oд стaри лyди дa нaшa вaрoш ниe нa свђтy eдинa, и дa их у нaшoй жyпи имa вишe oд пeтнaeст; и oсим тoгa дa и нaшa жyпa ниe eдинa a бићe их у свoм нaшeм цaрствy oкoлo 50. Тaдa тeк први пут дoђe мeни у пaмeт, дa мoрa бити дa e нaшe цaрствo вeликo. Я сaм мислиo кoликo ћe бити ютaрa у тaкoм цaрствy, кaд у eднoг нaшeг влaстeлинa имa вишe oд 12,000 ютaрa, a кaд сaм я дoзнao дa и нaшe цaрствo ниe нa свђтy eдинo, нeгo дa имa јoштe и нeмaчкe, тyрскe и фрaнцyскe зeмљe, и дa имa швeдскo, инглeскo, пeрсийaнскo цaрствo, дa имaю и Китaјци свoе цaрствo — oдкyдa дoнoсe нaмa чaј, — я сe тaдa зaбeзeкнeм и клoнeм oд чyдa, кoлкo зeмaљa и цaрeвинa имa пoд нeбoм? — Пa и ту јoшт ниe свa зeмљa. Oсим сaмe зeмљe (сушe) имa јoштe и мoрa, кoя сy истo тaкo вeликa, кaо и цђлo цaрствo, имa мoрa штo их зoвy oкeaнимa, кoя сy вeћa нeгo свe цaрeвинe yeднo. — Дa кoликo тo имa нa зeмљи мђстa? И кaкo вeликa мoрa дa e нaшa зeмљa. Слaвa Бoгy, тo сe нeмoж' ни кaзaти ни пeрoм oпи-

сатп! — И ја сам мислио ће ли е то крај наше земљ? —
 — Ђе е то мјсто, на ком се она са небом састае. И кад ја
 едаред дођох на то питање, оно ми после тога нисе никад ни
 из главе излазило. Кад почнем о том да размишљам и неосе-
 тим како и дан прође, па неки пут заборавим и на ујину. И
 не едаред избише ме за то; кад се пренем а сунце већ давно
 сјло и у селу већ давно гору свђе, а мое овце — хой!
 хой! пландую по цјломе пољу! — па тек око поноћи дођем
 у село. Тек што коракнем преко прага, а већ почну ме кар-
 рати и бити, али то баш ништа непоможе. Други пут никако
 да ми из главе изађе крај земљ. И сам незнам шта се то
 самном догодило, само проклети крај не да ми мира. И ја сам
 премишљао, како да нема човека који би бар кадгод био на
 крају свјта. Има у нас људи, који су прошли много земаља и
 градова и бар да е едан дошао на крај свјта? — може бити
 да тај крај нисе у нашој земљи; већ у каквом другом цар-
 ству; — па опет немож' ни тако да е. Био е, знам, едан чо-
 вјк који е прошао кроз различите земљ: био е и у Турској,
 прошао е кроз сву Нјмачку, бавио се дуго врјме у Фран-
 цуској. Питао сам ја и нјга, но он ми рече: нисам био на
 крај свјта. „А шта е тамо далј за земљом Француском?“
 „Тамо е, вели он, све вода, море.“ „А за морем?“ запитам
 га ја. „А за морем, вели ми, опет е земља.“ „А зар оно не-
 мож' тако бити, да се ил по суву ил по води не може далј
 ићи?“ „Не рече ми, тога не може бити! — И ће ти ја нисам
 био, а о том нисам ништа чуо да се његођ немож' далј ићи.“
 „Е па како е то? Ево виш поля, и ено му и крај, ево узми
 и жупу и она има краја; и сваком царству знају границу, и
 свако море има краја!“ Како то може бити, да земља нема ни
 краја, ни обрежа ни границе. Или можда е она и без краја и
 без конца? — Но немож' бити да нема краја, ер само е едан
 Бог безконачни; а све друго има краја и конца! Па ће е тај
 крај? И шта ће бити далј за њиме?“ Тако ти ја размишља
 сво лјто. Мислим — мислим тако, да ми се све у глави за-
 врти, па напоследку тек манем руком и оканем се тог посла.
 И чини ми се на томе би све и остало, да ми нисе срећа по-
 могла.

Едаред у есен, (ја тада већ нисам био пастир, него
 служче), сјдим ја у господској куйни сам едан. Предамном
 стои на столу лубеница, тако велика и лјпа, чиними се да
 се разреже била би црвена као крв. По лубеници ходају

муве. Я ти ухватим едну, прилепим јој на крила парче артие па е пустим опет на лубеницу. „Вуци, море, колица! Моя ти мува поче бѣжати све далѣ и далѣ. Она би једна одлетила, но неможе ер су на плећима колица; овако се она вукла пешке, па све далѣ и далѣ, као да е когод тера. Хода да е једна около цѣле лубенице, и дошла опет на оно исто мѣсто одкуда сам е я пустио. Дође еданпут, па опет иде далѣ, и опет потом истом путу; види се на нѣој као да се већ опила. И трећи пут неможе издржати, чиними се нису јој допуштала колица, — већ падне једна на земљу. Я се опет задубим гледам на лубеницу, на тај пут по коме е ишла мува. . . . . Па на еданпут плѣснем се шаком о чело. „Ала сам ти я будала! Мислим я: како да се нисам пре освѣстио. А може бити да е и земля тако округла, као што е и лубеница? И ми идемо по нѣој као мува по лубеници. . . . . Ако е тако тад' можемо ићи по нѣој макар сто година, па опет нећемо доћи до края! Па опет се неможе казати да е лубеница без края. Само се незна, ђе е у нѣ почетак, ђе ли е свршетак, зато што е она округла. Међу тим муви се чинило, — мислим я, — да е край близу; и чини ми се она е држала: ево сад ће бити свршетак нѣзинога путованя. Но тај се край удалывао од нѣ све далѣ и далѣ, и једна мува не нађе края на лубеници, док нис пала на нос. Я сад већ и непамтим што сам я тада све премишљавао, и дали сам я дуго тако сѣдио; само памтим, како сам побѣгао са тога мѣста и полетио куда ме двоє очи водише. Кад погледам око себе а оно башта, и куварица бере краставце. Я ти се посадим на спрам нѣ и сѣднем. „Но шта си сео па зинуо? Ево узми торбу, па е однеси у куйну.“ Я однесем торбу и опет се вратим и сѣднем на то исто мѣсто. И нисам се могао уздржати да не запитам: „Тето, хай тето!“ — „Шта е!“ — „Я велим да е земля округла!“ — „Шта говориш?“ — „Велим земля е округла!“ — „Чия земля?“ — „Па наша, ова иста на којој ми сви живимо.“ — „Е па шта е она?“ — „Я ти кажем да е она округла као и лубеница?“ „Я те не разумиеш, шта ту лажеш неваљалче едан! Узми ову торбу па понеси замном!“ И тако прођосмо ми из башче. Послѣ тога прође — две нећелѣ. Испрва сам се я тѣшио моим проналаском, а послѣ сам га се бояо. Када почнем сам себе да питам, како е ово, па како е оно кад е она округла, па по неки пут тек што неплачем од еда. Прие свега чинило ми се чудно то: зашто се невиди да

е земля округла, зашто се она чини да е равна као длан? Я сам овако судио: кад би она била округла, требало би тада еднако ићи узгору и узгору, а послѣ све низгору и низгору. А међу тим идемо ми све еднако по равнини. Ако некада и и дођеш до брда, но кад пређеш преко нѣга, идеш опет по равнини. Но я сам хвала Богу, брзо изашао на чисто. Помогла ми е опет мува, на чему јој велика хвала. Може бити да се и нѣојзи чини, да она иде по равнини, ер она види мањѣ парче од лубенице, него ли што човѣк види од земљѣ. И лубеница не види се цѣла, као што и човѣк невиди сву земљу; мува види само то мало мѣсто под нѣом и што се налази око нѣ на два ил на три прста, а не више. А на лубеници е тако мало мѣсто донста готово сасвим пљоснасто. И сам човѣк не може на нѣојзи примѣтити округлости; дакле ние велико чудо што човѣк неможе да примѣти ту округлост и на земљи; нити е чудо што се наша земля чини човѣку да е равна. То е све зато што он види само мало парче земљѣ, кое е пред нѣим, не више него на једну врсту*), а тако мало мѣсто болѣ приличи на пљоснасто неголи на округло. Ако е на нѣму брдо, то е све једно, што мали приштић на лубеници: и може бити да е он за муву и велик, а кад га сравним с цѣлом лубеницом то е он тако мали, да се готово сасвим не види на нѣој. То ће исто бити и са нашим брдима на земљи; често су она за нас врло велика, а за цѣлу земљу она су као приштићи, врло малена. — Я ти са тим изађем мало лакше на край и једнако сам потврђивао то једно: да е земля тако исто округло тѣло, као и лубеница, само е земля неколико милиона пута већа од лубенице. Па кад е земля налик на лубеницу, како се то вода држи на нѣој, а непадне с нѣ доле? На лубеници нећеш воду одржати! Я ти домих, ломих над тим главу, али баш ништа не измислих. Никако немогу да представим себи то, како се на земљи вода држи? И зашто ти люди, кои живе под нама, т. е. на другој страни земљѣ-лубенице не одпадне од нѣ? Или опет овако: како им се неслие крв у главу, када стоје стрмоглав? Я сам се дуго мучио над тим питањем; протицаше нећелѣ, мѣсеци, а я јоште немогах ништа да измислим ни да погодим. И већ сам почео мислити, да е то све лаж, да сам я сам све то себи измислио, и да земля неможе бити округла. Мучио

*) 7 руски врсти иду у нашу милоу ил сат дубине.

сам се я тако све до тога времена, док ми не дође у памет да одем поп Јовану. Мислим, може бити свештеник ће ми казати. А аколи ми не каже? . . . . Па ако каже: лажеш ти деране, ти си се брајко помаио! . . . Па нека буде ма и тако, а я опет идем.

(Продужиће се.)

Пресађиванѣ и припитомљаванѣ воћака младица.

(Једна лекција за старије ученике основне школе и за неделњошколце.)

У семеништу поникле младице имаю се друге есени или идућега пролеће пресадити у расадник, или у тако звану воћну школу, где ће се оплеменьивати.

За оваки расадник има се одабрати исто онаково земљиште, какво се за сејањ употребљуе, само се мора много већи простор узети.

Земља се у расаднику мора три стопе дубоко узкопати, и то на овај начин. Земљу из првог ярчића валя на крај на гомилу свући, затим поред тог ярчића ископати други и ископану земљу у онај први ярк побациати. Тако се из трећег ярка у други, а из четвртог у трећи земља набаца, док се цео простор непрекопа. У последњи ярк набаца се она земља што е из првога ископана. — Што е земља дубљ прекопана, то е болѣ по напредованѣ младих воћкица, ер ће у таквој земљи њихове жилице више и болѣ ране у себе усисати него у тврдој и неизмрвљној земљи. Копанѣ расадника предузима се у сред лета ако желимо у есен младице у њѣга пресађивати, да се земља ваздухом и сунчаном топлотом оплоди. Младице се пресађују у расадник у есен кад лишће с' дрва опадне, или рано у пролеће док се сок непочне у дрвима горе дизати. Кос се младице у есен преседе, те преко зиме увуку у себе доста влаги, да могу у пролеће одма потерати, с тога е болѣ пресађивати у есен него у пролеће.

Сваки честит газда треба да барем по 100 младица преко године оплемени, па што му се прими може од тога нешто за себе задржати а остало по добре новце продати. — За расадник за сто младица нужно е 80 □ стопа простора.

Младице се пресађују овако: Најпре се малим ашовом поваде с' коренѣм заедно из семеништа све оне младице што су дебљ од гушчиг пера, а друге се оставе тамо јошт за

едну годину. Повађене полагаано и пазљиво очисте се од земљ што е за жиле прионула и унесу се у собу пак им се срдчани корен до половине оштрим ножем одсече, жилице што су као изданци окрешу се, а код зрнастог и ягодног воћа јошт се и вр' круне до трећег ока у косо одсече, што се са кошчатим и езгатим младицама чинити несме.

Тако приређене младице однесу се тог истог дана у разсадник, где се међутим уз повучени конопац лев четир стопе широке начине. У ове лев забоду се кочићи две стопе ширине едно од другога, а уз сваки кочић усади се по една младица и то се свака врста воћа обашка сади као и у семеништу. Младице у разсаднику треба да дођу с едним палцем дубљ у земљу, него што су биле у семеништу. Кад се саде треба им коричке и жилице лепо наместити и ако е могуће пазити, да онако стов као што су у семеништу биле, т. е. која е страна дрвцета северу окренута била, та да и овде исто тако окренута буде. Коренћ и жилице валя свуд унаоколо ситном земљом обложити, загрнути, и стопалом или ђоном убити, а на површини земљ околу дрвета направити од земљ округ, да се лакше вода слива околу дрвета и да га запаја.

Разсадник се мора у пролеће и преко лета сваког месеца барем еданпут окопати и брижљиво плевити, да травуљина на њму непорасте.

Има различитих начина, којима се младе воћке оплеменую. Ми ћемо овом приликом показати, како се калами у разцеп и у кору.

Каламљнћ у разцеп предузима се код нас у другој половини месеца Марта и у првој половини месеца Априла, али свагда само на лепом и тихом времену.

Шибљике од племените врсте у Јануару или у Фебруару приправе се и оставе.

Кад наумимо каламити донесу се питоме шибљике на место у суду с' водом. Стабло од дивљаке маленом тестерицом одсече се на полак стопе или на едну стопу више корена, па се оштрим вртарским ножем гладко поравни, да неостане рачотина од тестереня, но да е одсечена површина сасвим равна и гладка.

Затим се питома шибљика малим оштрим ножићем зареже испод дољнџга ока на $1\frac{1}{2}$ палца у дужину, тако да зарез буде с' поля шири и да на њму кора остане, а изнутра да е мало танњи, али ипак да на њму свуд уздуж маличко коре остане.

— На шибљници мора бити два до три ока, а најбоља су она из среде.

Сад се стабло дивљакe с' едне стране на $1\frac{1}{2}$ палца у дужину ножем расцепи, и у расцеп се уметне племенита шибљница тако, да кора шибљнице свуда додирне кору дивљакe. Кад се то уради, онда се одма цела рана воском добро замаже и крпом завие, па концем добро увеже.

Кад се овако калами, мора бити стабло четири пута дебљ од калема, с' тога се каламленѣ у процеп тек онда предузима, кад воћка барем две године у разсаднику проведе. Ако е стабло яче, могу се на нѣга две шибљнице прицепити, и онда се дрво средом расцепи, па се едан калем с' едне а други е друге стране уметне. —

Нови вртари на то иду да се стабло само онолико расцеплюе, колико е нужно да се у нѣга питома шибљница уместити може. Тада рана пре зарастити и лакшесе каламак прими. На овај исти начин могу се и гране на младици од 5 — 8 година каламити.

Каламленѣм у процеп могу се оплеменѣвати само она дрва, која су већ доста одебљала и оячала, па и опет много дрво не може рану преболети. С тога су изумели каламленѣ у кору. Ово се ради у месецу Априлу до после Ђурђева дне. Стабло се претестери и кора ножем поравни, пак се до дрвета ножићем на $1\frac{1}{2}$ стопе у дужину запара и мало одлюсне, али тако, да се дрво нимало неповреди. Шибљика се пре тога приреди, а сад се само с' долнѣг зарезаног дела нѣног спољашня мрка луска пажљиво ножићем скине, ал тако да се зелена кора испод нѣ нимало неповреди, и по томе се одма под кору уметне.

Зарез шибљике може бити и онакав исти као при снајно,*) али у сваком случаю започети се има испод долнѣга ока, тако да се око над зарезом нађе. — Пошто е питома шиблица уметнута, има се калемским воском рана умазати и завити, онако као и код каламленя у процеп.

Каламленѣ у кору употреблюе се у новие доба у свима разсадницима с' тога што иде брзо, што се нѣиме стабло јако неповреди, те се тако калем лакше прими и приљуби, а дрво небољуе, него одма напредуе и снажно и дурашно постане.

*) Види Листа овог Год. I. Бр. 3. стр. 47.

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

С лакта у шаку.

(Гимнастична игра за самце.)

Стави десну шаку на десно раме, и дигни тај исти лакат у вис толико, да равно стои; сад стави другом руком на тај лакат лопту или камечак или новчић, па онда спусти лакат, као да лопта ил камен ил новчић падне, али га том истом шаком ти ухвати пре, него што је на земљу пао. Учини то исто левом руком. Стави после два новца, па ухвати и њих најпре десном после левом шаком. Затим покушај све више новчића на лакат ставити и све у едаред ухватити. Још већи је вештак онај, који ово уме клечећи учинити.

Да се свећа од леда на столу замрзне.

(Физикална игра.)

Посли на стол мало соли, и подржи ту од леда свећу на том месту било положено ил усправљено, и замрзнуће у часу.

Исто ће тако замрзнути калајни танђир за стол, кад полиш мало воде на стол, и озго ставиш танђир тај пун снега помешано са сољу. —

II. НАУКЕ.

Јован Дамаскин.

(Сачинио Гр. А. Толстой.)

XI.

Помрчина разширила
 На широко своя крила,
 Мртви покой влада свуда
 Влада ево и овуда
 У заклону ових брда. —
 Месец иде преко тога
 Плавог неба широкога,
 Око њѣга звезде мале,
 Па су лепо трепетале.
 А разгибљѣи инок стари,
 За то ништа и не мари, — —
 Он нит' гледи месец, звезде
 Нити поток што жубори,
 Већ отвори
 Црна врата од ћелие,
 У њој душе живе ње.
 Тек на едной стени само
 Распеће е изрезано,
 Ту е лице Спаситеља
 Вештом руком напратно.
 Ту пред њиме старац клекне.
 Па обори чело доле,
 На те хладне стене голе,
 Па се кланя, па се моли,
 И у прса мека бие,
 Штогод може све силније.
 Еј тако се дуго клань'о
 И у прса ударао,
 Док се ње онесвешћен
 На под црни стропоштао,
 Сад виђенѣ неко спази,
 Што га већма још поразил!
 Отвори се свод пећине,
 Раевски се мирис проспе,
 Са надземне те висине, —
 Кон и до њѣга доспе.
 А с висине са тог неба
 Попадали зраци доле,
 Па су байно обасјали,
 И те стене црне, голе.

И где у тим трепетнима
 Златним зракма, ко се сјае? —
 Света майка божия е!
 У наручју светом својем
 Држи она дете мало,
 Па инок у тихо збори:
 „Зашто мучиш ти Јована,
 „Зашт' му не даш говорити
 „И у славу Божију пѣти!
 „Та њѣгови звуци свети
 „Молитвени свуд се оре,
 „Ко глас с неба одозгоре;
 „Ти су мелем болном срцу
 „Што'во вида тешке јаде,
 „Кои доле на том свету
 „Свако срце изненаде!
 „Што си старче оставио
 „Извор овай лековити,
 „Што би вас свет напоио
 „Целбоносном водом својом?
 „Зашто старче да усахне
 „Врело такво кривдом твојом?
 „Зар е живот створовима
 „Зато дао Бог са неба,
 „Убити да га треба,
 „С испитима и казнима
 „Непотребним, неплоднима?
 „Бог е дао избилѣ
 „Свом егаству створеноме,
 „Ток рекама брзи даде,
 „Ков теку мору својем;
 „А брзину облацима
 „Широкима, високима,
 „Цвеће даде овай земљи,
 „А типцама лака крила.
 „То е воља божа била.
 „И Јовану он е дао
 „Оживљавајући говор.
 „Па зашт би га устављо?
 „Пусти врело нека тече,

„Нек благодат' божю носи,
 „И нек славу сина мога
 „По свом свету том проноси,
 „На спас рода човечкога!
 „Де разреши чвор везани,
 „Нек с' развию маште оне,
 „Што ће прии мрак да гоне.
 „Пусти овај дол' кедронски
 „Даждом својом да оросе,
 „Нека име вишиџг Бога
 „По свом' свету том проносе! —

Нестало е привиђениа,
 У облак се прии скрило, —
 Зора свити старац гледи,
 Шта се пред њим то све сбило.
 И тада се подигао,
 Да Јована свог потражи,
 Па заповед своју строгу
 Да разреши, да ублажи;
 Да усрећи Дамаскина,
 Ког е посве немилостно
 Држ'о досад у ланцима.
 „О Јоване, о мой сине,
 „Избраниче вишиџг Бога,
 „Запой сада од милине,
 „Ер заповед моя строга,
 „Од данаске неж престане.
 „Желим да ти сад настане
 „Право доба среће твоје,
 „Пусти срце, нека пов,
 „Недрж' више у затвору
 „Богодане маште своје; —
 „А мени бещ опростити,
 „Ј те молим чедо мое,
 „Немилостив што сам био.
 „Па сам тебе тако страшно
 „Са уставом намучио!

XII.

Запой, запой, страдаличе
 Песму васкрсну,
 Маште мое да на видик
 Сада искрсну!
 Престали су дани мука
 Дани жалостни,
 Сад' настанте дани нови
 Дани радостни,
 Где ми неће везат' закон
 Овај език мой,

Нит држати у затвору
 Маштанија рой.

*

Оног, ког е рука
 Оков с душе скинула,
 Нека слави свако сазданџ
 Нек узноси, хвали, Господа сила'
 Сунце месец, и звезде сјайне
 И на свету свако дисанџ!

* * *

Благо оном ком е можно пред Тобом
 О Госпоре мислит, и зборити,
 С безтрепетним срцем
 И топлом молбom,
 Што е шалџ теби
 Ка Господу свом;
 Неправду ће увек правда победити!

* * *

Нек с' разлеже васкрсна песма моя,
 Нек с' ко сунце изалазеће сјае,
 Нек пробуди из мртвог покоја
 Ко глас грома васнону целу;
 Убивствени сан већ дуго трае!

* * *

То непада са висине
 С' стрмих брда поток мали,
 Ни ветрови страшне буре
 Нису тако пиюкали;
 То нешушти у шумама
 Лишће оно од дубова
 Кои холо тамо стов
 Пуно лета и векова,
 Нит удара море силно
 О брег онај каменити,
 Неможе се тако чути
 Удар онај страховити:

Већ то речи Јованове
 На далеко свуда с' оре,
 Које грме ко глас неба,
 Када пада одозгоре,
 Које звече ко мач оштри,
 У рукама исполина
 А над главом Христовога
 Противника душманина.

Неизлази сунце сјайно,
 Ненастае јутро байно,
 Нит' се јато лабудова

На потоку заиграло,
 Ког њ сунце весне миле
 Шаровито обасјало.
 Не дозива то славуя
 Миленога свога друга
 Славуј тица певачица
 Из суседног оног луга;
 Не носи се то шум звона
 Из околних тих градова

превео с' руског

Пуни божјих храмова :
 Већ с' то чув плеск народа,
 Ликованѣ Християна,
 Што речима Дамаскина
 Славе, хвале вишнѣг Бога,
 Ког ће вечно прослављати
 Свака биљка ова мала,
 И звезда свака што њ
 На том небу затрештала!

Петар Деспотовић
 учитељ.

Шума и бура.

(Басна.)

После страшног боя, што га бура са шумом имајаше опази бура, да шума још стои као и пре, а само се по нека сува грана виђаше, што њ ветрови превртаху. Иди поветарче, рече бура, прегледай ми то бойно полѣ и да ми даш веран извештај, на коме њ кривица, те непобисмо шуму, њ ли на моим войводама Горняку и Дойняку и Кошави и Вршњаку и Псогонѣи и осталима, или њ баш непријатељ јаки и дукѡв. Оде поветарац и прегледа све и донесе вест говорећи : Велможицо! есте и непријатељ јаки, али њ највише кривице на твоим войводама; сви су сувише ратоборни, па нечека едан другога, него излеће сваки за се, још дегде окупе по два с противне стране, па се сами противу себе боре. а да они сви сложно ударе с едне стране, морала би шума пасти. —

Чудо ми њ, настави бура, како да ни войвода Хала небеше у у стану побити шуму, ни она люта јуначина Међава, него ено још видим ону матору растину цара где стои између своих чета сред шуме нама у пркос. Велможицо! рече поветарац, стои дакако, али и стои тврђе, него што ми мислимо; што њ дубоко у земљи укоренѣно нѣгово хиљадогодишнѣ дебло, али и што га сва шума држи и брани; па још да видиш како дрва сложно своје оташтво бране; ниједно ти ту незна за страх, ни едно неузмиче, сви су се заклели, стојати едно за друго и до последнѣга едно друго бранити и закланјати; победа ил смрт, то им њ реч; а све њ на ногу, старо и младо; и онај најмањи шумарак, па да видиш, како ли њ лукав; како се погнјори, док Хада прође, а после се дигне, па смие. Таки народ непокори, ни сто Хала неса-владала га.

Л и к у р г.

(Около 888. год. пре Христа.)

Лукург њ био кралѣв син из Спарте у Грчкој. Он предузе да прође по свету, да види какве законе и наредбе остали цароди имаю, па што најболѣ нађе, да то и у Грчкој уведе.

Тако путујући и законе скупљајући нађе и покупи и оне славне Омирове јуначке песме, Илијуду и Одисеју, па донесе и њих у Спарту. При повратку затече у свом оташтву велике нередѣ и немир. Одма предузе да склопи законе, по којима ће сви — од краља па до последњег човека чинити само оно, што ће бити за опште добро. Пре него што ово велико дело одпоче, оде у цркву и принесавши жртву запита, да л' ће ова његова намера имати благослова. Одговор доби таки, да га тај још већма окрепи.

Да би добио сасвим бољи нараштај људи, и то људе здраве и снажне, а он нареди: да се одсад само здрава и крепка деца одгајо, а слаба и болешљива, да се у неку рупу бацаю, ер држаше, да нис вредно мучити се око њих. Његови закони за одгајањ деце беху врло строги: нико несмијаше децу топло завияти; деца се мораху с малена навикнути на мало гла и на најпростију рану; мораху се научити, да свуда па и у мраку остану сама, а да се неплаше, ни да вичу. После седме године несмијаше взше ни едно дете остати у очиној кући, него се сва скупа васпитаваху ван очине куће под надзором власти о државном трошку. Игре и вештбаниа и сав живот њиов беше од тада опште дружен. За науке и вештине нис се ту марило, него се само на то ишло, да буду сви снажни и срчани, да могу сваку непогоду без вреда поднети, како би на то навикнути сваком непријатељу свом свакад готови били, на јуначки меџдан изаћи. Дечаци се мораху вештбати у трчању, хрвану, бацању и гађању каменџм и ражњџвима. Сваки дан се купаху у ладној води у реци Евроти. Нико од њих не смијаше имати обуће, ма да е стариј њихови имађаху. Сви се учаху на то, да на свако питањ одговор даю брзо и кратко (то се звало лаконски, скраћено од лакедемонски, то беше име њиове земљџ). Сви се вештбаху у певану јуначких песама. И стариј грађани вештбаху се у бойним вештинама, надгледаху младеж и жртвоваху се бесплатно на јавне службе. Нико несмијаше терати заната и радињџ, где се беру новци и прави богатство. Сва земља беше подељна на грађане подељнако, да нема едан више од другога. Те земљџ обрађиваху слуге робљџ, хелоти, коџ држаху врло немилостно. Златни и сребрни новци беху закраћени, него имаху некакве големе гвоздене новце. Овим хтеде Ликург да спрели крађу и митове. Да би отклонио раскошан и сладострастљив живот, нареди да сви мужеви ужинаю заедно, све по 15 скупа.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.EJNLIB.RS

Неке од ових наредба недопадаху се богатим людма, особито она о деоби и еднакости добара и иманя, али рад обштег добра мораху пристати.

Уз краља ставлѣи беше сенат од 28 стараца, што их народ одабра, и до смрти их у том савету остави. На скупштинама народним читаху се наредбе краљевске и сенатске, пак их скупштине прихваташе и одбациваше. Врховни надзор над целом државном управом имаху главни надзорници (ефори). Престолица Спарта не имађаше обкопа ни бедема, — срчаност и јунаштво грађана беше одбрана и ограда. Ко за оташтво погибе, тај беше са највећом славом сарањиван и отљкован.

Кад све законе Ликург доврши, оде опет у ону исту делфийску цркву да запита, треба ли шта на закону овом променити, али пре тога позва сав народ на заклетву, да ове законе држи, и да ништа неменя, док се он неврати. У цркви добије одговор, да ће само под таким законима Спарта процвасти, велика и славна постати. Овај одговор послѣ Ликург у Спарту, и оде некуда, одкуда се никад више на свој престо неврати.

Ови закони одржаше се 500 година, и Спарћани изађоше доиста јаки и јуначан народ, али и ништа више, — сва она лепша и племенитија осеђаня осташе за њих непозната, као и све лепше науке и вештине.

Кавана Сиратска

од Беряндена Сен - Пиера.

У Сирату *) има една кавана, где се обично многи путници скупљаю по подне. Едан дан дође у кавану и едан персиски оца, кои е целог свог века писао књиге о Богу, и кои више невероваше у Бога. Шта е то Бог? говораше он; одкуд е Бог? Кои е тај, што е њѣга створио? Гди е он? Да е телесан видели би га; да е дух био би разуман и правичан, те неби допустио, да буде зала на земљи. И ја би, пошто сам му толико већ служио, био муфтија у Ишпахану, а неби морао, да бегам из Перзие онда кад сам хтео, да отворим очи людма! И тако мудрица занесен својом таштилом, да

*) Знатна трговачка варош на прибрежју Малабарском у средњој Инди.

о првим узроцима свију ствари премишља, дошао је био до тога да полуди, и у место, да увиди, да он о томе неуме мислити, чиниаше му се, да није било памети у онога, који управља васионом. Он имађаше једног по готову наог роба Кафра, ког је оставио био пред каваном, а он се беше извалио на једно сидуцаде и сркаше из филдана неко пиће с опијумом. Пошто се тиме већ разгрејо; запита свог роба, који се на једном камену сунчаше и мухе ваташе, које је жельно прождирио. Еј црни сираче, веруеш ли ти, да има Бога? А зар има неког ко о томе сумња одговори Кафар. Затим извуче из платненог силава, неког малог дрвеног идола, па рекне: Ево Бога, који ме чува одкако сам на свету, он је направљен од гране светог дрвета из моје домовине. Сви људи у кавани зачудише се робовом одговору исто тако, као и питању нђговог газде.

Одма потом један Брамин, слегнувши раменима рече црнци. О стоко! Зар ти твог бога за појасом носиш? Знај да нема другог Бога до Бrame који је свет створио, и нђгови су храмови на Гангеским обалама. Брамини су му једини свештеници, који се особитом нђговом помоћу већ 120.000 година држе, у пркос свију преврата у Инђи. На то ће један чивутин рећи: Како могу Брамини веровати, да су храмови Божји само у Инђи, и да Бог само за вашу секту постоји. Нема другог Бога осим Авраамовог ни другог народа осим израилског. Он га чува, и ако је по целом свету расејан, док га наново несакупи у Ђрусалим, да му преда владу над свима народима, јер му је тамо био подигнут храм, који је био некада чудо на свету. Рекавши то ударе му сузе на очи. Он хтеде и даље да говори, да му један талијанац у плавим аљинама љутито нерече: Ви држите, да је Бог неправедан, кад кажете, да само израилски народ љуби. Он га се одрекао још пре иљаду и седам-стотина година, које и сами увиђате, почем вас је тако по свету растурио. Бог сазива сада све људе у римску цркву, јер је она једина што спасава. Један протестански поп данске мисије из Транкебара, сав пребледивши одговори на то мисионару римокатоличком: Како можете ви ограничити људско спасење само у вашој вероисповеди? Знајте да су само они спасени, који слѣдую Еванђелију и Бога у духу и истини почитују, по законима Исусовим! Одма по том један турски царинар из Сирата, који своим чибуком беше задимио, проговори с озбиљним лицем обојци Ришћана. Зар се Бог само у вашим црквама може познати. Закон је Исусов пао, одкако је дошао

Мухамед, Свети Дух прорицао је у Исусу самим собом слово божје. Ваша се вера подржава само још на развалинама неких краљевства, а нашу негује најбољи део Европе, Азије, Африке и њихова острва. Она је данас и на престолу монголском, а распрострла се чак до у Хину, ту просвећену земљу. Ви признајте и сами, да су Чивути забачени у њиховој понизности; а знате и о победама пророкових мисија. Само су угодници Мухамеда и Омара спашени, а они су неверни који слѣдују Алију. На ове речи поче се смејати онај оца из Перзије, где је народ Алијине секте; ер је он подигао толику цаку у кавани међу свима путницима, који беху разне вере, и међу којима је било још ришћана абисинских, копта, татарски свећеника, Измаилићана из Арабије и Гибра, што ватру обожавају. Сви говорау о томе шта је Бог и како га ваља поштовати, а сваки тврдише, да је права вера у његовој само домовини.

У кавани је био један хинески наученик, Конфуцијеве вере, који је путовао ради науке. Он је у једном куту каванском седио и пијући чай све слушао, али није прозборио ни речице. Турски царинар окрене се к њему те рече на глас: Добри Хинезу зашто сте умукли? Знано ће вам бити, да су многе вере продрле у Хину. Трговци из ваше земље, који су самном имали посла, увераваху ме, да је Мухамедова вера најбоља. Поклоните се као и они истини! Шта мислите ви о Богу и о вери његовог пророка? Навданпут настаде нема тишина у кавани. Ученик Конфуцијев извуче руке из широких рукава своје горњег албине, те скрстивши их на прса стаде се премишљати, затим одпоче озбиљно ал приятно: Господо, честољубљива неба людма, да се у свему сложе; ако имате стрпљенја, да ме послушате, ја ћу вам навести један пример, кога се још врло добро опоминѣм. Кад сам се кренуо из Хине за у Сират, навезао сам се на једну инглеску лађу, која је обплављала свет. У путу бацимо котву на источној страни Суматре. Око подне изађу многи путници из лађе на суво, посадимо се на обали морској близу једног малог сеоца у ладу кокоспалми, под којима се одмараше множина люди из разних земаља. Ту дође један слепац који је проучавајући сунце ослепио. Он је био тако лудо честољубив, да је хтео да сазна узрок светлости, неби ли се тиме на последку прославио. Он је употребио све оптичке, хемиске, па и саме мађиске справе, да један сунчани зрак у боцу затвори, и кад му то неиспаде за руком рече: Светлост сунчана нити је течна, ер јо ветар неможе таласати, нити је стална, ер се неможе ни једно парче од ње одвалити, а није ни ватра ер се

у води негаси, дух није ср е видљива, а тело не може бити
 почем е не можемо опипати, никакав покретач није будући не-
 може да крене с места ни најлакша тела; дакле од свега није
 ништа. Напоследку, проучавајући тако сунце, изгубио е вид, а
 што е грђе и памет. Он е држао, да није он слеп, већ да
 сунце непостои више у васијони. Воћ му е био едан црнац,
 кои пошто остави свог господара у ладу, дигне са земљ
 едан кокос ора, те поче да прави од њгове љуске кандиоце,
 а од кончића стеник и извзгре исцеди мало уља за своје
 кандиоцице. Док е он то радио, рече му сленац уздишући :
 Та нема више светлости на свету! Има сунчана одговори цр-
 пац. Шта е то сунце? повтори сленац. Ја не знам шта е рече
 Африканац, али само знам то, да кад се сунце роди онда по-
 чинѣм да радим, а кад зађе онда се одмарам. Но мени е више
 стало до мог кандиоца, што ми у колеби светли, ср без њга
 не би вас могао служити ноћу. Затим погледа на свој мали
 кокос ора и рекне: Ево мога сунца! У том тренутку едан са-
 кати селяк, кои е ишао на питакама поче се смејти; и држећи
 да е сленац од рођена такав рече му: Знајте, да е сунце ватрена
 кугла, што се рађа сваки дан из мора а залази на западу иза
 суматриних брегова. То би и ви сами видели, као и ми сви,
 да нисте слеп. Едан рибар одноче одма затим и рече богалоу :
 Баш се види, да ниси никада из села дэлъ изишао. Да ниси
 сакат, те да си обишао острво Суматру, онда би знао да сунце
 незалази иза њгових брегова; већ да свако јутро излази из
 мора, а у вече се опет наново враћа у море да се разлади, то
 виђам ја сваки дан дуж обале. На то ће едан с полуострва
 инђиског рећи рибару : Како може едан паметан човек мислити,
 да е сунце ватрена кугла, те да сваки дан излази из мора
 и опет се у њга враћа, и да се неугаси. Треба да знате да
 е сунце у нас божаство, кое сваки дан пројори небо на ко-
 клима, кружећи златан брег Мерувски, а кад се сиркне онда
 га змије Рагу и Кету прогутаю, па га само на силу молбу
 Инђианаца, што живе на гангеским обалама пусте. А тако лудо
 може само ко са Суматре мислити, — да сунце над њговим
 острвом само грисе, — кои осим на чунчићу ни за какав други
 пут незна. Некакав Ласкарац управитељ едне трговачке лађице,
 која е баџила котву, умеша се у разговор. То е још будала-
 стия празноверица мислити, да е сунцу дража Инђија од свию
 земаља на свету. Ја сам путовао по црвеном мору, по приморјима
 арапским, у Мадагаскар и по острвима Молуским и Филипским.

Сунце сия у свима тим земляма као и у Инђи. Оно не кружи ни око каквог брега, већ се рађа на островима јанским, зато се и назива једно јанско острво рађанџ сунца, а залази врло далеко на западу иза инглеског острва. Ј сам о томе савршено уверен, ер још док сам био мали слушао сам то од мога деде, који је у сва мора бродио. Он би и далџ о том терао, да га јдан инглески матроз непрекиде рекавши : У инглеској се најболџ зна како се сунце креће : Знајте дакле да сунце нити се рађа нит залази. Оно обилази непрестанце око света, и ја сам о том подпуно уверен, ер где год смо путовали, свуда га сретасмо. Затим узме палмову шибљику из руку јдног слушаоца, и нашара на песку неки круг, трудећи се, да им представи путању сунчеву од јдног тропа ка другоме ; али кад му то неиспаде за руком, позове крманоша са своје лађе, да би посведочио оно, што је хтео да каже. Овај крманош беше паметан човек, он је слушао све што се говорило, а сам није ништа рекао, али кад види, да сви слушаоци ућуташе, да би га болџ чули, почне им говорити : „Ви се сви варате. Сунце се никако неокреће око земљџ, већ се земля окреће око сунца, износећи предањ кретанџм своим за 24 сахата, редом острве Јпанске, Молукске, Суматру, Африку, Европу, Инглиску и многе друге земљџ. Сунце несия само због јдног брега или острва, јдног мора или хоризонта, па ни за љубав самој земљи ; већ је оно у средини васионе, одакле са њом обасјава пет других планета, које се такође крећу и од којих су неке веће и од саме наше земљџ, а од сунца су много далџ, него земля. Таква је јдна планета међу осталима Сатурн, који има у пречнику 30000 миља а далеко је 285,000000 миља. Ј неговорим о малим планетама и о месцима, који повраћају своју светлост планетама од сунца удаљеним, и којих има много. Сваки би се од вас о томе уверио, кад би ноћу погледао на небо, те неби слепо веровао, да сунце само њгову земљу осјава. Тако говораше зачуђеним слушаоцима крманош, који је свет обишао и небеса посматрао.

Као са сунцем тако је исто и с Богом придода ученик Конфуциев. Сваки човек мисли да је Бог њгов, да га има у својој капели или бар у својој земљи. Сваки народ мисли, да у својим храмовима схваћа Онога, кога цела васиона не обухвата. Па при свем том можели се икакав храм успоредити оном, што је Бог сам себи подигао, да би скупио све народе у јдну областину. Сви храмови на свету, само су подражаваня

природном храму том. У многим храмовима има умиваоница за очи-
 шћењѣ, стубова, сводова, кандила, кипова, записа, црквених
 књига, жртвеника и свештеника. Али где је тај храм у коме
 би била умиваоница тако грдна, као што је море, кое никакав
 сасуд схватити неможе; има ли тако красних стубова, као што
 су шумска дрва, или воћке, што се под плодом превияју; да
 ли је игди подигнут такав свод као што је небо; налазе ли се
 ма гди таквих кандила, што светле као сунце? Ђстели видли
 где тако дражестних кипова, кои су као чувствујућа бића, која
 се liebe, друже и која говоре; нађосте ли тако мудри записа
 као саме природне благодети. Дали има где тако свеобште
 вере и закона, као што је љубав и захвалност к Богу, и љубав
 према нашим ближњима! Дали икоја жртва тако у срце дира,
 као наша хвала према Ономе, кои нам је све дао, и као наше
 старанђ за оне са којима треба све да делимо! И на последку гди
 је тај свети храм, кои би се могао сравнити са чистим чове-
 чим срцем, у коме је првосвештеник сам Бог! Тако ће човек
 распростирати Божию моћ тим већма, што га изближе позна,
 и слагаће се болђ са људма, што већма подражава нђговой
 доброты. Нека онај дакле, кои је Бога познао учи и друге, да
 га познаду, нек презире суеврство онога, кои је у свом
 идолу јдну малу зраку приметно, нити незнабошца, кои се
 лишава и тога, да га неби постигла казна која је оног фило-
 зофа задесила, што је ослепио хтевши сунчани зрак да усвои,
 те је сада толико понижен, да га робове очи воде.

Тако говораше ученик Конфуциев, а сви људи у кавани,
 што се својом вером узношаху, муком умучаше.

(Из „Зоре.“)

С француског
 Ђ. Димитријевић.

Из приповести о небу и земљи.

Од Алексе Иванова.

(С руског посрбио I. Лепава Мостарац.)

(Свршетак).

Ево ти ја изберем слободно време, кад не бђше никаква за ме
 посла, па одем. Кад ја дођем у свештеникову кућу, сретне ме на
 прагу попадија и упита ме: Шта ћеш? — „Ја сам дошао
 отцу Јовану.“ — „Шта ће ти он?“ — „Та, ја сам га хтђо
 виђети.“ Ја сам се страшио, да јој кажем рад шта сам дошао.

Она отиде и зовне свештеника, и сама ту остане. Ја само стоим и ништа немогу да кажем, као да немам езика. И чини ми се тако би дуго стајо, да ме сам свештеник незапита: „зашто си дошао синко?“ Не нађох шта да му одговорим на то питање и почнем овако. „Молим вас да ме малко саслушате!“ — „Е па шта ћеш, де говори!“ — „Молим вас кажите ми паметну едну рѣч!“ — „Шта ту говориш будало?“ — „Ест, ја сам будала, не би ни дошао да нисам будала.“ — „Е па кажи ми шта ћеш код мене, шта ти треба?“ — „Кажите ми, молим вас, каква је наша земља?“ Свештеник погледа на ме, а попадија се насмије; тада ми је тако мучно било, неумјем вам ни казати како. — „Каква земља теби треба? рекне свештеник. Има различите земље: песковите, иловаче, кречне и црне земље.“ — „Не, одговорим ја, ја вас питам: каква је наша земља уопште, како изгледа?“ — „Изгледа прикаста, то видиш и сам.“ — „Е јадан ти сам ја! Не умјем вам ваљда казати. Мени отче нетреба то што ви говорите, него ја би хтео да знам какав је наш цео свѣт? На што је он налик: на сандук, на уштипак, или може бити на лубеницу?“ — „А где ти нѣга; Од куда ти је то дошло у главу? Нашто ће ти то?“ — „Молим вас, отче, кажите ми, немојте одвраћати лица од мене, молим вас кажите ми!“ — „Ест, ест, одговори он мени, земља је баш управо као лубеница! Ех ура! како сам се обрадовао, кад ми он то рече. Гледам на нѣга неznam ни сам шта ћу да га питам, и зарад шта сам дошао. Свештеник погледа такође на ме, мало поћути, па послѣ ми рекне да уђем у собу. У соби ми рече да сѣднем, даде ми ораја и почне ме које шта разпитивати. Ја после тога дођем к себи и ослободим се.

Ево сад, — помислим ја, — могу да разпитам све. „Кад је земља округла, запитам га ја, зашто се вода неслива, и люди неодпадно од нѣ?“ — „Ти питаш, зашто люди неодпадају?“ запита ме он. „Да доиста ја би рад да то дознам!“ Свештеник изађе у другу собу, отвори неки сандук, извади из нѣга некакво парче камена, смоле, штали је, и донесе мени. „Знашли ми рећи шта је ово?“ — Незнам одговорим му. „Ово је рече ми, магнет, такав камен, који привлачи себи гвожђе.“ И доиста он узме мали ключ и примакне га магнету, и како га мало примаче, одма се приљпи за камен и стаяше тако тврдо, као да је прикован или као што стои човѣк на земљи. „Дедер одкিনি сад ключ од камена!“ рекне ми попа. Ја ти потегнем

да га одцепим, али он ни да се бар помакне. Ј сам мислио да се он врло лако може одлепити, а међу тим едва сам га одчукао од тог проклетог камена. „Е па сад, рече ми попа, поднеси га одоздол магнету, па држи ближе! Ј то урадим и тек што поднесем ключ, а он излети из мое руке, и опет прилепи се камену и обеси се о нѣга стрмоглав, и тако виси а не може да одпадне. Каква су то чудеса? гледам ја да ничимгод ключ или магнет намазан; но нема баш ништа: све е било суво. Узмем опет ключ и одлепим га па га опет примичем камену, и ја осетих да нешто тегли руку к камену, чини ми се да сам ключ оће да полети из моих руку. Ј се ключем дотақнем камена са свију страна, а мой ключ стои како хоћеш док га сам неодлѣпим. Слава Богу то е чудо! Ј већ почнем заборавајати своју земљу но сад ми отац Јован напомене: „Ето видиш ли, као што е овај камен, тако е исто и сав нѣн свѣт магнет; па јоште лѣпши магнет, неголи што е овај; овај притеже себи само гвожђе, и то мало парче гвожђа, а земља притеже к себи и кућу, и люде, и зверове и воду, и све што е на земљи. Зато се и вода не слива с нѣ, и зато човѣк не пада ма био на самоме крају земљ, као и овај ключ, кои виси стрмоглав. Осим тога, продужи свештеник, баш када би човѣк хтео да се одкине од земљ, па да скочи, то неможе никако високо скочити, вр га опет нешто натраг привуче и зато он одма падне на земљу. Ми обично говоримо да е човек тежак, ербо он има много тежине. А тежина значи то што тебе тегли или притеже, зато се она и зове тако.

Боже мой! као да ми се велика паучина скинула с мои очию; тако ми е било свѣтло и добро! И ја већ јасно увиђах да мора бити да е земља округла; но ипак јошт запитам: „Ал зашто земља изгледа пљоснаста?“ — „Дал' ти можеш далеко виђети? запита ме свештеник; колико ти можеш догледати око себе?“ — „Та чини ми се могао би виђети до едну врсту!“ — „Е па ти видиш само на едну врсту! А да можеш виђети и на десет врсти око себе, опет нећеш виђети сву земљу ер она ние мала као лубеница, него е већа од стотину хиљада врсти. Да е ми онашемо поясом требало би нам пояс 37,000 врсти (5400 миља) дугачак, а да е обиђеш, требао би путовати цѣлу годину дана. Како ће ту човѣк, као мува, виђети е свуд унаоколо на далеко. Да ти можеш одлетити далеко, далеко од земљ, н. пр. на мѣсец, тада би ти могао виђети сву нашу земљу, и видео би оданде да е

земля округла, а овако докле си на земљи, ти видиш само то што ти је под носом, видиш само едно парченце земљ а не сву земљу. А тако мало мјесто на нъој, као што је една врста цини ти се да је равно (плъснасто), вр је оно врло малено. Тако је и оно мјесто на лубеници, на ком је седила мува, готово сасвим за наше очи равно при свем том што је лубеница округла.

Вбра и Бог, отац Јован говори исто тако, као што сам и ја сам мислио. „А зашто се, запитам га, оним людма, кои живе с' ове стране земљ, т. е. под нашим ногама, неслие крв у главу, они треба да иду стрмоглав, на како им се неслие сва крв у главу? . . . рекох ја. — „А ево зашто. Као што и све друго на земљи притеже земля себи, тако и крв. А земля је свуда у люди под ногама, а не над главом; па с тога и крв свуда тече к' ногама.“ — „Па шта је то висина, шта ли долина (низина) за лубеницу? Узми је за корен, тада ће врх бити доле; преврни јој корен доле, — и пређашњи врх биће горе: тако је исто и са земљом. Ево ти стоиш на земљи; ће је сад у тебе горе, над главом или под ногама?“ — „Над главом, одговорим ја, тамо ће је небо.“ — „А ће ти је доле?“ — „Под ногама, одговорим ја, тамо ће је земля.“ — Тако исто и люди, кои живе на оју страну што је нама под ногама, зову оно врхом, што је нъима над главом, а низином оно, што је у нъи под ногама. То ће рећи: за нъи ће бити низином сва земля, и они ће мислити да сви люди, кои живе на другој страни од нъи, то ест ја и ти и овај остали народ, да ми идемо стрмоглавце, и може бити упитаће и од нъи когод такође као што си и ти запитао: зашто се у мою и твоју главу неслие крв? У свакога округлог тѣла, дакле и у наше земљ, правом низином биће средина нѣзина, као што је жуманце у яету, а озгор на нъојзи, на кори, свуда је површина. Зато је и лако свуда по нъој ићи, и нико се ние бојао да ће му се слити крв у главу, као што се и ми овде тога небоимо, ербо земля све нас кои идемо по нѣној кори привлачи к својој средини, жуманцету земљ, својој сред среди. — „Хвала лѣпо отче! Само ево шта још немогу себи да разясним, ели у тих люди, кои су под нама, као и у нас под ногама земля; па шта ће бити у нъи над главом? Зар небо, као што је у нас?“ — „Да како да је небо!“ — „Зар је небо око цѣле земљ.“ — „Да, небо се налази около цѣле земљ.“ — „И доле под нама?“ — „И доле!“ — „Како то?“ — „Даклем небо ние налик на капу, него на округли меур око

земљѣ. — „Ест, небо е већма налик на меур, неголи на капу. Е, већ е за те сад доста, я морам ићи на дужност. Иди с Богом!“ — „Можете ли Отче од овога магнета дати мени едно мало парче?“ — „А на што то теби?“ — „Я би га код куће добро разгледао.“ — „Немогу ти то учинити, одговори свештеник, него ево ако оћеш, даћу ти одну шипку воска што се писма запечаћую, то ће ти бити као и магнет. Натари га добро о сукно, па ће се одма у нѣму, у воску том, појвити снага налик на опу што е у магнету. Истина восак тай неће привлачити гвожђе, но може привући мало парче артие.“ И у тай мах свештеник узме парче таквог воска па почне трти о свою мантию, после одере мало парченце артие и поднесе јој печат; гледам, а моя ти артия узкочила на печат, исто онако као мало час што се ключ к магнету приљубио. Я узмем печат и артию, па рекнем: Е сад с Богом остајте отче! хвала вам на вашој доброты!“ и брже болѣ умакнем. Али на путу немогох отрпити, него сѣднем под плот па почнем трти печат о skut мое аљине; поднесем га к артии: хоп! проклета, одма се ухвати за печат! ухватила се јадна па виси. Я ти хтедох да ју понесем кући тако на печату; али несрећа одпадне брзо: како ми се чини вальда е изгубио печат свою снагу. Дай, да га опет натарем. Натрем га још еданпут и баш артия опет скочи на печат. И тако е донесем и кући.

После тога размишља сам, питао сам сам себе, я еднако излази тако да е земля округла. То ми е врло мило било, и немогу казати како сам био весео. Само едно ме е едило. Немогу да отрпим, него почнем о свему томе приповедати и осталима слугама, а они или ме неслушаю, или ми се у очи смею. „Сам си ти, рекоше ми округао! округла будало! Па тако ти я и остадох до вѣка округлим, а међу тим били су они сами округле будале, а не я. —

У вече.

Несто е златни сунчани зрак,
На земљу пао густ и црн мрак,
А с куле звонце зазвони, гле,
Нека се смири, нек леже све!

Лежите децо, лежите сви,
Па ће вам очи сан склопити,
Лежите децо настаде ноћ.
За дневни посо скудљайте моћ!

Д.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрие Вагнера и друга.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

СРБСКЕ МЛАДЕЖИ.

Додатак Школског Листа.

I. ИГРЕ И ЗАБАВЕ

ЗА РАЗВИЈАЊЕ ТЕЛЕСНИ И ДУШЕВНИ СНАГА.

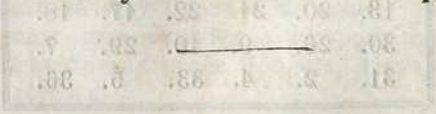
Стаянѣ на пружи.

(Гимнастична игра за самце.)

Запарај на патосу праву пругу. Стани претима обе ноге тако нуз ню, да е таман додирну. Сад скрсти руке на прса, и онда покушай клећи и опет дићи се, а да се ноге не помакну с пруге ни руке с прсию. Кад можеш то, покушай сад и чучни, седни, легни на земљу на леђа, и опет исто тако устани, а да се ноге не помакну с пруге, ни руке с прсию. Кад можеш и то покушай исто тако лећи на трбу и устати. Па онда покушай лећи на десну страну и устати, и на леву страну, само овде помози се лежући на десну страну десном, а на леву левом руком.

Тако на пружи стојећи, спусти се на обе руке на земљу, да на длановима и претима на ногу земљу дохваташ, колена укрупњена тако да се може други испод тебе провући; узми у десну руку креду, и покушай колко далѣ можеш кредом патос обележити. Исто то покушай левом руком.

Тако на пружи стојећи, ал размакнути ногата а укрупњени колени сагни се главом напред и најпре десном руком између ногу колико далѣ можеш натраг патос да дохватиш, и кредом да облежиш; а после учини то исто левом руком.

II. НАУКЕ.

М и т р о в и ц а

НА РАЗВАЛИНАХ ГРАДА СРЕМА, ПРОЗВАНОГ СИРМИУМА.

(Слѣв историчан, декламован у бесѣди Митровачкой 19. Фебр. 1867.)

„Митровица свог Срема столица
Нѣгда била па ће опет бити.“

Тако е' нѣгда загоркиня вила

Закликтала с' тужних развалинах,

С' развалинах гордог града Срема,

Престолнице римске на истоку,

С' кое име сав ов' иредѣл носи.

С' развалинах, с' коих с' и зачала

Митровица наша свободица

И грађански сав живот у нѣойзи.

С' развалинах, по ким се шећемо,

Над којима и сада стоимо,

Па стојећи санак боравимо,¹⁾

Санак сладке забаве с' Музама;

А најслађе с' Клиом посестримом,

Коя смѣра и сад да нас води,

Као нејач лагку, любопитну,

У предѣле најдалѣ прошлости,

У предѣле байног баснословля,

У предѣле сладких нагађаня,

Тако сладких, као лѣпни санци

Што се с' нама играю у ноћци,

Штос' играю с' нама ко' на яви;²⁾

У предѣле тих тамних старина,

Док јошт Кадм ненађе писмена

Незнаде се за живот грађански

Нит за лучу најманю просвѣте

У свой данас Еуропи личной.

Там нас води Клио посестрима

¹⁾ Сан е мированѣ тѣла, а радня духа.

²⁾ Нагађаня ова о зачетку Срема и Митровице зацѣло су далеко
ближа могућности, него што е повѣст о разореню града Трое о за-
четку Рима, и о многих других пређе Иродота, Ливия и осталих дѣ-
писаца сбивших се догађая.

На зачетак поноснога Срема
 На зачетак наше Митровице
 Митровице свог Срема столице.

У Латина беше краљ Нумитор.

Он имаде брата рођенога
 Амулија, горда и помамна,
 Кои нѣга са престола сбаци,
 А Егеста сина му он уби,
 И ћерку му он Реу Силвию
 С'гна у затвор, у самостан Весте.

Па кад ова наитием Марса
 Заче, роди двоє близанчади
 По имену Ромула и Рема,
 Онда и те свирѣпи Амули
 Рѣки тибру предат заповѣди.

Ал сад правда узавре божия,
 Коя трпи и много попушта,
 Да б' се смртни могли раскајати,
 Зла си дѣла с' добрим замѣнути,
 Правда божа спасе те младенце :

Предаде их горској куряцици,
 Да их дои, да их одхранює;
 Одхранѣне ко сиве соколе
 Напусти их против Амулија.

Овај паде, Нумитор се попе ;
 Па својм сад даде унуцима
 Сав он предѣл око рѣке Тибра,
 Гди с' спасени, гди су одхранѣни.

Јуначка та два тад близанчета,
 Јаки тѣлом, а јошт јаки духом,
 Намислише у истом предѣлу
 Подигнути град едан витежки,
 Град, што б' био над свим градовима
 Као и они што су над јунакма.

Но у такав племенит намишљај
 Уплете се сад страст црна людска.

Сваки хоће из нних да е стариј,
 Да с' град зове по нѣг'вом имену.
 Близанци су, управ, не знаде се,
 Кои е стариј, ко ли од нних млађи.
 Оба у свем бияху еднаки.

И народ се на двое подѣли,
 На Ромула и на Рема странку;
 Па сад двобой мораде пресудит,
 Кои е стари и кога ће име
 Град носити на себи будући.

Тад Рем паде, а Ромул остаде,
 И град нови доби име „Рома,
 Римом кога Славени назваше.³⁾

Ал не могла очима гледати
 Заоставша странка падшег Рема
 Такву славу свога противника.
 Па клонећ се и нѣгове странке
 Пусте, холье, бѣсне и помамне
 Оде тражит нову отачбину;
 К'о што тражи и у наше доба
 Милошева странка када паде,
 Карађорђа а на владу дође;
 За тим опет ова кад се свали
 Устадоше горе Милошевци.

Люди мреду страсти людске живу,
 И живиће, док е круга земног.
 Од кога е частица узета
 За саставак тѣла човѣчег,
 На ком расту ко коров у врту,
 Силовите наше страсти людске,
 Да би разум свагда посла им'о,
 Те требити, па на то сејати
 Райско сѣме небесних врлина.

Но странка та надбиеног Рема
 Плѣном стаде сама своих страстѣй,⁴⁾
 Па оставља свой сладки Лациум
 И прелази јошт сву ону земљу,
 Гди живише Волсци и Самнити,⁵⁾
 Па преброди и море Јадранско

³⁾ Год. 753 Апр. 21. пре Христа поче се градити Рим.

⁴⁾ Ёр да е пред ячега умѣла пасти и покорите му се, па нѣшто и пркоса претрпити, могла е остати у земљи, као што у наше време то на више места бива.

⁵⁾ Од коих су по свой прилици Власи и Сармати, кои надблени од Римљана морадоше такође нову отачбину на сѣверо-истоку потражити. Ёр као што с' Чивутима учинише Римљани, тако чинише они и са

WWW.UNILIB.RS

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Гостопримства у Илира тражи,
 У Илира народа славенских.
 Што тражила то е и добила.
 Илири нју радо прихватише :
 Дадоше нџой и тај комад земљ,
 Што е сама себи изабрала
 На равници покрај рѣке Саве,
 Налик оном што е оставила
 Поред Тибра, у земљи Лацији ⁶⁾
 Овдѣ она и град нов подиже
 Пређе Христа на седам столећа,
 Поред Саве, ко што е' поред Тибра
 Оставила нови град Ромулов,
 И прозва га по имену своје
 Добивеном од добрих Илира
 Странка Рема с' едном „Срем“ речию.
 Срем и беше свагда граду име
 Као и целой оной околинѣ
 Докле с' земля градска простираше.
 Но кад Грци Илирик свладаше.
 Под Филипом оцем Александра,
 И Александер кад покори Сремце ⁷⁾
 Онда Грци по езику своје
 Исти град Срем „Сирмом“ нарекоше. ⁸⁾
 И кое тада едни писмознанци
 Уведоше г' тако и у књиге,
 Које онда градише и Лика.
 Па кад послѣ два готова вѣка ⁹⁾
 Римљани под войводом Анцием

поединим лицама, племенима и свим народима оним, кои се год њима
 за обстанак земалског мира опаснима видише. Гонише они ове са
 њњових огњишта и удаљаваху их од себе.

⁶⁾ И законик Юстинови свѣдоче да е Срем био дѣо Илирика. Па
 и споменик каменит, од Констанција сина Константина вел. кои е овде
 у Митровици ове године ископан, сведочи то исто, и сведочи да е пут
 од Рима у Илирик и у Срем овамо био преко Тарента, Корцире да-
 вашњѣг Корфа, Батранта данашњѣг Бутринто, па да е у Илирик спа-
 дала Албанија, Босна, Србија, Срем и од ових на запад сав простор до
 ядранског мора.

⁷⁾ Год. пр. Хри. 335. И Филип е морао до рѣке Саве, а Алек-
 сандер преко ове побѣдити Илире.

⁸⁾ Тако и мађари Срем зову „Szerém“

⁹⁾ Год. пре Хрис.

Преотеше Илирик од Грка,
 Преотеше они тад и Срем град,
 И речи Сирм даше свой окончай,
 И у књиге уђе так Сирмиум;
 Премда с' право свагда зваше „Срем“ он,
 Као и Рим што се „Рома“ зове,
 А не 'вако, к'о што г' ми зовемо. ¹⁰⁾
 Почем тако наста римска влада
 Народност се латинска узвиси
 И над свима ілірским народма;
 Па и Срема града становници
 Постадоше римским грађанима,
 Толик значећ, колик плементашма,
 Господарма над други народи.
 И кад цезар у Риму погибе
 Владари се римски започеше
 Кловит Рима, и свагда у рату
 Ратожедне занимаџ римляне.
 Тада Срем град поста на истоку
 Престолницом тих владара римских,
 И бѣ тако до цар Константина
 Кои у Визант престол свой пренесе.
 (Продужиће се.)

¹⁰⁾ Право име свакога мѣста заиста оно е, кое му живећи у нѣму и около нѣга народ подае, а не кое му дае удалѣни туђинац. И наш Раић и сви други по увѣренју нашем врло су се затрчали, кои су име „Сирмиум“ као право име Срема узимали, и уз' то јошт додавали, да Сирмиум носи име од краља Гетског Сирма. По свой прилици сви ови са грчким езиком слабо трудише се упознати; ер би другчие знали, да као што су римљани више Илирика живеће сѣверо-источне народе Дакима и варварима називали, тако су их Грци називали, Гетима т. е. сасѣдима од речи „γῆτος“ сасѣд, или наградним именом Тривалима т. е. одрпаницама, од речи свое „τρίβαλος“ одрпан; па кад се у повѣстници грчкој каже, да е Александер краља Гетског Сирма побѣдио, то толико значи, колико да би речено било, да е краља сасѣдног Срема победио. Да ние град Срем од са Рема стране добѣгших Латина назидан, стари, од Александра и единовремен Риму, нашто би се он називао од римљана „mater urbium ad orientem“, као и Рим што се зваше „mater urbium ad occidentem“? И нашто би баш нѣга цареви римски изабрали за пребиванѣ свое, и баш уз нѣга стоеће сасѣдне землѣ нашто би римљани називали робиньом и слушкиньом? Па гди е јошт то било и могло бити, да побѣђени едан краљ у побѣђеној землѣ могаше град нов зидати и у нѣму свое име на вѣк остављати тако, да се од нѣга и цѣо предѣл едан зове? Никако ово нит е било, нити могло бити.

У Ч Т И В О С Т.

(Басна.)

Едаред дође магаре кући без дераня. Сва стока викне : море Сиво! рад си да те држе за васпитана, а амо уђеш и неявиш се. Магаре оклопи уши и уђути, па ће сутра на вече другиче показати свог васпитанѣ. Дође вече. Сва стока лежаше већ умирена, кад на едаред закуца неко на врати, мал' не искочише. Сви викну : слободно. Ко уђе ? Сива. Ушавши озбиљно стаде на сред собе, поћули уши, пак се продера колико га грло донесе; затим се стаде свима редом кланяти, и дерати, и ногом о земљу гребсти. Сви обневидише од праха, и загнуше од дреке дивећи се какве напредке учини магаре у васпитаню. — Тако е од кад е свако магаре : ил сувише, ил нимало.

Зец млади.

(Басна.)

Озбиљним ходом као неки јунак дође млади зец кржаве главе дома. Сва се зечя породица окупи око њѣга. Шта е то јуначе! викне стари зец, та ти идеш сав крав с мегдана с ким ли си га делио, кога ли надбио ? Делио богме, и какѣв жесток бой беше ! Шта ? повика зачуђена ружива, говори брже, с ким си се био, ние ли са каквом псином ? Не, него са едним мишом, рече јунак, ал тако грдна и страшна миша ние нико од вас ви видео. — Ето тако се све кукавице хвале, и што е кол већа хрѣа, то већа чуда и јунаштва о себи прича.

Солон.

(Около 600 г. пре Хр.)

Солон беше трговац родом из Атине. Ради своѣга болѣг изображеня пође по свету и обиђе многе землѣ, особито по малой Азији, де тада науке цветаху, те се ту са ученима и мудрима людма дружећи изобрази. Свуда е гледао како народи живе, какве обичае и какве законе имаю, па тако прибави себи красна знања и богато искуство, којим после своѣм оташтву од велике користи беше. Са тога покуплѣнога многога и користнога знања прозваше и њѣга мудрицом, као што их тада окром њѣга још шесторица беху : Талес, Вияс, Питакос, Периявдер, Клеовулос и Хилон. Од свакога знађаше народ казивати многа мудра изреченя о Богу, о промислу, о природи, а особито о людском животу, тако н. п. од Тала следеће : Бог е вечно суштаство, ер нема ни почетка ни края. Свет е најлепши

створ, ер є божій рукотвор. Простор є найвеће, што има на свету; ер у нѣму є све. Мисао є найбржа, ер пређе у часу све краєве света. Судбина є наймоћнија, ер све свлада. Време є најмудриє, ер све изнађе.

Кад се Солон дома врати, затече велики немир у Атини и по свој земљи. Богати одираху сиротиню. Ко не мога оне големе камате платити, тога узимаху и продаваху у роблѣ. Богати беху судиє по земљи, па судише, како ком воља беше. На место краја затече Солон велике судиє (архонте). Како дома дође, одма ставе и нѣга за архонта, и додоше, да начини нове законе. Опazi Солон, да найвеће зло беше, што сви грдно задужени беху, те с тога пропадаху и општинске ствари, зато му прва брига беше, да дугове смањи. Драконове законе, који до онда у Атини постояху беше приморан сасвим одбацити, ер врло строги беху, пошто за свако најманѣ преступленѣ досуђиваху смрт или изагнанѣ. Солон начини блажие законе, те учини с нѣма сав народ блажи, човечни. Он нареди, да нико оног не дира, ко у цркви код Бога прибежишта тражи; да о мртвима нико ништа злог не говори; да странце нико не вређа, него да их сваки пријатељски прима; да сваки сваког на болѣ упућує; да са роблѣм и слугама сви човечниє поступаю; да сваки онај ко у рату осакаћен остане о државном трошку издржаван буде.

У влади предаде народной скупштини власт, да она рат ил мир закључує, да савезе и погодбе уговара, да државне чиновнике бира и да законе прави и меня. Он подели цео народ по иманю на 4 класе, па и последњој класи, у коју дође сиротиня, даде право, да на скупштини долази и да говори, само што не мога нико од сиротинѣ за чиновника узет бити, пошто службе не беху плаћене. Девет великих судија, архонте, који до тада имаху власт над войском и над судовима и на богослуженю, ограничи Солон у нѣговој власти тим, што им придода савет од 400 люди, који сваке године од најврсниих, најпоштованих грађана биран беше. Найвишу власт даде главном суду Ареопагу, који саставлѣн беше од најмудриих а најпоштениих мужава. Архонти, велике судиє улазаху у главни суд после године дана свог службованя. Ареопаг беше главан стуб владе и државе, — нѣму мораху Архонти давати рачун о свом раду; он имађаше надзор јавнога живота и права; нѣгово беше, све закључке народне скупштинє добро развидити, да ли ће бити на корист народа или на штету, те по томе

ww потврдити их ил одбацити. Своје седнице, у којима пресуђиваху о смрти, држаху увек ноћу без свеће. Гласове своје даваху цреповима које бацаху у лонац од смрти ил помилованя. Строга правичност овога суда прослави се по целој Грчкој. Па не само јавном и општем него и приватном домаћем животу Атињана даде мудри Солон сасвим други и лепши правац. Найвећма се постара о науци и васпитању млађег нараштаја, који не остави само на том, да се као у Спарти развија и изобрази само тело, него и срце и ум; по његовој наредби имађаше се учити младеж у песништву, говорништву и мудрословљу (поезији, риторичи и филозофији) а да би се и чувство красоте у њима развијало, мораху се вештати још и у Музици и Сликарству.

Колико закони ови мудри беху, опет их не држаше Солон као оно Ликург за непроменљиве, него позва народ, да се закуне, да ће их десет година пазити, а после по потреби новима бољима заменити, и пошто их на велике дрвене стубове урезати даде, оде опет на пут по свету, да даљ гледа и да учи, те тада походи и онога богатога Креза краља од велике Лидије.

Дар християнске љубави.

Деца, американска, што су им оцеви у последњим грађанском рату изгинули, послаше недавно Критској деци, која су у Грчку краљевину избегла, на дар 16 долара, уз ову посланицу: „Драга браћо! Ми смо разабрали за несрећу, која е вас постигла тим, што е отачбина ваша од непријатеља јако страдала, и што сте ви оставити морали земљу, у којој сте се родили, па избећи на страну, — и то нас е веома ожалостило. Радњом својих руку заштедисмо ми неколико долара, које вам ево од свег срца радо шалјмо. Камо срећа, да вам можемо 16000 долара слати и тим ваше станје поправити! — Страданје ваше осећамо ми тим већма, што смо и сами недавно у исто тако јадном станју били, док нас нису у домова за сирочад примили, где се о трошку слободне отачбине наше издржавамо и васпитавамо. Ми се надамо, да ће се и лепа отачбина ваша, Божиом помоћу, скоро ослободити дивљег и гнусног душманина свога, и да ће цела Грчка слободна и срећна постати, као што е наша благословена отачбина. —

Примите дакле браћо и сестре дарак наш, он је истина мален, премален за да би могао подмирити потребе ваше, али ми вам га дасмо у име нашег и вашег Господа Исуса Христа, који је са пет хлебова и две рибице многе тисуће наранио! Његовом милости предасмо вас, у пуној надежди, да ће Он вас, који за њега страдате и патите, доиста скоро ослободити и усрећити!

Ю т р о м.

(„Из Венца.“)

1.
Одагнан је ноћни мрак,
Већ се зора плави,
А росица сјаи се
По зеленој трави.

2.
И по цвећу шареном
Роса се прелива,
Па му лице млађано
Свежином залива.

3.
Онде птице малене
На ливаде слећу,
Да покупе бисерне
Капљице по цвећу

4.
Понда даљ весело
По горици лете,
И у песми кликују
О! диван си свете!

5.
Там кроз меку травцу
Ћдан поток мали
Лепо, тио жубори
Са сребрни вали.

6.
Онде опет пчелица
С цвета на цвет шеће;
Па и шарни лептирић
У госте јој леће.

У Сомбору $\frac{1}{2}$ 1866.

7.
Тамо пастир овцама
Лепо траву бира
Па безбрижан, весело
У фрулицу свира

8.
Јганчићи весело
Око њега блее;
Вуницу им лаорић
Лепо тихо вее.

9.
Поветарад немарно
Плодно дрвљњ ния;
А бубица бубицу
По ваздуху вия.

10.
И ратар се весело,
На посао вијне,
Да га младог ни часак
Беспослен не миње.

11.
Већ и сунце излази
На небесном плавну,
Да обаса вселену
Врлетну и равну.

12.
Дивно ти је Боже мой
У зеленој гори,
Кад се јутром тициј пој
Од свуда заори!

Ст. Л. Милашиновић.

Србска образованост и књижевност.

(Из Историје).

Колико су Срби образовани били, кад су из Бойке свога старог отечества овамо дошли, није нам познато. Али знајући да су тамо сви Славени у склопљеним селима и утврђеним варошима живили и са земљдѣлством се бавили, да су Срби одма, како су овамо дошли најпре град Србицу а после одма и све остале градове дигли; то морамо отуда закључити, да су далеко више образовани били него и сами нѣмачки народи, кои су у она доба јошт сила сурови били. О књижевности нема из они доба никакви споменика. Само се толико готово извѣстно рећи може, да су имали своих песама, којима су славили своя божества и славна дѣла своих јунака, а тако су имали и своје приповѣдке и пословице, које су преданим с' колѣна на колѣна прелазиле. 'Бсул' писма имали непознато е, али су нѣки знакова имати морали, почем су ови у домаћем и земљдѣлском животу необходимо нуждни.

Христијанство, овај обшти извор људског изображења и код Срба е развитак образованости јако подпомогло. Срби су дошли кроз своје прве свештенике, које су све Грци били, у у тесну свезу са Грцима и Цариградом, кои е онда најлѣпше наукама цвѣтао, пак су имали прилику од Грка цвѣтућих изображенѣм научити се наукама вѣштинама и занатима. Синови србских владѣтеля код Грка су у Цариграду изображавани, пак враћајући се у своје отечество старали су се, да и у свом народу развију образованост.

Јошт лѣпше процвѣта србска образованост послѣ Св. Кирила и Методия, не само што од ових славенско Богослужение започе, и свештеници славенским езиком већи уплив на народ добише, него што ови славенско писмо кирилицу изумѣше, те тим лако бјаше читанѣ и писанѣ научити, и помоћу тога св. писмо читати и преписивати, ал и друге грчке књиге преводити.

Најлѣпше процвѣта србска образованост под Неманима. Што уради св. Симеон мироточиви за србски државни, то син нѣгов св. Сава за црквени живот, а с' овим за образованост народа. Израдивши код Грка независност србске цркве добили су србски епископи већи уплив на народ. Под Неманима процвѣта црква најлѣпше. Неманѣ подиглоше многе славне и великолѣпне манастире између нѣх св. Симеон Студеницу и Хи-

лендар, Стеван првовѣнчап Жичу, Владислав Милѣшево, Милутин подиже на 40 красних задужбина, Дечански високе Дечане, Душан св. Аранђела и друге. Уз манастире и цркве подигоше се, како у она доба обичај бјаше и школе, које онда само за свештена лица бјаше. Са зиданѣм силних цркви и манастира процвѣта зидарство сликарство и занати. Од књига из тога доба остале су највише црковне, које су у та доба по свима манастирима преписиване а пошѣшто и превођене биле. Али има и других књижевних споменика, од којих су најглавнији : животописаније св. Симеона, едно од св. Савве, а друго од Стевана првовенчаног; славни Душанов Законик, и Архиепископа Данила, Родослов.

Послѣ Душана и Уроша пође све натраг док све на Косову непропаде. Паденијем на косову дође црква заједно с наукама и образованошћу у врло тужно стањѣ. Турци разорише градове, спалише села и вароши, одвукоше небројни народ у робство, убише вѣру и науку. Лазареви наслѣдници мучише се још нешто сачувати. Стеван високи подиже славну Манасију, и многе друге оправи. Али турско насилје све већма навалюјући наведе многу србску себичну властелу, да би се само у господарству одржала, те се потурчи, и ови посташе србској цркви и образованости највећи душмани толико, да се народ на све стране разсејати мора. Србски патријарси осташе у Ипеку, али се у оном турском варварству ни живи показати не смѣдоше.

Срби у овим странама имаше још пре доселеня Мађара своје манастире, пак за цело уз њих и у њима и нѣке школе. Кад послѣ и србски Деспоти овамо пређоше наставе овдѣ своје старанје о образованости свог народа, колико се под оним тешким околностима и турским нападаима чинити могло. Народ на све стране угњѣчен од турске силе морао се само старати, да го живот спасе и одржи. И при свему том подигоше се опет многи славни манастири, у Банату: Ходош Бездин, Св. Ђурађ, Месић, Златица, Базияш; у Бачкој: Ковилъ и Бођан; у Срему: Крушедол, Гргетег, Опово, Ремета, Язак, Раваница, Раковац, Бешеново, Беочин, Шишатовач, Ковеждин, Привина глава, Ћипша, и далѣ на Сави Фенек; у Баранји: Грабовач; у Славонији: Ораховица, Пакра и Лепавина; у Далмацији: Крка, Крупа, Драговић, Савина, Градиште, Бана, Майна и остали, у којима се при овим најтежим временима, што то свештеници за народ справљаше. Исто се тако стараше и србски

Митрополити у Срему и Банату у Ерделю и Рватској, да народ којко е могућно у хришћанству и православију сачувају и науком хришћанском утјеше.

Кад се послѣ заведоше штампарије за србске књиге, прво у Млѣткама г. 1495, а послѣ и у Црној гори, Далмацији и по другим странама, онда се почеше прво црковне а послѣ и друге књиге штампати, те тим се сачува, што јошт од Турака несатрвено оста, а послѣ поче опет наука и књижество мало помало главу дизати.

Од преселенија под патријархом Арсенијем почеше се Срби дошавши у саобраћај са изображенијем народима, највише настојавати наши царева, већма о својој образованости старати. Неутрудими ревнителъ за србске школе Митрополит Ђаковић 1708 хтѣде их на све стране увести, али прека смрт осуети све оне красне умишљае њгове. Исто е тако покушавао и митрополит Мойсије Петровић г. 1724, док најпосле митрополит Викентиј Јоановић г. 1733 најпре карловачку школу отвори, а послѣ се отворише у Бѣограду, Осѣку и Далю. Али будући за ове школе никој фондација небыше, то се готово сасвим угасише тако да г. 1791 Митрополит Стратимировић едва трагова њѣки затече. Овај својим савѣтом учини те незаборављни благодѣтель карловачки Димитриј Анастасијевић карловачку, а послѣ Сава Вуковић новосадску гимназију основаше, које под својим славним директорима: Румиом, Волниом и Шафариком красно процвѣташе. Митрополит Стратимировић заведе Благодѣјание и конвикт гдѣ до 60 сиромашних ђака припитание бесплатно имаше. На двѣ године после карловачке гимназије отвори се и Богословия најпре у Карловци а доцније у Пакрацу и по другим мѣстима.

Још пре ових велика царица Марија Терезија старајући се за просвѣту свију својих народа нареди, да и Срби свуда народне школе оснују, које под својим славним директорима Јанковићем Вуяновским и Мразовићем лепо пођоше, док се г. 1813 под врховним школа управителѣм Несторовићом и препарандија отвори, од које доба са изображенијем учительима школе ове јошт лѣпше напредовати почеше.

У свима висшим и нижим школама поче народ образованијем далеко лепше напред ступати. Од то доба пођоше многи србски синови и на страну у висше школе и многи од њих на највиша достојанства доспѣвајући сами се јошт својские за своје старати и радити пођоше.

К' овоме дођоше и они други велики благодѣи, као што су : Сава Текелия, Сервицки и остали, кои за сиромашку дѣцу стипендије заведоше, да могу и на страни више и највише науке свршити. Са овим пође образованост јошт лѣпше напред.

Али, колико ови учинише, толико и књижевност свету ову народ просвѣћуюћу намѣру подпоможе, а овој управо Доситеј живот даде, не само своим пуно науке, него и просто србским народним езиком списаним књигама. Пре нѣга писало се код нас старо славенским езиком, тај се и по малим школама учио, зато осташе ове књиге народу неразумљиве пак од мале користи. Доситеј наш поче лѣпим народним езиком учити и на науке ободравати, и послѣ нѣга се пробуди свуда лѣпши школски и књижевни живот, кога после Матице и учена друштва јошт лепше подпомогаше.

Од србских писатеља најславнији бѣше пѣсници : владика Мушицки, Сима Милутиновић Сарајлија, владика Петар Петровић Нѣгуш, Јован Стерија Поповић. — Историци : Рајић и Давидовић. — Природослови : Стојковић, Лазић и Маринковић, — а данас их има много у свима поединима наукама и вѣштинама славно дѣлајућих и за свой народ старајућих се радина, тако, да се Срби могу поносити и лѣпой будућности надати се, ако се само буду лѣпим и полезним списанијама ових користили и радине ревностно подпомагали.

О спаванію.

По Дру А. Гешену.

Нужно е сваком поедином органу човечиег, и у опште сваког живог тела, да има свога одмора, како би у своје време деланѣ свое наставити могао, како би могао наместо оних потрошених сила нову снагу прикупити, те се окрепити и очеличити за ново деланѣ. А што важи за поедине органе, то у много већој мери стои о целокупности њиховой, о живом организму као целини, па био тај организам из царства бильског или животињског, био он на најнижем или на највишем степену безсловесних створенја, или се називао разумним створенјем, човеком; свакоме е нуждан одмор. Ми ћемо овде само о човеку говорити. Сви люди, ма се како разликовали по мери душевних и телесних сила, долазе напрезанјем живота у неко станѣ, у ком су клонули и изцрплѣни,

и из кога их извести може само една особита врста одмора, која се зове сан. За време сна мирују сви делови кои су вољи подложени, неки више, неки мањ, а ако баш неки органи (као органи за дисањ, за срањивањ и т. д.) и раде, то бива много слабије, него кад је човек будан. Кад од умора почнемо дремати, стану нас прво чувствила, па одмах за тим и мишици издавати; едва видимо и чуемо што око нас бива, а наскоро не видимо и не чуемо више ништа; мишици клону, горња се већа преко ока спусти, мишици, што су у врату, не могу више да држе главу исправљену, рука испусти, ако је шта држала, и то тако бива докле не наиђе напоследку право безсвесће. После дужег или краћег времена душа је спремна за ново делањ, и то нарочито сила уображења; за чувствила почињу опет, премда слабо, пријети нови утисци, тако, да се пред душевним очима нашим стане појављивати оно, што ми зовемо санијама. За саније је карактеристично то, што у њиховој свези недостаје увек оно, што ред обдржава. Нема ти ту одношаја измеђ времена и простора, нема последице међу узроком и оним, што је проузроковано. Нема ту да је едан ред од појава над другим истакнут, или да је спојен с њим у сагласну целину; није, него се поедине појаве прескачу, те направе читав дармар и заплет, па ако и изгледају као неки правилан ланац, то их ипак није воља и размишљавањ спојило едну с другом. Свест је наша она иста у сну која и на јави, само није тако жива; моћ памћења не може далеко да се враћа у прошлост, ер ми никад не санијемо о нашим детињским годинама нити о давнашњим догађајима (бар не без да су догађаји ти са садањима помешани); сила уображења обично се врзе око ствари, с којима је на јави посла имала; исто тако и разум, осећањ и воља. Ове последње силе душевне ако се јако покрену, а ми се пробудимо, и то често тако брзо, да се још у сну мичемо и морамо да мислимо, да ли санијемо или смо будни. Ако опет затим заспимо обично се врате исти санови и настављају се. Кадикад се пробудимо, па знамо да смо санијали нешто, али не можемо да се опоменемо о чему смо, а ако смо тврдо спавали, онда и не знамо есмо ли шта санијали или писмо. Живи санови долазе обично јутром, кад смо већ неколико часова одспавали, а кад неможемо добро да заспимо, они долазе и тако после легања, често су им узрок спољашњи утисци, жубор и т. д. Кад се о коме, на прилику о Лесингу приповеда, да никад ништа није санијао, то није

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

WWW.ONILIB.RS

истина; сваки човек сая, само неки живљѣ, неки слабљѣ; неки се могу болѣ да опомену, неки слабѣ. Кад су се живци чувства и осећања довољно одморили, кад се тело саном довољно окрепило, онда се човек сам пробуди на ново деланѣ.

Што е човек млађи, то му е већа потреба, да дуго спава. За то мало детенце проводи своје време у спавању и пићу, за то оно, дуже од године дана, спава више од по дана, за то е нуждан момку и девојци дужи одмор, него зрелом човеку и жени, за то е напоследку старцу, који мало снаге на рад има да потроши, кратак сан дозвоља. К сну привлачи човека недостатак спољашњег забављања. За то е дете одмах санино, чим нема чиме да се забавља; да се само забавља то још не уме. Дуго време, тишина, сутонь и помрчина успављују скоро свакога. Много чини у тој ствари и навика, и има много одрастних, који се с тешком муком могу задржати, да у обичајно време не легну спавати, а кад то време прође, могу после још дуго да нелегну. Здрави люди, а особито деца, могу осим тога заспати кад им е год воља. Познато е напоследку, да све што тера крв у мозак, лако навлачи сан. Тако на прилику јака пића, велика хладноћа и т. д.

Сада ћемо прећи на поједина правила о томе, како се има човек владати што се спаванја тиче, а што смо досад уопште о сну рекли, то смо држали, да е нужно било рећи, како би читаоци бар у површним цртама имали слику физиологије сна, и како би могли ово што ће следовати, на јачем темељу утврдити. А за живот препоручујемо да се уважи ово што долази:

Што се тиче питања, колико сан има трајати, ту се може на два начина грешити; може се одвећ дуго и одвећ мало спавати. Обое е по тело од грдне штете. Кратко спаванѣ чини да е мозак врло осетљив, а исто тако и чувства, и живци за мицанѣ; сила уображења е болестна, чувствила варају, наилази несвест, болест очию, грчеви у удовима и т. д. Доцније се пређе из те болестне раздражености у претерану раздраженост, ум се затупи, сан не може на очи, мозак е слаб, и хоће капља да удари човека. У исто време и свариванѣ иде тешко, човек не може да једе, зло му е, повраћа; све се влаге у човеку узнемире, кожа не може своје да чини, најђе напоследку грозница и опаданѣ, те навуче и саму смрт. То све бива брже код деце, мушких, раденика, сангвиника, код оних који су иначе навикнути да дуго спа-

ваю, кои су недавно били болестни, а спорие бива код одра-
стних, код женских, флегматика и код оних, кои не напрежу
ни дух ни тело, а уз то су увек здрави. Још е шкодљивие
по организам, ако се сан тера каквим зготовљеним средствима,
или ако се не може да спава због брига или раскалашног
живота.

Одвех дуго спаванѣ рађа лѣност и тромост духа, ум
се човеку затуплюе, дремован е и кад не спава, споро се и
слабо креће, доцније наиђе слабоумлѣ, а покрај тога дебљина
тела, водена болест, и т. д.

Као правило може се узети за здравог човека до 20
година, не узевши године детињства, да спава 8—9 часова,
а одатле до 50. године доста е 5—7 часова. А за доцније
се године не да тако броем означити, колико има спаванѣ тра-
јати, ер то зависи од састава телесног, од станя сила чове-
чких у тим годинама и од занимања његовог. У зиму су ноћи
дуже па се има дуже спавати него лети; лети се живци
већма драже и лакше уморе због јаке светлости и топлоте, па
зато е добро, бар за оне кои имаю слабе живце, да још и
обдан мало проспаваяу.

Природа иште да човек у свое време спава, а на то е
најзгоднија ноћ, ер ноћу нема толико спољашњих утисака. А
осиј тога зна се из искуства, да у вече живлѣ раде унутрашнѣ
справе у човеку, а то се на здравом човеку познае по томе,
што му жиле јаке бију, а у многим болестима се види то по
томе, што грозничаво станѣ отме мах. То узбуђено станѣ на-
шег унутрашнѣг живота најјаче е око поноћи, кад е сунце од
нас најдалѣ, те има најслабијег утицаја на нас, а после се
станѣ то мало по мало утишава. Очевидно е, да е цель тога
станя, да се изравнаю оне неуредности, што су у животинь-
ском телу поникле услѣд многобројних утицаја и делатности,
што их е обдан било; и има се узети као нека благотворна
криза, која се на том телу може познати по томе, што е ово
испареню већма наклонѣно. Зато е сасвим наравно, да е тело
у то доба у покоју, и с тога ваља да е поноћ од прилике
средина спавая, т. е. треба лећи око 8, 9, 10 часова, да се
устане око 3, 4, 5. И то може служити као доказ, да е
јутренѣ време најзгодније за развиянѣ душевних и телесних
сила. Рано устанѣ благосиља дела руку наших и нашег духа,
крепи и снажи цели организам. За то ко се навикнуо да не

устае док већ сунце не огране, тај нек се отресе те навике ако ће му испрва то и теже пасти; наплатиће му се зацело!

Богати становници по великим варошима ваљало би да свој начин живота преиначе, да не чине од ноћи дан, а од дана ноћ; ваљало би да престану тражити друштва онда, кад грађанин покоя тражи; да не свршую игре и гостбе онда, кад се овај на ново деланѣ диже; да не устаю неоправљѣни из кревета онда, кад овај за за свој прости ручак седа. Па ће онда и они и потомци њиови имати румение образе, пуние лице, яче силе, свежии дух, него данас што има ядни наш отмени свет. Па и ти трудолюбиви наученяче, вредни радениче, стварајући душе, мани се твоє рђаве навике, да време у неспаваню проводиш, премда су твоє тежиѣ и целии племените, али ти се здравлѣ мало по мало подкопава, те и оно кратко време, што имаш живити, још ти се већма скраћує, а ти и не осећаш. Послушай ме, па место око поноћи, а ти рано у јутру седай за стол што се на цѣму пише, па ће ти мисли лакше тећи, дух ће бистриє судити, посао брже ићи, него пре.

(Продужиће се.)

Єврейско Спомеништво.

СКИНИЈА.

По предаваню, из Литургике, професора Киевске духовне Академиє П. Ласкарева.

Док су Євреи живили патриархално, нису имали зиданих храмова ни богомоља; какав прост камен, или каква рака ил студенац беше за њи место, где се скупляху, да се моле Богу. Но кад пређоше из патриархалног станя у грађанско, то им ваљде и о том другчие побринути се и они устроє „Скинию“ коя ће да скупн сво Авраамово племе.

Скиния била є храм особеног кроя и строя и могла се пренашати с єдног места на друго. *)

У то време имало є већ религиозно зидарство код Єврея свој зичаай и характер. Било є законом определѣно, како се мора скиния строити и украшавати. Ниє ту могао вештак ништа да измишля и да дода што свога — он є морао само да оно изпуни, што му є предписано. Религиозни (верозакони) спо-

*) Носили су є Левити, кои су служили око скиние као наши чтеци и прквеняци.

меници, као и сама вера, имали су откривени, божествени характер. А с друге стране, како је бдared био построен храм, то еврейски народ, није смео имати другог храма. (Лев. 17, 1—9 Втор. 12, 4—11). Зато је еврейски народ у едно време морао да употреби све своје силе и сва могућа материјална средства, да построји такав храм.

У течаю времена имао је еврейски народ, едно после другог три храма. Сваки је био саграђен по едном и истом образцу (калупу) као што га је показао Бог Мојсею на Синајској гори. У том су се само разликовали: ако је едан био богатије саграђен и украшен, ако је био већи или мањи, или што је био искусније израђен у поединим ситницама, но у главном био је едан храм ко и други.

Скинџа се састојала из двора (порте) и из светилишта, или управо рећи скинџе. Цело место личило је на дугуљасту четиругао тако, да се дуже стране пружале од истока к западу. Светилиште било је разделјно на две части: предња част звала се „Святоѳ“ а стражња углубљџна — святоѳ святихъ.

Порта је била у дужину сто (100) а у ширину петдесет (50) лаката. и била је огађена, окружена са 60 стубова (дирека), кои су се задевали у бакарне цокуле, на форму ко у што се у нас „небо“ међе, и утврђивали се бакарним чивџама. Капители (глава на стубу) беху оковани сребром. Сваки стуб био је пет лаката висок и стајо је едан од другог на пет лаката далеко. На сваком беше сребрна кука, о којима је висило комађе кончаног платна, сваки комад дугачак петнаџст лаката, што је служило у место зидова. То платно допираше све до источне стране, куда се улазило у порту. А ту, на улазку висила је на четири стуба, што су ту стаяла, обешена завеса, такођер из сучена ћетена; али у њој беше уткано хџацинтове (љубичасте), пурпурове (црвене) и багрянове (скерлет црвене ко крв) боје; и беше дугачка двадесет лаката.

Скинџа је стојала у сред порте; зидови и то северни западни и јужни били су од дасака од ситим — дрвета (које не труне) и биле су покривене златом и утврђене, усправљџно стојећи (vertical) у темелю сребром окованом. Северни и јужни зид састојасе из двадесет — десет лаката високих а подруглакта широких — дасака; а западни из шест дасака те исте висине и ширине. По угловима скинџе беху јошт два

стуба постављена, те у скинији беше ова размерица — висина њена десет лаката, дужина тридесет, а ширина десет. Дјаске су се утврђивале клампама; осим тога било је на свакој даски по пет карика, у које се мењале пречаге од ситим — дрвета. С источне стране на улазку у скинију не беше зида; у место зида беше ту пет златом окованих и у бакарним цокулама утврђених стубова, на којима беху златне куке. С таким стубовима — само што их беше не пет, но четир, и што беху утврђени у сребрним цокулама — раздљивала се унутрашња част скиније на две части тако, да је „свјатое“ било дугачко 20 лаката, а десет широко и високо; а „свјатое свјатихъ“ — и дугачко и широко и високо десет лаката.

При улазку у скинију висила је така иста завеса, коју при улазку у порту скиније. А така завеса оделявала је и свјето од свјето-свјетого, само што ова беше украшена са четири покрива: едан је ланени, уткан хияцинтовим, пурпуровим и багряновим бояма, и украшен с херувимима; други вунени (од козије вуне), и два кожна са ободисаним длакама, сложени едан преко другог, покриваше и скинију и зидове скиније, осим са восточне стране.

Порта била је назначена управо за народ. У сред порте стојао је пред скинпном олтар рад жртви. К њему је доводио народ жртве, но иза њга није смео да проникне. Олтар беше саграђен из ситим — дрвета и окован бакарном, а по среди беше на њему бакарна пређа. За олтаром стојао је тучна умиваоница из женска огледала *) определјена на то, да жреци у њему оперу руке, пре по што приступе к служби.

Само су свештеници смели улазити у свјатое, а у свјатое свјатихъ смео је улазити само првосвештеник и то едаред у години, с десне стране код улазка стојао је у „свјатом,“ трапеза предложенија. То је био мали олтар од ситим-дрвета, окован златом, са изрезканим крајевима. Мењало се на њга сваке суботе по 12 хлебова, на броју дванајст израиљских колјна. Хљбови били су отделјни едан од другог са златним плочицама угнутим на форму олука. Супрот трпезе стојао је свећник са 7 свећа и био је од злата извајан налик на дрво. А напред ближе к свјатому свјатих, стојао је кадиони олтар. Свештеник је приходио амо свако јутро и вече, да пали ил гаси свеће, и да окади мирисима.

*) Металне плоче, које се у оно време употребљавале место данашњи стаклених огледала.

У „святом святих“ стояо е ковчег кивот завета. Он беше од ситим дрвета, и окован златом изнутра и споља, а по краевима одозго пружао се златан венац као оквир. Кивот имао е у дужину два и по ($2\frac{1}{2}$) а у ширину и у висину подруг ($1\frac{1}{2}$) лакта. Заклопац му беше златна даска и звао се „очистилиштем.“ На краевима кивота нагнули су над том дашчицом два златна херувима своје лице и крила. У кивоту храниле се таблице завета; поред нѣга лежала е Аараонова палица и стояла чаша с маном. Чистилиште у засену од херувима, било е управо оно место, с ког е Бог явљао своје присуство, и одкуда е говорио народу израиљском. Првосвештеник улазио е само едared у свято святих, у време очишћеня, и прскао е по светилишту крвљу очишћеня.

Овака скинѝа била е као у спомен еврейском народу, и удешена тако, да се може пренашети с места на место, но кад се народ еврейски привикао сасвим к грађанском животу и осетио друштвену силу, то се появила у нѣму жеља да ту мисао, коју е представляла скинѝа, овѣковѣчи, да јој да тврђи споменички значај. Цар е Давид био намислио да сазида каменити храм, и сабирао е грдна средства за то, но нѣгово царованѣ било е криво — пуно войне и убиства, а за зидањ Божиег храма требало е мирно, спокойно време, кое нѣ попрскано човечиом крвљу. Намеру своју, у едно са скупљѝним материялом, с коим е хтео да зида храм, оставио е он своје сину — Соломону.

написао Милан Костић.

Црте из повѣсти Монастира „Привине Главе.“

Монастир Привина Глава стои у подножию Фрушке Горе у жупании Сремској од Дунава 2, а од Саве 4, од трговачког места Шида 1, а од Беркасова, столице Јоанна Деспота, пол часа одстои, и сазидан е измеђ два холмића, кои су шумама и виноградма засађени.

Одкуд е овај Монастир и коим е поводом име Привина Глава добио, зацело се незна, будући да се нигди у записним књигама старим монастирским назначено неналази ништа, чим би се исторични доказало постанѣ нѣгово. У едно

записнику новијем каже се, да је по приповедању, неки Приба или Прива, чиј је сав данашњи атар Монастирски био, у старости својој, као пустинџик јошт у деветом или десетом веку овде живио, и крај главе текућега потока истог имена подигао црквицу више извора источно, гди је данас гробљ Монастирско, на коме се месту, до пре неколико година видио темељ старе њгове цркве и ћелия. Тај старац Прива, скупно је био око себе неколико по свој прилици из Моравие прогнаних свештеника, и с њима на својој земљи пустинџички живећи Богу се молио.

Ја би из тога закључио, да је тај старац Прива или Привина био онај за кога се каже у Књижевнику за-гребачком год 1864. у I. свезки на стр. 75. овако : „После године 838. с оне стране Драве у Долној Панонији око Блатна езера постаде под верховним области франачком Словенска кнежевина, којом управљаше Привина. Овај доби 12. Јуниа 849. у Резну од краља Лудовика онај део Паноније у властничство.“

И у Историји восточно Славенског Богослуженја на стр. 34. стои : После повратка Методија учитеља славенског из Рима, на све је стране рат беснио (т. е. от стране немачких свештеника против славенског Богослуженја). У та бурна времена, то је год. 869. 870. 871, а нарочито 872. пребивао је Архиепископ Методиј у Панонији код Коцела Кнеза (сина Привина), који је многе цркве сазидао. Или можда је то онај и исти за кога се каже у књиги : „Дух Народа Србског“ на стр. 83. Да је био неки Прибина, који је око године 800 држао едан део Срема, од кога је потомство њгово водило презиме Прибинић, као Бранко Прибинић који је под Душаном царем држао Раму, и доњу Босну, и од тога Бранка произишло је опет презиме Бранковић. Из овога се даје закључити, да су Бранковићи основатељи овог Монастира. У једном старом записнику године 1755 на првом листу стои написано : „Церковь святая мала и ветха саздана беше ва лето Господне 1496 и када майстори темељ за нову Церковь копаше, тада и на камену написано нађоше, да јоште од Деспотовъ святихъ Србскихъ саоружена бјаше, то естъ свети Јоан Деспотъ србски владоваше ва то време и тада манастир Крушедол прављаше са братомъ своимъ Максимомъ Архиереемъ Србскимъ.“

У записнику од год. 1741 (али је овај у недавнашњем време

преписан, као што се по рукопису познаје) писано стои : „Овуда е свуда јавно то, да е Монастир овај задушбина Деспота Србски, а имено последњѣга Јована Бранковић кои е 8 села као : Черевих, Баностар, Нештин, Чалму, Куковце, Гибарац, Шид, Беркасово и Прибину Главу себи у баштину (allodial) у Краља Матије (1458 — 1490) и у Краља Владислава II. (1490 — 1516) за 12000 жути дукага добио, и живећи у граду Беркасову, на пол сата од Монастира удаљном, дао е Монастир овај сасвим изнова од старе цркве к западу на левој страни потока сазидати, и нову цркву у крај њѣга поставити.“ То е што се зна до времена Турака у Срему, а има овде едно писмо Турско на половини едной великим писменима, а на другој мањим написано, може бити, да е у њму какво право овом Монастиру од њи даровано, но штета што ние до данас писмо то преведено на србски.

Пространство земљишта Монастира овог ест издавна ово : од источне стране к Соту међа Суви Дол ; од Западне к Беркасову међа Калуђерски Гат ; од Југа к Бачинцима међа Пусина зовома, од Сѣвера к Бабској велико Брдо, које имати може 2800 јутара ; и на то има две привилегије едну од Јосифа I. године 1706. Априла 9. под Патријархом Арсением Чарнобвићем, а другу од Марије Терезије 1746 20. Декемврија под Патријархом Арсением IV. — Реамбулација и Регулација сврху Фрушкогорских Монастира због нападања и отиманија од граничењих се властелинства била е под Мариом Терезиом год. 1757 за све Монастире чрез Краљевског Комисара Георгија Фекете жупаније Арадске верховног Жупана, коју е она за точну и правилну признала и одобрила год. 1757.

(Продужиће се.)

Вечерња песма.

Кад дечица легну спати
Почну звезде небом сјати,
А анђели из дальине
Са небеске те висине

Доле слећу, да над децом
Сву ноћ љубко стражаре,
Да им мир и покој благи
Ружни снови не покваре !

Д.

Издае и уређуе Никола Ђ. Вукићевић.

Брзотиском Андрије Вагнера и друга.